

TOHUM

FİKRE
SANATA
RUHA

Gelenek ve modernite arasında
Tatilinizi
Nasıl Alırdınız?

Sayı:
Yüz Yetmiş-
Yüz Yetmiş Bir
*Bahar-Yaz

tohumdergisi.com

9 770317 847001

Süresiz Bir Tatilde Çalışma Ve Aylaklık / Arafta Geçirilen Tatiller ve Medya
Değişen Tatil Algımız ve Tatil Biçimlerimiz / Tatil Anlayışının Dönüşümü

önder¹⁹⁵⁸
İMAM HATİPLİLER DERNEĞİ

170-171. sayı / BAHAR / YAZ

ÖNDER Adına İmtiyaz Sahibi
ABDULLAH CEYLAN

Yayın Yönetmeni
TAYFUR ESEN

Editör
SÜMEYYE ERTEKİN YILDIZ

Yayın Kurulu
ALİ YILDIZ
DEMET TEZCAN
ABDURRAHİM AYAR
EMETİ SARUHAN
EMİNE DOLMACI
İSLAM ŞENSÖZ
İSMAİL HALİS
MAHMUT BIYIKLI
MUKADDER GEMİCİ
SİNAN ÖZYURT
SÜLEYMAN DULKAR
YUNUS TEKĞÖÇEN

Tasarım ve Uygulama
ÖNDER BASIN TANITIM
ENES MALİK KILIÇ

Kapak
ALTAMİRA

Hukuk Danışmanı
Av. İSA AKKURT

Baskı
OFSET

İletişim
AKŞEMSETTİN MAH.
ŞAİR FUZULİ SK. NO:22
FATİH- İSTANBUL

0(212) 519 1953

Her hakkı mahfuzdur.
Dergideki yazı, fotoğraf ve diğer
görsellerin izin alınmadan veya
kaynak gösterilmeden her türlü
ortamda yayımlanması yasaktır.

“Uykunuzu dinlenme vesilesi kıldık. Geceyi (uyku için) örtü yaptık. Gündüzü de çalışıp kazanma zamanı kıldık.” (Nebe’ 78/9-11)

Geceyi dinlenme, gündüzü çalışma vakti kılan Allah’a hamdolsun.

Bize örnek olarak gönderilen Peygamber’in (sav) etten ve kemikten olması; uyuması, yemesi, içmesi.

Gece bedenini, tefekkür aklını ve zikir kalbini yani ruhunu dinlenmesi diyebilir miyiz? Beden yorulur ve dinlenirken ruh da yorulur mu ve nasıl dinlenir?

Hayatın akışı Sünnetullahı tâbidir. İnsan için sabit ve değişken ihtiyaçlar söz konusudur. Değişken ihtiyaçların bazısı geçmişten günümüze form değiştirirken bazısı da ilk defa karşımıza çıkar, belki de bizimle başlar ve bizimle biter.

İnsanın yaşadığı ortam, maruz kaldığı iç ve dış etkenler onu bir çıkış arayışına yönlendirir. Kimileri için söz konusu olmayan bir gündem (ilmihâl), kimileri için erelenemez bir hâl alır.

Bireysel ve toplumsal ihtiyaç olarak tatil bugüne kadar bu denli çeşitlenmiş miydi bilinmez ancak bir gerçek var ki yaşı ne olursa olsun herkes “iyi bir tatil hak ettiğini” söylüyor.

Günün gecesi, gündüzün beş vakit namazı, haftanın cuması, yıl içinde bayramlar...

Hafta sonu tatili, yaz tatili, şubat tatili, yıllık tatil...

Sahi tatil derken neyi kast ediyoruz? Tatil bize ne katıyor veya bizden neyi alıyor? Karşımıza çıkan veya bizzat kendimizin uyguladığı kimi davranışları tatil olarak nitelemek mümkün mü? Tatile çıkmak günah mı, sevap mı? Tatil vazgeçilemez bir ihtiyaç mı? Tatil aylıklık mı? Tatil ile seyahat aynı şeyler mi, farklı şeyler mi? Dinlendirmesi gereken tatilin yordduğu zamanlar olur mu? Tatil kapitalizm tezgahında pazarlanan bir meta mı? İslam medeniyetinde tatil olgusu nedir ve olması gereken tatil nasıldır?

Gün geçtikçe insanı çepeçevre kuşatan, az veya çok bütçeler ayrılan, yıllık planlamanın vazgeçilmez hâline gelen, bir farzın, vacibin veya sünnetin yerine ikame edilmeye çalışılan profesyonel veya normal tatil algısı ve uygulaması üzerine düşünmek, konu uzmanı ve araştırmacılarının fikirlerini almak ve yediden yetmiş yediye insanımıza bir ilmi hâl olarak tatili sormak istedik. İsterseniz aynı soruyu kendinize sorulmuş kabul edip siz de cevaplayabilirsiniz.

Bu sayıda fikirleriyle katkı sunan bütün yazar ve dostlarımıza minnettarız.

Tayfur Esen
Yayın Yönetmeni

İÇİNDEKİLER

Görünür olma ihtiyacı tatili
'gösteriş malzemesi', tatil yapanı
'borçlu' yapabiliyor **09**

Feyza Yıldır

Röportaj: Mukadder Gemici

Süresiz Bir Tatilde
Çalışma Ve Aylaklık

Mehmet Emin Balcı

Turist, tüm başıboşluğuna rağmen, çağdaş bir hacidir. Bir arayış içinde olan turist tanrısal gizemi olmasa da otantik yerleri keşfetmeye çalışır.

17

Tatil Anlayışının Dönüşümü

Ömer Torlak

İnsanlık tarihi seyahatler sayesinde keşiflerin tarihidir. İnsanın gezme, yeni yerler görme ve genel olarak merak duygusu olmasa idi, muhtemelen bugün bilinen yaşanan yerlerin bir kısmı çok daha geç ortaya çıkacaktı, belki bir kısmından hala haberdar olmayacaktık.

24

Değişen Tatil Algımız ve Tatil Biçimlerimiz

Nevin Meriç

32

Arafta Geçirilen Tatiller ve Medya

PROF. DR. Mehmet Gökhan Genel

Röportaj: İsmihan Şimşek

36

Seyahat mi Tatil mi?

Taha Kılınç

45

Tatil Algısının Dönüşümü

Süleyman Dulkar

Son yıllarda İslami tatil mekanlarının artmasıyla mütedeyyin camiada tatil algısı da değişmeye başladı. Tatil artık bir ihtiyaç mı, istek mi yoksa gösteriş midir tartışmaları yapılırken farklı alanlarda uzmanlara mütedeyyin camianın tatil algısı konusunda gözlemlerini ve nasıl olması gerektiğini sorduk?

50

Ufuk Seçgin

Röportaj: Emeti Saruhan

Yaşam tarzına müdahale
helal tatil konseptini
doğurdu

62

Fetih ile Keşif Arasında İnanç Turizmi **Emine Dolmacı** 70

ELLI
KELİMELİK
MEKTUPLAR

Bir Vefa Filmi:
Elli Kelimelik Mektuplar

Gülcan Tezcan

78

ŞUNLARI SORSAK

İyiye açıkça destekle, kötüyü açıkça yeremiyorsan yaratana şikâyet et.

70

Feyza Yıldır

Röportaj: Mukadder Gemici

Görünür olma ihtiyacı tatili 'gösteriş malzemesi', tatil yapanı 'borçlu' yapabiliyor

Almanya'da dünyaya geldi. Öğrenim hayatı Almanya'da geçti. Lisans ve yüksek lisansını Johannes – Gutenberg-Universitaet (Mainz) Eğitim Fakültesi Pedagoji bölümünde tamamladı. Psikoloji ve Sosyoloji alanlarında da yandal yaptı. Daha sonra özel bir eğitim kurumunda uzun yıllar psikolojik danışmanlık ve idarecilik yaptı. 2018 yılında Kocaeli Darıca'da bulunan Psikoterapi Enstitüsü'nün 3 yıllık Bütüncül Psikoterapi eğitimini tamamladı. Halen bireysel, aile ve çiftlere psikolojik danışmanlık hizmeti yapıyor. Aynı zamanda eğitim kurumlarına danışmanlık veriyor.

İletişim çağındayız ve her şey o kadar hızlı geliyor, değişiyor ki bu baş döndürücü trafik hem zihnen hem de fiziken yoruyor insanoğlunu. Her gün binlerce uyarıcıyla yorulan bedenimizi ve zihnimizin bir "dinlenmeye" ihtiyacı var mı? Varsa bu nasıl olmalı? Psikolog Feyza Yıldır beden ve ruh sağlığımızı korumak ve yenilenmek için tatil yapmanın gerekliliğinden bahsediyor. Peki, beden ve ruh sağlığımız için nasıl ne tür bir tatil yapmalı?

Tatil hepimiz için güzel bir mola. Uzun süre tatil yapmayan kişilerde motivasyon kaybı, geçmeyen yorgunluk hissi ve başka rahatsızlıklar olduğu biliniyor. Ruh ve beden sağlığına iyi gelen bir tatili nasıl planlamalı?

Araştırmalar beden ve ruh sağlığımızı korumak ve yenilenmek için tatil yapmanın büyük bir rolü olduğunu gösteriyor. Yıl içinde çalışma hayatında yaşadığımız yoğun stresi üzerimizden atmak için en iyi yöntemlerden biri tatildir. Hem endüstriyel çalışma şartları hem günümüzde yaygın olan ofiste oturarak çalışma şartları bedenimizi fazlasıyla yoruyor. Dünya Sağlık Örgütü'ne göre ruh sağlığı "sadece hastalık ve sakatlık durumunun olmayışı değil, kişinin beden, ruhen ve sosyal yönden tam bir iyilik halinde olmasıdır. Bu tanımda sağlığın iyileştirilmesinin merkezinde üç fikir yer alır. Ruh sağlığı, sağlığın ayrılmaz bir parçasıdır; ruh sağlığı hastalık yokluğundan daha fazlasıdır ve ruh sağlığı, fiziksel sağlık ve davranışla yakından ilişkilidir Zihinsel olarak dengede olmak çoğu zaman kolay değildir. Stres, krizler veya kısaca hayatın günlük rutinleri bizden çok şey talep ediyor. Sadece bedene değil, ruha da "bakmak" daha da önemli hale

geliyor. Örneğin, kendi ihtiyaçlarınıza dikkat ederek, rahatlamak için alan yaratarak veya gerekirse destek alarak. Bir tatilin planlanmasında en önemli unsurlardan biri ihtiyacı belirlemek ve bu ihtiyaca göre tatili planlamak. Herkesin dinlenme anlayışı ve ihtiyacı farklıdır. Kimi insan sakin ve dingin bir ortamda dinlenirken kimi insan aksiyon ve macerasız tatil düşünmüyor. Eğer aile olarak bir tatil planlanacaksa tüm aile fertlerinin birlikte olduğu bir aile toplantısında mümkün olduğu kadar her ferdi memnun edecek şekilde tatil planlanmalıdır. Bu toplantıda ayrıca hazırlık süreci için görev paylaşımı yapılabilir. Rezervasyonları kim yapacak? Alınması gereken şeyleri kim temin edecek? vb. Bir kişinin duygularıyla başa çıkma şekli, zihinsel sağlık için belirleyicidir. İş ve boş zamandaki gerilimin neden olduğu fiziksel ve zihinsel aşırı yüklenmenin bir ifadesi olarak stres, günümüzde çoğu insanda depresyona ve diğer hastalıklara yol açan faktörlerden biridir.

Peki ideal tatil süresi için neler söylersiniz? Haftada, yılda kaç gün dinlenmeli bir insan?

Bu soruya tek bir cevap vermek mümkün değil. İnsanlar ne kadar benzersiz

ve özel ise ihtiyaçları ve çalışma şartları da günümüzde birbirinden farklıdır. Ofiste haftada 5 gün tam mesai çalışan bir insanın hafta sonunu tamamen ailesine ve dinlenmeye ayırabilmesi verimliliği ve bireyin sağlığını olumlu yönde etkiler. Birçok özel şirket cumartesi günlerine yarım veya tam gün mesai koymakta ve bu durum çalışanların iş stresini ve yorgunluğunu yeterince üzerlerinden atamamalarını beraberinde getirmekte. 80'li yıllarda yapılan birçok araştırmada düzenli dinlenebilen, aktif bir şekilde hareket eden ve tatile giden insanların vücudundaki kortizol gibi stres hormonlarının seviyesinin düştüğü saptanmış.

Araştırmalar tatil sonrası verimliliğin, üretkenliğin ve çalışanlar arasında yardımlaşmaların arttığını gösteriyor. İdeal tatil süresi ailenin tercihlerine ve ailevi durumlarına göre değişir. Fakat yılda en az 1 defa 2 haftalık bir tatil tavsiye edilir. Tatile gidip ve dönüşte kendi içinde stres faktörü olduğu için tamamen dinlenilebilecek gün sayıları bu sayede artmış olur. Son yıllarda, özellikle pandemiyle birlikte evden çalışmalar çoğaldı ve dinlenme mekânı ile çalışma mekânı arasında sınırlar kalkmaya başladı. Bu durum toplum içinde

çalışan açısından olumlu bir şey gibi algılansa da, çoğu zaman çalışanların mesai sürelerini geçirdikleri ve öğle aralarını dinlenme amaçlı kullanamadıklarını görüyoruz. Özellikle çalışan kadınlar dinlenme amaçlı olan bu süreleri evde yemek veya ev işleri yapmak için kullanıyor. Bu durumda elbette dinlenmek mümkün olmuyor. Tatil süresi için benim tavsiyem toplam tatil süresinin yarısını bir defada, kalan diğer yarısını ise ikiye bölerek yıl içinde kısa dinlenme günleri olarak kullanılması yönünde.

Beynimizin dinlenmesi için illa çok paralar vererek uzun tatiller mi yapmalıyız? Yoksa aslında daha basit, daha faydalı, daha kolay yollar var mı?

Beynimizin dinlenmesi için fazla para harcamaya kesinlikle gerek yok. Tatilin amacı rutin günlük çalışma programımızdan uzaklaşıp vücudu ve zihnimizi dinlendirmektir. Bu zamanı yeni deneyimler edinmek için kullanmak ve yeni insanlarla tanışmak veya eski arkadaşlarla veya ailemizle bir araya gelmek zihinsel sağlığımız açısından yeterli olacaktır. Tatilde veya

hafta sonlarında deneyime dayalı aktivitelerde bulunmak çalışma hayatındaki verimliliği arttıracaktır. Aile ziyaretleri, kısa hafta sonu gezintileri veya maddi durumumuz pahalı bir her şey dâhil tatiline yetmiyorsa evde aileyle kaliteli ve verimli zaman geçirmek bile amaca uygundur. Niyetimiz stresi azaltmak ise borca girerek tatile gitmek tamamen ters etki yaratmış olur.

***İşini tatile taşıyanlar/taşı-
mak zorunda olanlar var.
Cep telefonu ve diz üstü
bilgisayarla tatile çıkmannın
ölçüsü nedir?***

Günümüzde covid sebebi ile iş ve dinlenme alanları birçok meslekte iç içe geçti. Masa başı tabir ettiğimiz birçok meslek evden iş süreçlerini devam ettirdi. Bu durum mesai saatlerinin çoğu zaman aşılmasına, zihnin dinlenmesi için gerekli molaların bile çoğu zaman kullanılmamasına sebep oldu. Zihnimize “dinlenme alanı” olarak kodladığımız alanları iş, görev ve çalışma kavramlarıyla karıştırdık. İş ve dinlenme alanlarının net bir şekilde ayırt edilememesi dinlenme kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Tatilin amacı

tamamen sorumluluklardan uzaklaşabilmek ve bedenini ve ruhunu dinlendirmektir. Eğer tatilimizde belirli aralıklarla iş ile ilgili sorulara cevap vermek durumunda kalıyorsak veyahut işe bağlanmamız gerekiyorsa bu dinlenme sürecimizin sekteye uğrayacağı anlamına gelir. İşverenler çalışanlarının verimliliğini arttırmak istiyorlarsa çalışanların mümkün mertebe en iyi şekilde dinlenmesini sağlamalıdır.

**“Sosyal medya tatil kavramını amacından saptırıyor”
Tatil, dinlenme, gezme bir insanî ihtiyaç, bunu biliyoruz.**

Modern zamanlar; her insanî ihtiyacı dönüştürdüğü gibi tatil kavramını da “O tatile çıkılacak, on iki taksitle ödenecek!” baskısıyla kitlelerin tüketim kalemi haline getirmiş durumda. Bugün geldiğimiz noktada, tatil anlayışımızdaki değişimi siz nasıl yorumluyorsunuz?

Sosyal medyanın yaygınlaşması sebebiyle insanlar ne kadar güzel bir hayat yaşadıklarını gösterme yarışına girmişler adeta. Ne yediklerini, nerelerde tatil yaptıklarını, ne giydiklerini göstermek için birçok insan sosyal mecrayı kullanıyor.

Bazen tatil kavramı amacından sapıyor ve tanıdıklarının gerisinde kalmama amaçlı bir gösteriş gezisine dönüşüyor. Başkalarının bizim hakkımızda düşündükleri o kadar önemli bir hal alıyor ki, dediğiniz gibi bazen 12 taksitle bir tatil programı yapabiliyor insanlar. Bunun sonrasında uzun süre maddi sıkıntı yaşama ihtimalleri ikinci planda kalıyor onlar için. Görülme ihtiyacı günümüz insanı için varoluşsal bir mesele haline almış gibi görünüyor. Bunun elbette psikolojik sebepleri var. Başkalarının hakkımız-

daki düşüncelerini bu kadar önemsemememiz için kendi içimizde kendine yeten, seven ve özgüvenli bireyler olmamız gerekir. Anın tadını çıkarabilmek, kendini tanımak, ihtiyaçlarını bilmek ve ona göre girişimlerde bulunabilmek bu konuda önemli bir bulgu gibi görünüyor.

Neredeyse bütün dünyada tatil kavramının kitleler için, reklamdaki ulaşım kolaylıklarına kadar deniz-kum-güneşe sıkıştırılıp, bir hazla alıştırmaya süreci olduğu eleştirisi de mevcut. Ama

tatile de ihtiyacımız var. Bu tatil anlayışını reddetmekle insani ihtiyaçlar çerçevesinde aradığımız tatile ulaşmak arasındaki sınırı nasıl belirlemeli?

Aslolan eğer dinlenmek ve bir sonraki çalışma (çocuklar için eğitim) yılına zinde ve dinlenmiş bir şekilde girmekse en önemli konu bunu sağlamak için neye ihtiyacım var sorusunu her bireyin kendisi için cevaplaması. Ben ne istiyorum? Neye ihtiyacım var? Maalesef günümüzde bu soruları kendimize yeterince

sormuyoruz veya soramıyoruz. Bazen tam olarak ne istediğimizi bilemeyebiliriz ama ne istemediğimizi belirlemek daha kolay. Deniz ve kum olmadan kesinlikle dinlenemem diyen insanlar olduğu gibi. Ben kendimi köyümde en huzurlu hissediyorum diyenler de var. Eğer aile içinde farklı görüş ve ihtiyaçlar ortaya çıkarsa tatil süresi imkânlar göz önünde bulundurularak bölünebilir. Lakin yeni deneyimler insan zihnini geliştirir o yüzden farklı ve önceden denenmemiş alternatif tatil etkinlikleri programa zenginlik katacaktır.

“Memleket tatili geçmişten geleceğe aile içinde bir köprü oluşturur”

Ailedeki eş ve çocukların beklentilerinde herkes farklı telden çalar; o otel pahalıdır, şu pansiyon denize uzaktır, biri der orası sıkıcı, öbürü der ben zaten gelmiyorum, öteki zaten harab olmuş deyip sıcakta harabe gezmek istemez, köyde büyükler yol gözler... Vakit az, para sınırlı, talepler çeşit çeşit. Sıradan bir Türk ailesinin, kuşaklar arası yeni çatışma alanlarından biri tatil olabilir mi?

Bizim çocukluğumuzda da bu bir çatışma alanıydı belki ama o zaman ailede ebeveynlerin kararı ve program-

ZİHNİMİZ YENİ BAĞLANTILAR KURARAK GELİŞİR. KÜLTÜR TURİZMİ GEÇMİŞ İLE GÜNÜMÜZ ARASINDA BAĞ KURMAMIZA FAYDA SAĞLAR. FARKLI KÜLTÜRLERİ GÖRMEK VE TANIMAK ZİHNİNİZİ VE KALBİNİZİ YENİ KEŞİFLER, YENİ FİKİRLER VE DAHA FAZLA DENEYİMLE BESLEYECEKTİR.

ları sorgulanmazdı. Sosyal medyanın veya refah seviyesinin artmasıyla birlikte farklı yaşantılar ve olasılıklar görünür oldu. Belirli bir yaşa geldikten sonra çocuklarda farklı isteklerini dile getiriyor ve bu ailelerde çatışma sebebi olabiliyor. Büyükleri ziyaret etmek özellikle büyük şehirlere göç etmiş aileler için çok önemli ve kültürümüzün bir parçasıdır. Burada belki düşünülmesi gereken birkaç madde var. Aile büyükleri ziyaret edildiğinde de çocuklar için daha cazip bir program yapılabilir. Hep beraber yapılacak kısa günlük geziler gibi (örn. müzeler, sinema, piknik, lunapark). Memlekette aile büyükleriyle çocuklar arasındaki deneyim ve hatıra alışverişi geçmişten geleceğe bir köprü oluşmasını sağlayacaktır ve çocukların sosyal gelişimi için çok faydalıdır. Her alanda her zaman problemler ve çatışmalar çıkabilir ama önemli olan bu sorunları nasıl çözebiliyoruz. Burada belki aile içi iletişim becerilerini arttırmak büyük önem taşıyor diyebilirim.

Bu tatil bahsinin güzel taraflarından biri kültür turizmi. Bu gezilerle dünyaya, sanata, tarihe dair yeni bilgiler ediniyoruz. Bu gezilerin zihin dünyamıza katma değerleri, kişilik dönüşümüne nelerdir?

Zihnimiz yeni bağlantılar kurarak gelişir. Kültür turizmi geçmiş ile günümüz arasında bağ kurmamıza fayda sağlar. Farklı kültürleri görmek ve tanımak zihninizi ve kalbinizi yeni keşifler, yeni fikirler ve daha fazla deneyimle besleyecektir. Kültür kelimesi, toprak işleme, bakım gibi anlamlara gelen Latince “cultura” dan gelir ve insanların topraklarını ve hayatlarını nasıl şekillendirdiğini, onlara nasıl özen gösterdiğini ve nasıl yaşadıklarını anlatır. Kültür insan olarak ne ürettiğimizi ve nasıl çalıştığımızı ve aynı zamanda içinde bulunduğumuz bir şeyi tanımlar. Doğanın üretmediği ve insanoğlunun ürettiği her şey kültürdür. Farklı kültürleri tanımak ne kadar önemliyse kendi kültürümüzü tanımak o kadar önemlidir. Daha önce farklı

tatil programları denememiş ve hep aynı tatil anlayışıyla devam eden insanlara farklı tatil deneyimlerine bir şans vermelerini tavsiye ederim. Yeni deneyimler her zaman için geliştirici ve zenginleştiricidir.

“Özendirici paylaşımlardan uzak durulmalı”

Son olarak sosyal medyada görünme/görme/gösterme arzularının en önemli hallerinden biri de tatil; “Gittik, Gördük, Paylaştık”. Tatil bahsini de içine alan insanlık âleminin bu paylaşma arzusu, bir doyuma ulaşacak mı dersiniz? Bir de çok özendirici bir dil var. Paylaşımlarda nelere dikkat edilmeli?

İnsanoğlu doğduğu andan itibaren annenin ve babanın gözlerindeki ışıltıyla kendini var eder. Büyüdükçe fark edilmek ve yaptıklarının takdir edilmesini ister. Becerilerini, başarılarını, yeteneklerini ve güzelliğini anne babaya göstererek onun gözündeki ışıltıyı görmek ister. Bu ışıltıyla kendiliğini oluşturur. Eğer gelişim aşamasında bir insan yeterince aynalanmamış, yani takdir edilmemiş, önemli ve değerli olduğu hissettirilmemişse eksik kalan bu aynalanmayı sosyal çevresinden beklemeye devam eder. Aile içinde bebeklikten itibaren yeterince “görülen”

bir insan ise buna ihtiyaç duymaz. Sosyal medya kendini göstermenin en kolay yollarından biridir. Ne kadar güzel ve özel olduğunu insanlar buradan kolaylıkla gösterebiliyorlar. Paylaşım yapmayalım demiyorum ama gerçekçi ve doğal olması önemli bir konu. Eğer anın tadını çıkarmamızı engelliyor, manzaranın tadını çıkarmamız gerekirken sosyal medya için fotoğraf çekiyorsak bu biraz amaca ters diyebilirim. Anılar biriktirmek güzel bir şey ama bunu önce o anda yaşamak ve anıları zihnimize kaydetmek daha önemli. Ayrıca fazlaca özendirici paylaşımlardan uzak durulmasını tavsiye ediyorum. Yediğimizi içtiğimizi veya ne kadar lüks ve mutlu bir hayat yaşadığımızı paylaşmak bana doğru gelmiyor. Toplumun büyük bir kısmındaki memnuniyetsizliğin artmasında bu durumun önemli bir etkisi olduğunu düşünüyorum.

Kadınların tatili bahsinden sormak isterim. Kadınlar tatile giderken ayrı dönerken ayrı yoruluyor sanki. Tatilde de yine sorumluluklar onu bekliyor. Kadınlar için fiziki ve ruhi bir dinlenme için neler önerirsiniz?

Tatil hazırlıkları pratikte genelde kadınların üzerinde sayılır. Özellikle çocuklu ailelerde bavulları hazırlamak

ve her şeyi düşünmek onlara düşüyor sanki. Dönüşte aynı şekilde çamaşır temizlik vs kadınları bekliyor. Burada unutulmaması gereken en önemli konu ailece gidilen bir tatilde bu aynı zamanda kadınların dinlenme süresi olmalıdır. Yıl içindeki stres ve yorgunlukları kadınlar bu sürede atacaklar. Bu durum hem ev dışında bir işte çalışan kadınlar hem de ev hanımları için geçerlidir. Tatilin kadınlar için de stressiz ve dinlendirici olması için ailede hazırlıklar ve dönüş için iş paylaşımı yapılması gerekir. Ayrıca tatil süresince de bu iş paylaşımları devam etmeli.

Bu tatilin bir de dönüşü var. Bazen işe yeniden uyum sağlamakta zorlanıyoruz. Bu zorluk nasıl aşılır dersiniz?

Tatile gidiş ne kadar heyecan verici ve mutluluk verici ise dönüş çoğu zaman hüznü olabiliyor. İş hayatına dönüşü kolaylaştırmak ve rutin ev hayatına alışabilmek adına iş başlangıcından en az bir gün önce tatilden dönmenizi tavsiye ederim. Tatilimizin son günlerinde geceleri biraz daha erken yatmak yorgunluğumuzu azaltacaktır. Ayrıca hafta sonlarına küçük mini gezileri önceden planlamak motivasyon açısından fayda sağlayacaktır.

58.

önder¹⁹⁵⁸
İMAM HATİPLİLER DERNEĞİ

GENEL KURUL
2021

3 TEMMUZ 2021 - CUMARTESİ / 14:00

Büyük Çamlıca Camii 1071 Konferans Salonu
Ferah Yolu Sk. No.87 Üsküdar/İstanbul

LCV
0533 129 87 25

Mehmet Emin Balcı

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi

Süresiz Bir Tatilde Çalışma Ve Aylaklık

90'lardaki her ilkokul öğrencisi okula dönüşte yaz tatili hakkında bir kompozisyon yazmıştır. Ben de bu konuda yaklaşık dört satırlık bir yazı yazmış, kısa kısa cümlelerle normalde yaptığım şeyleri anlatmışım: kitap okumak, yaz ödevlerini yapmak, atari oynamak, sokakta oynamak vb. Öğretmenim bu yazıyı elbette ki beğenmemişti. Tatil yapmayı değişik bir yerlere gidip, değişik bir şeyler yapmak olarak gören ben de beğenmemiştim zaten.

Hiçbir yere gitmeyip, hep aynı şeyleri yaptığınızda boş zaman çok can sıkıcı oluyor. Can sıkıntımın öğretmenime de yansıdığını yüzündeki ekşimsi ifadeden anlamışım. Bir ilkokul çocuğunun öğretmeni ile yaşadığı bu anekdot aslında tatil kavramının yaslandığı uzun süreci, mücadele ve kırılmaları yansıtıyor.

İstanbul Üniversitesi Sosyoloji bölümü öğretim üyesi. Kültürel çalışmalar, beden sosyolojisi ve Türk modernleşmesi alanlarında çalışıyor. Gerilimi Sürdürmek (2020) isimli bir telif ve Sinema ve Sosyoloji (2020) isimli bir derleme kitabı var.

Bir şeyin durması (atalet) anlamından gelen tatil kelimesini Türk Dil Kurumu sözlüğü şöyle tanımlıyor: “Kanun gereğince çalışmaya ara verileceği belirtilen süre”, “okul meclis, adliye vb. kuruluşların kapalı bulunduğu dönem”, “eğlenmek, dinlemek amacıyla çalışmadan geçirilen süre.” İngilizce’de *holiday*

kelimesi Kitab-ı Mukaddes’te geçen Shabbat gününden aktarılmış. Altı günde alemleri yaratan Tanrı’nın yedinci günü dinlenmeye ayırması zaman içinde geleneksel bir norm haline gelmiş. Amerikan yaşam tarzı ve birçok karavan filminin katkıları ile dolaşıma giren *vacation* kelimesi ise Latince *vacatio* (boşluk) tü-

retilmiş. Seküler bir anlama gönderme yapan kelime görev ya da çalışma dışındaki zamana işaret ediyor. Söz konusu etimolojik örnekler tatil kavramının ikircikli bir anlama dayandığını gösterir.

Normal düzenin dışına çıkmaya ve bu çıkışın düzence kabul edilmesine dayanan tatil, toplumsal diyalektiğin kendine özgü bir tezahürüdür. Dünyanın varoluşunu kendi değer, kategori ve sınırları içinde anlamlı hale getirmeye çalışan düzen için dışarıyı belirsizlikten beslenen bir yıkıcılığa sahiptir. Söz konusu yıkıcılığı evcilleştirme tarzları her düzene bir özgünlük yükler. Modern öncesi dünyada düzen dışına çıkmaya bir tür tanınma hakkı verilen iki tipoloji mevcuttur: hacı ve serseri. Modern toplumla birlikte ise bu ikiliye, üçüncü bir tip olarak turist eklenir. Hem boş zamana hem bir göçebeliliğe sahip olan bu tipler çalışma ve aylaklık arasındaki geçirgen sınırlara işaret eder.

Hacı ve Serseri

Üretimin aynasından bakıldığında boş zaman toplum-dışı görünür. Siyaset, hukuk, ekonomi ya da aile gibi alanlar kamusal iradeye açıkken boş zaman bireylerin inisiyatifine bırakılmış gibidir. Boş zamanların sıradan ru-

tinlerinin dışında, epeydir gerçekleşmeyi bekleyen arzu ve hayallerle dolması gerektiğini düşünürüz. Bununla birlikte boş zamana has yararsız ve oyuncul faaliyetlerin modern öncesi toplumlarda kamusal bir mesele olduğunu hatırlamak *homo economicusa* şaşırtıcı gelebilir. Eğer Johan Huizinga haklıysa tüm ciddi etkinlikler, aslında insanın oyuncul doğasından (*homo ludens*) ayrışmanın bir sonucudur. Modern öncesi toplumlarda gündelik yaşama yayılmış birçok dinsel tören ve eğlence, çalışma dışı zamanın ilişkilerin düzenlenmesinde merkezi bir önem arz ettiğini gösterir. Yeni doğanların topluluğa kabul edildiği komünyon ayinleri, mevsim döngülerinin selamlandığı şölenler ya da düğün ve cenaze koşturmacasının yarattığı tuhaf atmosfer normal zamanlarda uyum ve erdem adına bastırılan bir esrikliğin dışı vurulmasına aracılık eder. Polinezya yerlilerinin ergime törenlerinde totem hayvanı bedenlere işlenir, kardeşler birbiri ile ölümüne dalaşır, doğru şekilde akıtılan kan ve kesilen vücut azaları çocuğun yetişkinliğe geçişini ilan eder. Feodal dönemde inek bayramı ruhaniyetin mutlak değer olduğu skolastik dünya görüşünün yerini bir süreliğine et ve taşkınlığının

almasına imkan tanır. Yahudilikte mayalı gıdaların evden çıkarılıp hiçbir bayağı isim yapılmadığı Hamursuz Bayramı mayasız ekmek ve keçi rostosu ile taçlandırılır. İslamiyet'te Ramazan ayında normalde yemesi, içmesi helal olan her şey gün boyunca yasaklanırken ayın sonu bir ziyafet ve beraatle kutlanır. Bireysel arzuların hem bastırılması hem de tatminine dayanan bu uygulamalar toplumsal ahlaki 'fayda-değer'den daha öte bir boyuta taşır.

Modern öncesi dünyada rutin dışı adetlerin en ilginçlerinden biri hac yolculuklarıdır. Dini tören ve festivallerin eşlik ettiği zamansal değişime mekânsal bir hareket ekleyen kutsal yolculuklar, önemli lokasyonların ziyareti aracılığı ile bireylere kabilenin ruhları ya da aşkın varlıkla bütünleşme fırsatı sağlar. Bu anlamda kutsal yolculuk normal düzenin içi ve dışarı arasında mistik olduğu kadar kozmik bir buluşma temin eder. Olağan yaşamın ayrı yörüngelerdeki rol ve etkilerinin mutlak bir amaca hizmet ettiğini kanıtlayan hac yolculuğu aslında modern öncesi dünya için zorlayıcı çevresel koşullar, bedensel yorgunluk ve ruhsal selamet hissi ile tamamlanan bir tür geri dönüştür. Hacı düzen

içinde muteber bir konuma sahipken serseri için aynı şeyi söylemek imkansızdır. Tanınmış bir konum ve rol edinemeyen serseri tutunamayandır. Münasebetsiz saatlerdeki faydasız işlerle kendini gösteren bu göçebe düzenin sınırlarında keyfince dolaşır. Tembellik, cehalet ve şiddet gibi düzenin kırıcı özelliklerine kolaylıkla itilen serseri boş zamanların yıkıcılığının en büyük örneği kabul edilir. Ekonomi tarihinde büyük çiftlik sahiplerinin koyun sevgisinin toprağından kopardığı bir sürü serseri cinayetlerin ne kadar ucuz sebeplerle işlenebileceğini gösterir. Siyasi tarihler "baldırı çıplakların" iktidar mekanizmasında açtığı irili ufaklı gediklere sayfalarını ayırır. Kapitalist ilişkilerin boş zamanı yeniden örgütlenmesi hacının uyum ve serserinin yıkım ile sonuçlanan gezginliğini sistem içine çeken yeni bir selefin doğmasına olanak tanır.

Turist

Turist modern aylıklığın ideal formu olarak hem serseri hem de hacı tipinden özellikler taşır. Serseri gibi topluluğa fiziksel olarak yakın ancak ahlaki olarak uzak hatta karşıttır. Geçici ve belirsiz bir süreliğine rahatsızlık verir. Bulunma sebebi kolektif bir zorunluluktan değil;

TURİST, TÜM BAŞIBOŞLUĞUNA RAĞMEN, ÇAĞDAŞ BİR HACIDIR. BİR ARAYIŞ İÇİNDE OLAN TURİST TANRISAL GİZEMİ OLMASA DA OTANTİK YERLERİ KEŞFETMEYE ÇALIŞIR.

kişisel çıkar veya ilgiden kaynaklanır. Öte yandan turist, tüm başıboşluğuna rağmen, çağdaş bir hacidir.¹ Bir arayış içinde olan turist tanrısasal gizemi olmasa da otantik yerleri keşfetmeye çalışır. Ziyaret sebebi keyfi olsa da seyrin başlangıcı, uğrakları ve bitişi birey-üstü bir mekanizma, gelenekler yerine seyahat endüstrisi, tarafından düzenlenir. Muhakkak uğranması gereken lokasyonlar ziyaret edilir. Rutin yaşama manevi bir arınmışlık yerine yenilenmiş bir zihin ve daha bronz bir tenle geri dönülür.

Eski aylıklık pratiklerinin yeniden üretilmesine dayanan turist formunu kapitalist ilişkilerin temelinde bulunduğu düşünmek hatalıdır. Çalışma ve disiplinin hayatın nihai değeri olarak görüldüğü erken kapitalist dönem için aylıklık insan doğasından tamamen silinemese de en azından üstü kapalı şekilde işlenmesi gereken bir günahdır. 18. Yüzyılın sonlarına gelindiğinde dini bayramların tasfiye edilmesi hızlanırken siyaset, mülkiyet ve diğer ciddi

meselelerden müteşekkil bir kamusal hayat resmen tedavüle girer. Rasyonel değerler ve ileri bir uygarlık ideali bireyler-arası ilişkileri sıkı bir gözetime tabi tutar. Sokakları hastalık, suç ve türlü çılgınlıklardan temizlemeyi amaçlayan panoptik projeler iç dünyaları faydasız tutkularından kurtarmaya çalışır. Paradoksal olarak aylıklık feodal zamanlardan, daha geniş bir kitleye yayılır. Daha önceden yalnızca soylulara has görülen meşguliyetler burjuva mahremiyetinde yeniden şekillenir. Aşk, lüks ve seyahat vaktin nakit olduğuna iman etmiş burjuva evlerine arka kapıdan girer. Öte yandan erken kapitalizmin hoyrat mücadelesi içinde eski değerlere ve doğal hayata duyulan özlemden doğan romantik dalga çalışma koşullarına sert eleştiriler yöneltir. Sanayi kentlerinin kasvetli ve kirli ortamından pastoral bir manzaraya kaçmak burjuva gençleri arasında yükselen bir trend haline gelir. 1860'larda tatilin kaba ve cahil işçi kesimlerinin eğitiminde önemli bir işlev görebileceğine yönelik id-

dialar ortaya atılır. Özellikle 1848 Devriminin yaralarının işçileri salt yaşam sınırında tutmaktan daha fazlasını vermekle sarılabileceğinin fark edilmesi görece kısaltılmış mesai saatleri, daha iyi ücretler ve tatil günleri ile sonuçlanır. Kent ve kır arasında mal ve yedek iş gücü taşıyan trenler aynı zamanda turist de taşımaya başlar. Kentin sıkıcı havasından uzaklaşma ihtiyacı merkez-lere yakın kırsal bölgelerin popülerliğinin artmasına ve yeniden düzenlenmesine neden olur.² Bununla birlikte seyahat hala bir özgürleşme süreci değildir; genellikle meşruiyetini tıbbi tavsiyelerle kazanmaktadır. Termal banyolar ve bol oksijenli kır gezileri sıkıntı verici burjuva yaşamında bir nefeslenme fırsatı sağlar.

II. Dünya Savaşı sonrasında tatil, yaşamsal bir zorunluktan bir vatandaşlık hakkı ve statü göstergesi olmaya evrilir. 1945 sonrası refah politikaları zenginliğin daha geniş kitlelerce bölüşülmesini sağlar. Alt sınıflar da konforlu bir ev ortamı ve aile seyahatleri ile tanışır. Otomobilli yaşama geçiş, kent merkezlerinin çevresindeki bakir toprakları alt sınıflar için ulaşılır kılarken üst sınıflar gelişen ulaşım teknolojileri sayesinde uluslar-arası bir

dolaşım imkanına kavuşur. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) verilerine göre 1950’lerde 25 milyon civarında olan uluslararası turist sayısı günümüzde 1.4 milyara yükselmiştir.³ 20. Yüzyılda coğrafyaları birbirine yaklaştıran taşıtlar, keşfedilen yeni rotalar, evrensel bir konfor sağlayan konaklama hizmetleri “dünyayı turistin istirdiyesi” haline getiren gelişmelerdir. Bu dönüşümü yaratan en önemli etken ise çalışma ve boş zaman ayrımının post sanayi sürecinde yeniden düzenlenmesiydi. Sanayi toplumları siyaset, mülkiyet ve

aile temelinde örgütlenmiş bir çalışma etiği telkin ediyordu. Sınıf mücadeleleri ve dünya savaşlarından sonra ayakta kalan ortak değer olarak kalan ortak değer olarak vatandaşlık özgürlüklerden çok vazifeleri, ayrıcalıklardan çok sorumlulukları, arzularından çok erdemleri içeren kolektif bir kimliğe yaslanıyordu. Kitlelerin gücünü üretimden alması sınıfsal varoluşun izlerini gayri safi milli hasılda sürmeyi mümkün kılıyordu. Öte yandan artan refah ve konforlu yaşam tarzı eski bilindik çatışmaların da belirsizleşmesine neden olacaktı. Kitle kültürü klasik kapitalizmin ihmal ettiği duygular ve

özgürlüğün keşfedilmesine zemin hazırladı. Daha büyük ve tarihsel bir resmin parçası olmayı dayatan eski çalışma etiği yerini her bireye kendi gökyüzünün yıldızı olmayı vaat eden tüketim estetiğine bırakacaktı. Sınıf, ulus, refah devleti gibi meta kategoriler mutlak değerlerini yitirirken neo-liberal rekabet ortamının seyreltiliğinde toplumsal ilişkiler kırılan, süresiz ve göçebe bir hal almaya başlayacaktı. Bu gelişmeler altında turist olmak artık normal düzenin bir süreliğine askıya alınması değil; geçiciliğe dayalı bir sistemde tek kariyer fırsatıydı:

“Tüketici toplumunun yazılı ya da yazılı olmayan yurttaş beratı, yurttaşın statüsünü bir turist olarak belirler. Tatillerde ve gündelik rutinde hep bir turist. Dışarıda ve

Sıkıcı rutinler ve hiyerarşik ilişkilerden yorulanlar hem tatil hem iş yapacakları kariyer fırsatları kovalıyor. Yeni kapitalist ilişkiler içinde bambaşka bir yaşama yel-

Faydalı ya da boş demeden zanaatkarca bir sabır ve müşahede ile işin hakkını vermeye artık her şeyden daha fazla ihtiyacımız var.

ülkesinde, her yerde bir turist. Toplumda bir turist, hayatta bir turist –kendi estetik mekanını oluşturmakta özgür ve ahlaki mekanı unuttuğu için affedilen bir turist. Hayat turistin uğrağıdır.”⁴

Günümüzde çalışma ve boş zaman arasındaki mesafe giderek anlamsızlaşıyor. Mesleğe adanmış kariyerlerin yol açtığı ihmal edilmiş sosyal hayat yeni çalışanları meslek dışı bir kimlik arayışına itiyor.

ken açma ümidi ve eldekini kaybetme kaygısı görülmedik şekilde birbirine karışıyor. Öte yandan emek piyasasındaki artan rekabet ve yapısal istikrarsızlık biriciklik arayışındaki çalışanların pozisyonu kırılğan hale getiriyor. Yoğun bir çalışmanın sonundaki tatili beklemek ile süresiz bir tatilden geri dönüşü beklemek arasındaki normal düzenlerimizin rayından çıkmasına mani olacak herhangi bir güvence yok.

(Endnotes)

1 Johnn Urry, Turist Bakışı, çev. Enis Tataroğlu-İbrahim Yıldız, Ankara: Bilgesu Yayınları, s. 26

2 A.e. s.43-44

3 Son 70 yılda artan turist sayısı ve dünya üzerindeki dağılımı için bkn. <https://ourworldindata.org/tourism>

4 Zygmunt Bauman, Postmodern Etik, çev. Alev Türker, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, s.295

PEYGAMBERİM ÖNDERİM

19 HAZİRAN CUMARTESİ

HACI BEŞİR AĞA MEDRESESİ
Alemdar, Hükümet Konağı Cd. No:7 Fatih/İstanbul

Ömer TORLAK¹

Tatil Anlayışının Dönüşümü

*Akademik kariyerine 1996 yılında Kırıkka-
le Üniversitesi İşletme
Bölümü'nde başladı.
Daha sonra Eski-
şehir Osmangazi
Üniversitesi İktisadi
ve İdari Bilimler Fa-
kültesi İşletme Bölümü'ne geçti.
2002 yılında doçent, 2007 yılında
profesör oldu. 2009-2011 yılları
arasında Çankırı Karatekin Üni-
versitesi, 2011-2012 yılları ara-
sında Eskişehir Osmangazi Üni-
versitesi İktisadi ve İdari Bilimler
Fakültesi Dekanlıkları görevinde
bulundu. Mart 2012'de KTO Ka-
ratay Üniversitesi Rektörlüğü'ne
atandı. 2015'te Bakanlar Kurulu
tarafından Haziran 2015'te Reka-
bet Kurumu Başkanı olarak atan-
dı. 2016-2018 yıllarında ise TÜ-
BİTAK Bilim Kurulu üyesi olarak
görev yaptı.*

¹Prof. Dr.,
İstanbul Ticaret Üniversitesi
İşletme Bölümü Öğretim Üyesi,
otorlak@ticaret.edu.tr

Çalışmak ve çabalamak, insanın insan olmasını kendisine de hatırlatan bir eyleme biçimi. Yorulduğunda dinlenme ve uyuma ihtiyacı duyan insan, derdini ve sevincini paylaşmada dost aradığı, açlık duyduğunda yemek yeme, fikir alışverişinde bulunmak istediğinde bilgisine güvendiğine sorma eyleminde olduğu gibi. İnsanın sevdiği işi yapması onun işini daha iyi ve güzel yapmasına sebep olurken, kendisini iyi hissetmediği ya da yorgun, moralinin kötü olduğu zamanlarda sevdiği işi dahi bazen güzel yapamaz. Zihnini başka şeylerle meşgul etmesi ve dinlendirmesi için insana verilmiş en güzel tavsiye ise; “bir işte yorulduğunda başka bir işle uğraşması” ilahi öğüdü olsa gerek. Aslında bu öğütten anlaşılması gereken, muhtemelen, insanın çalışmak ve çabalamaktan daha önemli bir uğraş ya da eylemi olmayacağına işaret olarak da değerlendirilebilir. Bir diğer deyişle, uyuşukluk, asalak olarak hayatını sürdürme ve boşlukta kalma insanın uzak kalması gerekenler olarak öğütlenmiş şeylerdir denebilir.

Bunu ifade ederken, insanın zaman zaman boşluğa düşmeyeceği, umutsuzluğa kapılmayacağı ve hatta tembellik

hakkını kullanmak istemeyeceğini elbette söylemiyoruz. Sebebi ne olursa olsun, insan hayatının farklı dönemlerinde bu tür hislere kapılır. Tam bu noktada insanın ancak diğer insanlarla ve tabii ki dost ve arkadaşları ile, ailesi, akrabaları ve komşularıyla ilişkisinin değeri ve önemi ortaya çıkar. İnsanın insana muhtaçlığı söz konusudur yani. Kendisini boşlukta gibi gören ya da yorulmuş hissedilen insanın yakınları ile sohbeti, dayanışması, dertleşmesi, sevincini paylaşması ve hatta hiç konuşmasa bile gülen ya da ilgiyle bakan bir yüzle hemhal olmasıdır insanı yorgunluktan, asalak olmaktan kurtaran ve insanın insanla kaynaşmasını sağlayan.

Yenilenmek ister insan bazen de. Yeni yerler görmek, farklı insanlarla tanışmak, daha önce görmediği bir şeylere tanıklık etmek, insanın merak duygusunu giderme çabası ile giriştiği eylemlerdir. Ve bu eylemler sayesinde insan, bedenen yorulsa da ruhen zinde kalmayı başarır. Mekan değiştirmek bile tek başına insanın zindeliğine güç katar. İş gereği gezen insanlar yanında sadece bu zindeliğe sahip olmak için de her gün milyonlarca insanın farklı mekanlara seyahat ettiklerini görürüz. Geçmişte çok

daha uzun süre yolda olmayı gerektiren bu seyahatler günümüzde oldukça süratli ve konforlu bir şekilde gerçekleştirilebiliyor. Muhtemelen bu sebeptendir ki, insana verilen ilahi öğütlerden birisi de mekanı değiştirdiğinde zihnen ferahlayacağı tavsiyesidir. Her bir seyahatinde farklı insanlarla tanışan, onların hayata nasıl baktıklarını, ne yiyip içtiklerini, nelere değer verdiklerini ya da vermediklerini gören insanın ufku genişler, hayata, sahip olduğu ya da olmadığı şeylere bakış açısı farklılaşabilir ve nihayet elindeki ile mutlu olmayı, çevresindekilerin kıymetini bilmeyi öğrenir.

Ve aynı insan, zaman zaman da sık görmediği, görüşemediği insanlarla kavuşmayı arzular. Her ne kadar gelişen iletişim ve haberleşme araçlarına sahip olsa da insanın aile fertleri, akrabaları, dost ve arkadaşları ile yüz yüze buluşması, hemhal olması gibisi yoktur. Mekanik ve elektronik görüntülerin kalitesi ne kadar güçlü olsa da aynı ortamda aynı havayı soluyarak kavuşmanın bir benzeri elde edilemez. Bu buluşmalarda insanın doğduğu yere ilişkin, çocukluk ya da gençlik hatıraları da devrede ise, o mekanda bedenen olmanın yerini hiçbir şey tutamaz zaten. İnsana iyi gelen bu

İNSANLIK TARİHİ SEYAHATLER SAYESİNDE KEŞİFLERİN TARİHİDİR. İNSANIN GEZME, YENİ YERLER GÖRME VE GENEL OLARAK DA MERAK DUYGUSU OLMASA İDİ, MUHTEMELEN BUGÜN BİLİLEN YAŞANAN YERLERİN BİR KISMI ÇOK DAHA GEÇ ORTAYA ÇIKACAKTI, BELKİ BİR KISMINDAN HALA HABERDAR OLMAYACAKTIK.

eylem de muhtemelen insan verilmiş sıla-ı rahim öğüdünün gereği olsa gerektir. İnsanın doğup büyüdüğü ya da anne babasının yetiştiği, yaşadığı ya da yurt edindiği yerlere zaman zaman seyahat etmesi ile yorulmuş zihnini dinlendirebilmesinin arka planında, insanın kendisine yakın gördüğüne muhtaçlık duygusunun olduğu söylenebilir. Öte yandan yakınları sevindiren insanın yaratıcısına yakınlaşmasının da bir vesilesi olarak görülebilir sıla-ı rahim anlamındaki seyahatler. Gönül almanın yanında dua desteği ile güçlenir ve zihnen rahatlar insan.

İnsanlık tarihi ayrıca seyahatler sayesinde keşiflerin tarihidir de bir anlamda. İnsanın gezme, yeni yerler görme ve genel olarak da merak duygusu olmasa idi, muhtemelen bugün bilinen yaşanan yerlerin bir kısmı çok daha geç ortaya çıkacaktı, belki bir kısmından hala haberdar olmayacaktık.

Yine bu seyahatler sayesinde insan, kendisinden asırlar önce yaşamış olan toplumlar ve onların kültürel mirasının tanıdı. Geçmiş medeniyetler ve kültürlerin farkında olmamak bir yönüyle de insanın bu dünyanın gelişimine katkıda da eksiklik anlamına gelebilecekti. Diğer bir ifadeyle, geçmiş tecrübelerden faydalanma imkanı ıskalanmış olacaktı. Seyyahların ve farklı sebeplerle seyahat edenlerin bazılarının yazdığı seyahatname ya da seyahat notları sayesinde de insanlık kültürel birikiminin çoğaldığını biliyoruz. Her ne kadar bazı seyyahların abartılı aktarmaları ve tabii ki her birinin kendi sübjektif değerlendirmeleri olsa da nihayetinde seyahatnameler ve seyahat notlarının beşeri bilimler ve genel olarak sosyal bilimlerde önemli referans kaynağı olduklarında şüphe yok.

İşte tüm bu bireysel ve toplumsal katkıları ile birlikte se-

yahatlerin insana ve insanlığa kazandırdığı epey birikim olduğu açıkça ortada. Tam bu noktada seyahat ile tatil kavramlarını anlam, içerik ve bugün onlara yüklenenler bakımından irdelemekte fayda vardır.

Seyahat ile tatil kavramlarının eş anlamlı olarak kullanıldıkları görülmekle birlikte iki kavramın aynı içerikte olmadığını ifade etmemiz gerekir. Günümüz tatil anlayışının seyahat ile çok fazla içerik benzerliği olduğunu söyleyemeyiz. Yukarıda ifade etmeye çalıştığımız gibi, insanın merak, kendini tazeleme, yakınlar ve geçmiş deneyimlerle buluşma ve nihayetinde zihnen dinlenme eylemlerinin günümüz tatil anlayışında karşılıklarının neredeyse olmadığını görüyoruz. Tatili tamamen boş ya da serbest zaman olarak dillendiren ve gerçekleştiren bir yaklaşımla bugünkü tatillerin hem bedenen hem de zihnen yorgunluğa yol açtığı kesin gibi. Üstelik kişinin bütçesini aşan harcamalara konu olması durumunda, tatil sonrası ayrıca zihnen yorgunluğu artıran bir eylem olarak da görülebilir tatiller.

Bunları ifade ederken adı tatil olmakla birlikte aslında gezip görmek, zihnen dinlenmek, geçmişe ilişkin yeni izler ve kendince keşifler doğrultu-

sunda insanın kendi tatilini seyahat içeriği ile zenginleş-tirmesi de elbette mümkün. Yani, bir taraftan tatil yaptığı yerin deniz, kumsal, havuz vb. imkanlarından fayda-

meye çalışarak, sahip olduğu şeylerin kıymetini anlama gayreti içinde olmasıyla kendi tatilini sadece boşaltılmış bir zaman dilimi olmaktan çıkarması mümkün gözü-

tatillerini sadece deniz ve sahillerden ibaret olmadığını, zaman zaman akrabaları ve aile büyüklerinin yanında da zaman geçirdiklerini, farklı mekanlarda farklı deneyimlerle kendi zihinlerinin de rahatladığı ve zindeleştiğini görür ve farkına varır.

Bugün de dünyada seyahat eden azımsanamayacak sayıda insan var. Onların bir kısmı diplomat, gazeteci, aktivist, iş insanı olduğu gibi sadece yeni yerler görme ve farklı kültür, toplum ve insanları tanıma bağlamında seyahat eden insanlara da rastlamak mümkün. Ancak çoğunluk tatil anlayışına baktığımızda hemen tüm ekonomiler için çok önemli bir sektör haline gelmiş olan turizm olgusu ile karşılaş-ıyoruz. Hemen tüm ekonomilerde turizm gelir kalemi ve ülkeye gelen turist sayısı önemli ekonomik ve sosyal hedefler arasında yerini almış durumda. Bütçe dengelerini de buna göre kuruyor politika yapıcılar. Tabi sektör haline gelen turizm dünyası da geliri artırma adına boş ve serbest zamanı esas alan tatil anlayışı algısını besleyen çabalara ağırlık vermekte.

Bu çabalamanın çok basite indirgenmiş bir çaba olmadığına şüphe yok. Sadece deniz ve güneş değil, tarihi ve kültürel miras merakı ile

lanan insanın bu eylemler yanında gitmiş olduğu bu yöre insanlarını tanımaya çalışması, onlarla sohbet etmesi, onların hayata bakışları, dertleri, sevinçleri ve kültürel değerleri hakkında fikir edin-

küyor. Böylesi bir yaklaşımı ebeveynlerinde gözlemleyen çocukların da ilerleyen yaşlarında tatil anlayışlarının bu doğrultuda şekillenmesi söz konusu olabilir. Çocuklar ve gençler, anne ve babalarının

farklı coğrafyaları ve kültürler ile insanları tanıma çabasındaki turist kitlesi de ihmal edilmiyor. Bunun yanında adına inanç turizmi denen kutsal mekanlara seyahatler de turizm sektörünün önemli ilgi alanlarından biri haline gelmiş durumda, İş dünyası ve akademik çevrelere yönelik kongre turizmi, diplomatik süreçlere göre yönlenen ya da yönlendirilen toplantılar da turizm sektörünün radarında artık. Hatta hemen her türlü özel gelişme sonrasında ilgi duyulmaya başlanan mekan ve olgulara ilişkin tatil ve turizm yönlendirmesi de sektörün dikkat ettiği hususlar arasında.

Kültür, inanç ve örf adetlere bağlı bazı bireysel hassasiyetler bağlamında turizm ve tatillerin içeriğinde de farklılaşmalar görülebiliyor. Turizm sektörü ister istemez bu hassasiyetleri dikkate almada dinamik davranıyor. Bu bağlamda "helal turizm" ve buna bağlı helal ürün ve sektörlerde azımsanamayacak parasal büyüklükler oluştuğu da gözlemlenmekte.

Bütün bu çerçeveyi birlikte dikkate aldığımızda, bir yanda büyüyen bir sektörü daha da büyütme ve büyüyen pazardan daha fazla pay almak adına boş zamanı tatilin temel dinamiğine dö-

nüştüren bir turizm sektörü, diğer yanda ise oluşan gelirle bütçe dengesini sağlayabilen çok sayıda ülke ekonomisi ile karşı karşıyayız. Bu noktada, sektörün aktörlerinden artık

değiştirecek bir yaklaşım beklemek sanki gittikçe zorlaşıyor. Ekonomi politikaları bağlamında da bu noktadan geri adım beklemek hatalı bir beklenti gibi duruyor.

güçlü bir algı haline gelen boş ve serbest zaman olarak yaşanan tatil anlayışını

Kaldı ki, seyahati boş zamana indirgeyen tatil anlayışına sahip çok sayıda insanın

da bu algısını değiştirmek bugünden bakınca neredeyse, yel değirmeni ile savaş gibi.

Seyahat etmenin anlam ve değerini insana verebilecek bir yaklaşım tabii ki önemli ve asla bu çabadan vaz geçilmemeli. Çünkü insan ancak bu şekilde bireysel performansını artırabilir. Bugünkü tatil algısı ile boş zaman yaşayan insanın beden, zihnen ve madden yorulmasının farkına vardırılması ve seyahat yaklaşımının kendisine kazandıracadı farklı zenginlikler üzerinde sadece günü kurtaracak bir anlayışla değil daha kapsamlı olarak durulmalı elbet. Bu noktada turizm sektörünün aktörleri ile politika yapıcıların aslında böylesi bir anlayış ve algı ile yapılacak seyahatlerin de sektörü besleyeceği, ekonomik fayda üreteceğinin öncelikle politika yapıcılar ile sektörde kabul görmesi gerekir. Bunu ifade ederken, hemen belirtelim ki bugünkü yansıması ile çoğunluk helal turizm yaklaşımı ya da inanç turizmine ilişkin uygulamalardan söz etmiyoruz. Az sayıdaki istisnası dışında bu konularda bugünkü örneklerin ifade etmeye çalıştığımız algıyı beslemediğinin farkındayız zira.

Ülkemiz özelinde biraz daha ayrıntılı olarak konuya yak-

laştığımızda, boş zamanı değerlendirme, deniz ve güneş ağırlıklı bir tatil algısına indirgenmiş bir yaklaşımın sonucunda turist başına gelirin, coğrafyası, iklimi ve kültürel mirası bakımından Türkiye'den çok daha zayıf ülke ortalamasının altında bir turizm destinasyonu olarak algılanmamız ve gerçek durumun da böyle olması, aslında biraz önce ifade etmeye çalıştığımız yaklaşımın sonucu olarak görülebilir. Diğer bir deyişle, boş zamanı değerlendirmeden ibaret deniz, güneş ve kum yaklaşımını öne çıkaran tatil anlayışı ile turizm sektörü ve politikalarının gelir de getirmediği gerçeğini bizzat müşahede etmekteyiz. Tatili aynı zamanda kültürel ve tarihi değerleri görme ve farklı insanlarla tanışmak şeklinde algılayan çok önemli bir kitle olan insanları hedeflemekten uzaklaşıp boş zamanı deniz, güneş ve kumda değerlendirmeyi hedefleyen kitle ile muhatap turizm sektörümüzün ekonomik büyüklüğü de muhtemelen gerilemiş ve daha da önemliisi ülke algısı da olumsuz etkilenmiş durumda. Aynı, hatta daha az sayıdaki turist ile daha fazla ekonomik büyüklük elde edebilecek ve katma değer oluşturabilecek bir turizm sektörü yerine çok daha

küçük hedeflerle boğuşan bir sektör ile karşı karşıyayız muhtemelen. Hepsinden önemliisi, seyahat algısının tatil algısı ile yer değiştirmesine sebep olan bir sektörden söz ediyoruz. Bu noktada politika yapıcıların rolleri de unutulmamalı elbet.

İnsanın değişen seyahat anlayışından turizm sektörü ve politikalarına uzanan bu kısa yazı bağlamında eleştirinin kolay, çözüm önerilerinin zor olduğu tabii ki açık. Seyahat, tatil ve turizm gibi beşeri ve sosyal konulara ilişkin politikaların ve bunlara ilişkin sonuçların ortaya çıkmasının, bir insanın ömrüne sığmayacak biçimde uzun soluklu çabalar gerektirdiğinin öncelikle farkında olmak gerekiyor. Yani kısa vadeli ve hemen sonuç almaya odaklı politika oluşturılmaktan kaçınmak gerekiyor. Seçimle sınanan politik partilerin ve onların yöneticilerinin bir taraftan da kısa vadeli hedeflerine yönelik karar ve uygulamaları söz konusu elbette. Bu noktada kısa vadeli plan ve programlar ile uzun vadeli politika ve stratejileri birbirinden tamamen koparmaksızın değerlendirmek ve hareket edebilmek en ideali.

Bu yazının konusu bağlamında son söylediklerimize dönecek olursak, kısa vadede turist başına geliri artırıcı

politikalara ilişkin karar ve uygulamalara ilişkin olarak turizm sektörümüzün nitelikli çeşitlendirilmesi bağlamında kültürel değerlerimizin işlenmesi, tarihi destinasyonlarımızdaki konaklama ve ulaşım imkanlarının iyileştirilmesi yanında müzecilik anlayışımızın gözden geçirilmesi, Anadolu'nun hemen her karışında yaşayan insanımızın içtenliği ile yöresel zenginliklerimizin iş ahlakına uygun biçimde turizmin bir parçası haline getirilmesine katkı sağlayacak programların

için anlam ve önemi, tatilin sadece serbest ve boş zaman olmadığı, farklı tarihi, estetik, coğrafi ve kültürel zenginlikleri görmek ve tanımanın insanı zihnen dinlendireceği gibi ona maddi manevi çok farklı ufuklar açabileceği gibi hususlar uygulamalı bir şekilde aktarılabilir ve onlara rehberlik edilebilir.

Uzun vadeli hedeflerin kısa vadeli hedefler ile çelişmediği ve uzun vadeli programlarda sabır gerektiği unutulmamalıdır. Politika yapıcıların bu

tarih, edebiyat, antropoloji, iletişim ve benzeri dolaylı ilişkili gibi görünen sosyal ve beşeri bilimlerin her alanlarındaki öğrencilere de bu bağlamda destekler de önemli ve değerli olacaktır. Bir adım daha ötesinde toplumun her bir ferдинin algısını seyahat yaklaşımı ile besleyecek her türlü desteğin uzun vadeli politikaların gelişme ve yerleşmesinde çok kıymetli rolü olacağı göz ardı edilmemelidir.

İnsan gördüğüne daha kolay inanır. Ve insan yeni şeyler görmeyi, farklı insanlarla tanışmayı arzu eder. Yine insan hem kendisi ve ailesinin hem de insanlığın geçmişine merak duyar. Zaman zaman da çocukluğunu ve çocukluk hatıralarına ilişkin mekanları özler. İşte tüm bu merak, arzu ve özlemlerin giderilmesi bağlamında gezmek, seyahat etmek yoluyla turizm sektörünün konusu olur.

İnsanı turizm sektörünün nesnesi olmaktan çıkarıp seyahat yoluyla turizm sektörünün daha nitelikli bir objesi haline getirebilmek, her şeyden önce insanın insana ve insanın kendisine saygısının göstergesidir. Böyle bir yaklaşım sonucunda turizm sektörlerinin geleceği ve turizm gelirlerinin de ekonomilerin daha katma değeri yüksek unsuru olabilmesi mümkündür.

İNSANI TURİZM SEKTÖRÜNÜN NESNESİ OLMAKTAN ÇIKARIP SEYAHAT YOLUYLA TURİZM SEKTÖRÜNÜN DAHA NİTELİKLİ BİR OBJESİ HALİNE GETİREBİLMEK, HER ŞEYDEN ÖNCE İNSANIN İNSANA VE İNSANIN KENDİSİNE SAYGISININ GÖSTERGESİDİR.

zenginleştirilmesi ve geliştirilmesi gibi oldukça somut konular üzerinde ayrıntılı biçimde durulmalıdır. Her şey dahil turizm anlayışının bu bağlamda dönüştürülerek turistlere farklı zenginliklerin gösterilebileceği ve dolayısıyla turist başına gelirin artırılabilmesi mümkün gözükmektedir. Bu kısa vade sayılabilecek çabalar devam ederken, ailelerden başlayan ve eğitim-öğretim kurumlarında devam edecek programlarla seyahatin insan

noktadaki en önemli katkılarının, kısa vadeli hedeflerdeki sabırsızlıklarını uzun vadeli hedefleri zedeleyecek biçimde devreye almamaları olacağı açıktır. Sektör aktörlerinin de politikalar bağlamında destekleri elbette önemli ve değerli olacaktır. Bu noktada doğrudan sektöre eleman yetiştiren kurum kuruluşlar ile eğitim öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere verecekleri zihinsel ve uygulamalı destek yanında,

TÜRKİYE'NİN ÖNDERLERİ

KİTAP

FİLM

MAKALE

BELGESEL

GEZİ

KAMP

GRUP ÇALIŞMASI

SOSYAL SORUMLULUK

önderGENÇ
1958

Nevin Meriç

Değişen Tatil Algımız Ve Tatil Biçimlerimiz

**Nevin Meriç
kimdir?**

*Marmara
Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi
mezunu. Ortadoğu
ve İslam Ülkeleri
Enstitüsü Sosyoloji
bölümünde yüksek*

*lisansını tamamladı. İstanbul
Müftülüğünde Din Hizmetleri
Uzmanı olarak Alo-Fetva da
çalıştıktan sonra 2015 yılında
emekli oldu. 1990'dan itibaren
aylık dergilerde yazıyor.*

*İlk kitabı Adab- ı Muşeret
kitapları Osmanlı'da Gündelik
Hayatın Değişimi 2000 yılında
basıldı. Meriç'in, Gündelik Hayat
ve Fetvalar, Fetva Sorularında
Değişen Kadın Yaşamı, Değişen
Kente Dini Hayat, Dindar Bir
Doktor Hanım Ayşe Hümevra
Ökten isimli" kitapları
bulunmaktadır.*

Tatili rutin hayatımızı kısa süre de olsa değiştirip farklı bir yaşama biçimini deneyimlemek olarak düşünebiliriz. Bu cümlede geçen “rutin”, “farklı” ve “deneyimlemek” üzerinde biraz durmak önemli olacaktır ki metin de bu konuda düzenlenecek. İnsanın dünyada arayışının huzur olduğunu düşünüyorum.

Huzur keyiften farklı olarak maneviyatı da ifade eder ki bu anlamda insanın maddi ve manevi boyutunu kuşatır.

‘Yaşam tarzımız rutin mi?’ veya ‘Ne zaman neden rutine düşer?’ Aslında soruları çoğaltmak mümkün ama

mesele rutin ve yaşam tarzı arasındaki ilişkide saklı. Hep aynı tarzı devam ettirme olarak düşüneceğimiz rutin kelimesini adetle de değiştirebiliriz. Adetim olduğu üzere her sabah namazla kalkar bir daha da uyumam eylemi, bizim hem alışkanlığımız hem de rutinimizdir aynı zamanda. Kelimelerin zihindeki etkisi, taşıdığı duygu durumlarına göre değişir. Bu anlamda alışkanlık kelimesi rutinden daha hafif ve daha olumlu duygu durumları içermektedir. Çünkü alışkanlıklar insana zaman kazandırır, yol aldırır. Düşünsenize her gün yeni bir deneyimin içinde, her gün bir başka ülke ve otelde olmak çok da isteni-

almamızı sağlar. Dolayısıyla iyi bir şeydir. Bununla birlikte insanın hayatında bir miktar da yeni deneyimler veya eyleştiği işlere dair nüanslar gerekir ki nefes alsın, kendini mutlu hissetsin. Bu anlamda yaptığı işte nüansları gözetmek, hayatına beceribildiği işleri dahil etmek ve hepsini Allah rızası, insana hizmet üzere sonuçlandırmak insana huzur ve mutluluk verir.

Hayatımızı farklılaştırmak şart mı? veya nasıl farklılaştırırız?. Farklılaştırmak derken kelimeye yüklediğimiz anlam önemli. Farklılıktan bir ters yüz oluşu değil hayatın içine dahil olan nüansları anlamak gerekir. Hoş hayatın kendi akışı da zaten bu farklılığı

HAYATIMIZI FARKLILAŞTIRMAK ŞART MI? VEYA NASIL FARKLILAŞTIRIRIZ? FARKLILAŞTIRMAK DERKEN KELİMEYE YÜKLEDİĞİMİZ ANLAM ÖNEMLİ. FARKLILIKTAN BİR TERS YÜZ OLUŞU DEĞİL HAYATIN İÇİNE DAHİL OLAN NÜANSLARI ANLAMAK GEREKİR.

len bir durum olmaz. İnsan aidiyet ve aid olduklarıyla vakit geçirmeye kodlanmıştır. Mesele bunun dozajını ayarlamak olsa gerek... Burada yukarıdaki sorulara tekrar dönersek yaşam tarzımıza ait alışkanlıklarımız bize vakit kazandırır, daha hızlı yol

barındırmakta. Eğitim, evlilik, çocuk, torun derken hayatın kendi içinde de birçok farklılık durumlar mevcut. Dolayısıyla bu sürece göre insanın kendini hazırlaması, eğitmesi, nasıl en doğru, sağlıklı şekilde geçireceğini öğrenmesi önemli bir kaza-

nımdır. Bunun dışında insanın yapmaktan mutlu olduğu bir faaliyetinin olması iyi olur. Sanat ve vakıf faaliyetleri yanında el becerileri de bu konuda etkilidir. Bir örnek vermek gerekirse birçok kadın ve erkeğin yaptığı yemek pişirmeye dair nüanslar ve bunu kazanabilme yeteneğinin ne çok çaba, sabır gerektirdiği son yılların medya programlarında görüyoruz. O kadar olmasa da insan kendi huzuru için paylaşımda bulunacağı bir el becerisini öğrenmesi ve gerçekleştirmesi hayatına yeni bir nefes, soluk katması açısından önemli bir imkândır ve rutinliği önler.

Deneyimlemek ise kısa süren bir faaliyet içinde olmak demektir. Tatil kelimesini bu bağlamda ele almak istiyorum. Öncelikle insanın hoşlandığı ve fakat ulaşmasının zor olduğu işlerin az miktarda ve kısa süreli olması insana sadece anlık hazlar verir. Anlık hazlar da insanın huzur ve mutluluğunu çok da etkilemez. Veya yalancı bahar, yalancı mutluluk diyeceğimiz durumlar yaşatır. Bittiği için de insan zaman içinde hüzünlenir, hırslanır, olumsuz duygu durumlarına geçerek gündelik hayatında mutsuzluklar yaşar. Günümüz hız ve teknoloji imkânları da bu durumun altyapısını

AHİRET İÇİN HIZLA YOL ALDIĞIMIZ BU DÜNYADA İNSAN İÇİN ÖNEMLİ OLAN SÜRDÜRÜLEBİLİR VE İNSANA HİZMET ODAKLI İŞLER YAPARAK, HUZURU YAKALAMAKTIR. ANLIK HEVES VE HEYECANLARIN İNSANI TÜKETEN DUYGU DURUMLARI YERİNE, İYİLİĞİ VE GÜZELLİĞİ GERÇEKLEŞTİRMEK VE PAYLAŞMAKLA MÜMKÜN OLDUĞUNU GÖRÜYORUZ. TATİL PAKETİNİ DE BU MİNVALDE DÜŞÜNMEK GEREKİR.

oluşturmaktadır. Haftasonu veya haftalık sürelerde gerçekleştirilen tatil modlarında o yere ait gözlemde bulunmak, insanına dokunmak çok da mümkün olmaz. Bilakis bir fotoğraf karesine sığdırılan anlık görüntüleri sosyal medyada paylaşarak yalancı mutluluklara dâhil ederek, insanın kendine verdiği zararları çoğaltır. Bununla birlikte gezmeyi bir konsepte, insanlara hizmete, faydaya çevirmek mümkünse bu mutluluk verir. Huzuru yakalamada esas faktörün insana faydalı olmak olduğu burada da karşımıza çıkar. Bir nevi vermek, sadaka olarak da düşünebileceğimiz insanın tecrübelerini, bilgi ve imkânları paylaşması huzuru yakalamada önemlidir.

Sonuç olarak ahiret için hızla yol aldığımız bu dünyada insan için önemli olanın sürdürülebilir ve insana hizmet odaklı işler yaparak, huzuru yakalamak olsa gerek diye düşünüyorum. Anlık heves ve heyecanların insanı tüketen

duygu durumları yerine, iyiliği ve güzelliği gerçekleştirmek ve paylaşmakla mümkün olduğunu görüyoruz. Tatil paketini de bu minvalde düşünmek gerekir. Bu da belki hep aynı yere giderek orada da bir yaşama biçimi oluşturmakla mümkündür. Çünkü uzun süreli, emek, çaba, sabır gerektiren işler, insana dokunmayı, yardımcı olmayı sağlar. Değişen tatil algı ve eylemlerimizin fabrika ayarlarını bu zaviyeden yeniden düzenleyebiliriz. Kendisi zaten yalan olan dünyada geçici haz tuzaklarını reddederek insana dokunmayı sağlayacak imkânlar içinde olmak ümidiyle yaşam tarzımızı düzenleyelim o vakit.

PROF. DR. Mehmet Gökhan Genel

Röportaj: İsmihan Şimşek

Arafta Geçirilen Tatiller ve Medya

İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü'nden mezun oldu. Çeşitli medya organlarının haber merkezlerinde bir süre çalıştı. Daha sonra Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde Araştırma Görevlisi olarak akademik hayata atıldı. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyasi Tarih ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı'nda yüksek lisansını, aynı enstitünün Kamu Yönetimi Bölümü Siyaset ve Sosyal Bilimleri Anabilim Dalı'nda doktora eğitimini tamamladı. 2011'de Yrd. Doç. Dr. oldu. 2016'da "Gazetecilik ve Medya Çalışmaları" alanında Doçent unvanını aldı. Siyaset, gazetecilik, medya, uluslararası ilişkiler, diaspora Türkleri vb. konularında akademik çalışmaları bulunuyor. Ayrıca Yeni Medya Araştırmaları 1-2, İletişim Çağında Dijital Kültür, Siyasal İletişim ve Liderlik Kodları kitaplara imza attı.

“

Yalova Üniversitesi'nden Prof. Dr. Mehmet Gökhan Genel ile medyanın etkilediği tatil anlayışımız üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik. Toplum kültürünü her alanda dönüştüren medyanın özellikle de mütedeyyin kesimin tatil anlayışında yarattığı değişime dikkat çekiyor. Genel, ne yardan ne serden vazgeçebilen mütedeyyin kesimin arafta bir tatil geçirdiğini söylüyor.

Türkiye’de tatil anlayışındaki değişim hangi yıllardan itibaren başladı, bunun sebepleri nelerdir?

Türkiye’de geleneksel tatil anlayışının değişimi 1980’li yıllara kadar uzanmaktadır. Tatil anlayışının değişiminde iki temel faktörden söz edilebilir. Bunlardan birincisi sosyo-ekonomik faktörler, ikinci ise teknolojik faktörlerdir. İlkinden başlayacak olursak, sosyolojik parametre tatil anlayışını Türkiye’de derinden etkilemiştir diyebiliriz. Kırsaldan veya köyden şehirlere göç bu anlamda belirleyici etken olmuştur. Ekonomik tabanlı veya eğitim-öğretim kaygısıyla başlayan yatay göç hareketleri/yer değiştirmeler toplumun sosyolojik kodlarında olabildiğince farklılıklara sebebiyet vermiştir. Daha muhafazakâr ve mütevazı yaşam koşullarına sahip olunan yerler, yerini kendini daha liberal ve gösterişe odaklı hayat pratiklerine terk etmiştir. Dolayısı ile bu yer değiştirme bir yandan var olan kültür / gelenek gibi kadim değerlerin erozyona uğramasına neden olurken diğer yandan “yeni halle” birlikte bir bocalama, yeni kimlik edinme ve buna paralel olarak da gelinen ortama ve mevcut kültüre karşı bir yabancılaşmanın

yaşanmasına sebebiyet vermiştir.

Burada “arafta” kalma diyebileceğimiz, yani hiçbir kültüre ait olamama ve bunun neticesinde kişi ve toplumların hem kendilerine hem de mevcut kültür ve ortama karşı bir yabancılaşma, var olana ve edinilmek istenene ait olamama gibi derin bir kültürel krizin yaşanmasına neden olmuştur. Bahsettiğimiz yatay göç hareketliliği son kertede ister istemez kendisini dikey planda ve zorunlu bir çıktı olarak yeni statü oluşturma gayretlerine bırakmıştır. İşte bu statü arayışı insanı beşeri ve kültürel

planda büyük bir alabora yaşanmasına, devamında ise kültürel şoklara maruz bırakmıştır. Özetle Türkiye’de tatil anlayışının değişimi tarihsel anlamda 1980’lerle birlikte başlayan yatay göç hareketliliği ve akabinde tüm dünyayı etkisine alan internet tabanlı medyanın gelişmesine paralel olarak başladığını ifade edebiliriz.

Türk İnsanınin Değişen Tatil Anlayışında Medyanın Etkisi adlı makalenizde tatile gitmenin atıl kalmak anlamına dikkat çekiyorsunuz. Tatil atıl kalmak mıdır?

Sorunuz aslında bana bir kıssayı hatırlattı. Müsaade

ederseniz cevabı bu kıssa üzerinden anlatmak isterim. Rivayetlere göre tarihi kıssa Allah dostlarından Şeyban-ı Rayi ile iki mezhep imamı olan İmâm Şâfii ve İmâm Ahmed bin Hanbel arasında geçmektedir. Hemen şunu ifade etmemiz gerekir ki Şeyban-ı Râî ümmi bir zat olup diğer ikisi zamanın en önemli İslam alimlerindedir. İmâm Şâfii Hazretleri ile İmâm

Ahmed bin Hanbel çok yakın arkadaşlarmış. Bir gün ikisi birlikte bir yere giderken Şeybân-ı Râî Hazretlerine rast gelmişler. İmâm Ahmed bin Hanbel, İmâm Şâfii'ye, "Haydi Hazret'e bir şeyler soralım da istifâde edelim" demiş. İmâm Şâfii Hazretleri, Şeybân-ı Râî Hazretlerini

mürşid bellediği ve kendisine çok hürmet ettiği için çekinerek "Hazret'i rahatsız etmeyelim" dediyse de arkadaşı ısrâr edince "Peki öyleyse" demiş ve Hazret'in yanına gitmişler. Aralarında şu konuşma geçmiştir:

Yâ Şeyh! Zekât kaçda kaçdır?

Size göre mi bize göre mi? (Burada "size göre" ile kast edilen "şeriat hükmü", "bize göre" ile kast edilen ismi ise hakikat hükmüdür)

Hiç Allah'ın emrinde size göre bize göre olur mu?

Olur tabii... Size göre kırkta birini vermek, bize göre hepsini vermektir. Zira Malikel Mülk olan sadece Allah'tır. Kula ait hiçbir şey yoktur ve hepsini vermelidir' der.

İkinci bir soru olarak da Yâ Şeyh! Namazda hangi hatâlar secde-i sehvi gerektirir?

Size göre mi bize göre mi? Der Şeyban-ı Rai

Aman Efendim! Kişiye göre değişir mi bu? Der İmam Hanbel.

Elbette... Size göre vâcibin terk ve te'hîrinden ve farzın terk ve te'hîrinden lâzım gelir. Bize ise farzı te'hîr eder, vâcibi terk veyâ te'hîr edersek namazı bir daha kılarız. Zira namazda kul Allah'tan hiç gafil olmamalı, oluyorsa o

namazın tekrarı lazım gelir, cevabını verir.

Dolayısı ile sizin sorunuzun da bu anlamda farklı açılımlara, cevaplara ihtiyacı vardır. Malumunuz atıl kalmak Arapça "atalet" kelimesinden gelmektedir ve anlam olarak da "devinimsizlik, tembellik, çalışmadan oturma, gevşeklik, uyuşukluk, işsizlik" gibi manaları vardır. Bu tabii ki işin sözlük boyutundaki anlamıdır. Bir de bireysel ve toplumsal bağlamda bir anlamı vardır ki, asıl üzerinde durmamız gereken mesele budur.

Tatile giden insan atalet halinde midir yani?

Salt manada elbette tatil bir atalet değildir. Fakat bu tatilin hangi çerçevede seyrettiğine bağlıdır. Bu bağlamda Müslümanların günümüzde iki önemli boyutu vardır. Biri seküler / çağdaş boyut, diğeri ise Müslüman bireyin ruhani ve tinsel hayatının mihenk taşı olan dinleri İslam'dır. Bakıldığında insanlar bu iki uç arasında gidip gelmekte, bocalamakta, denge arayışına girmekte veya birini ötekine tercih etmek gibi bir seçenikle karşı karşıya kalmaktadır. Açacak olursak, günümüz çağında insanlar modern formların dayattığı adına seküler yaşam tarzı denilen bir hayatla kuşatılmış durumdadır.

TATİL ANLAYIŞI MODERN PARAMETRELERE GÖRE KESİNLİKLE ATALET DEĞİL BİLAKİS YASALARLA GARANTİ ALTINA ALINMIŞ İNSANLARA ÇALIŞMA HAYATINDA VERİLMİŞ ÖNEMLİ HAKLARDAN BİRİDİR. ÇÜNKÜ GÜNÜMÜZÜN ÇALIŞMA ŞARTLARI OLDUKÇA ZOR VE MEŞAKKATLİDİR. İNSANLARIN DAHA VERİMLİ OLABİLMELERİ ADINA BEDENEN VE ZİHNEN DİNLENMELERİ VE ÇALIŞMA HAYATLARINA AZ DA OLSA ARA VERMELERİ GEREKMEKTEDİR.

Küreselizm denilen ve tüm dünyada “tek tipleştirme” olarak bilinen bu türedi akım, kadim dünyaya ait olan tüm değerleri alt -üst ederek, değiştirip dönüştürerek ve adeta eskinin kodları ile oynayarak ya milletleri var eden bağlarından koparmış ya da hibrit kültürler ihdas ederek sosyal hayatta tamir edilmez zararlar verilmiştir.

Tam da bu bağlamda tatil meselesi güzel bir örnek teşkil etmektedir. Tatil kelimesine baktığımızda “durdurma, özellikle işi durdurma, paydos” gibi anlamlara gelmektedir. Şimdi sorunuza gelecek olursak, kıssanın bize verdiği hissede olduğu gibi “Modern çağa göre mi, yoksa dini yaklaşıma göre mi?” Bu sorunun cevabı hangi şıkkı tercih edeceğimize göre değişecektir. Yani tatil anlayışı modern parametrelere göre kesinlikle atalet değil bilakis yasalarla garanti altına alınmış insanlara çalışma hayatında verilmiş önemli haklardan biridir. Çünkü günümüzün çalışma şartları oldukça

zor ve meşakkatli olduğu için insanların daha verimli olabilmeleri adına bedenen ve zihnen dinlenmeleri ve çalışma hayatlarına az da olsa ara vermeleri gerekmektedir. Burada bizim tatili bu bağlamda “atalet” olarak vurgulamamızın sebebi, modern parametrelere göre hareket edip bizim insanımızın geleneklerinde, kültüründe ve dolayısı ile dini akide ve pratiklerinde var olmayan yaşam tarzları geliştirme yaklaşımıdır. Sosyolojik olarak değişen Türkiye gerçeğinin küresel anlamda da dünyaya eklemlenmesiyle birlikte geleneksel tatil anlayışında önemli sapmalar baş göstermiştir. Eskinin ziyaret (sıla-i rahim), aile bağlarını kuvvetlendirme, yardımlaşma, dayanışma ve buna ek olarak ruh ve beden dinginliği üzerine inşa edilmiş olan geleneksel Türk tatil anlayışı değişerek; yeme-içme, aileden ve toplumdan uzaklaşma, bolca para harcama, güneşlenme

gibi tamamen bedensel ve dünyevi arzulara yönelmiştir.

Tatil anlayışımızın değişmesiyle Müslüman kimliğimizde değişen bakış açıları, alışkanlıklar neler oldu?

Az önce bahsettiğimiz gibi modern formlara kayan anlayışlarımızla biz bize ait olana yüz çevirmek suretiyle başlaştık. Bu hayatımızın hemen hemen tüm katmanlarında benzerlikler göstermektedir. Bahsedilen bu durum sadece Müslüman-Türk kimliğine has bir durum olmayıp küresel çapta tüm milletleri ve kültürleri etkileyen bir durumdur. Fakat bizim gibi geleneklere ve aileye önem veren ve bunu varoluşumuzun mihengi olarak gören toplumlardaki yansıması diğer toplumlara göre daha dramatik olmuştur. Türk ve İslam kültüründe aile, yakın akraba ve arkadaş çevresi ile başlayan adına sila-i rahim denilen ziyaret ve tatil uygulamaları günümüzde medyanın da “ayartıcı” etkisiyle yerini pür bir turizm

(tatil) anlayışına terk etmiştir. Bu durum öyle bir dramatik sınıra ulaşmıştır ki; Türk insanı bir kaynaşma, sosyalleşme ve de en önemlisi de önemli bir ibadet vesilesi olan dini bayram ve günleri bile insandan ve toplumdan izole edilmiş bir şekilde tatil günlerine dönüştürmüştür.

Şunu ifade etmemiz gerekir ki **burada anlatılmak istenen asıl konu “tatil”in Kapitalizmle birlikte değişim ve dönüşümü olup Müslümanın tatil yapamazlığı değildir. Yani “tatil” kavramına itirazdan ziyade bir kültürel hegemonya olarak Batılı yaşam stilinin diğer yerel kültürleri nasıl etkilediğini anlayabilmektir.** Kim ne derse desin “tatil”, modern şehir hayatının temposu, stresi içinde kaçınılmaz olarak yorulan beden, zihin ve ruhun dinlendirilmesi için iyi bir fırsattır. Tatil ve sıla-i rahim kavramları, her birinin kendi kültürel dinamikleri içerisinde şekillendiğini ve sıla-i rahimin zamanla bir kültürel asimilasyon neticesinde tatil anlayışına evrildiğini söyleyebiliriz. Bakıldığında “gezi, ziyaret ve alışveriş programı önceden belirlenen varış noktasında yapılan turistik düzenleme,” olarak tarif edilen destinasyon kavramına karşılık Sıla-i rahim ise “Hısım akrabayı ziyaret

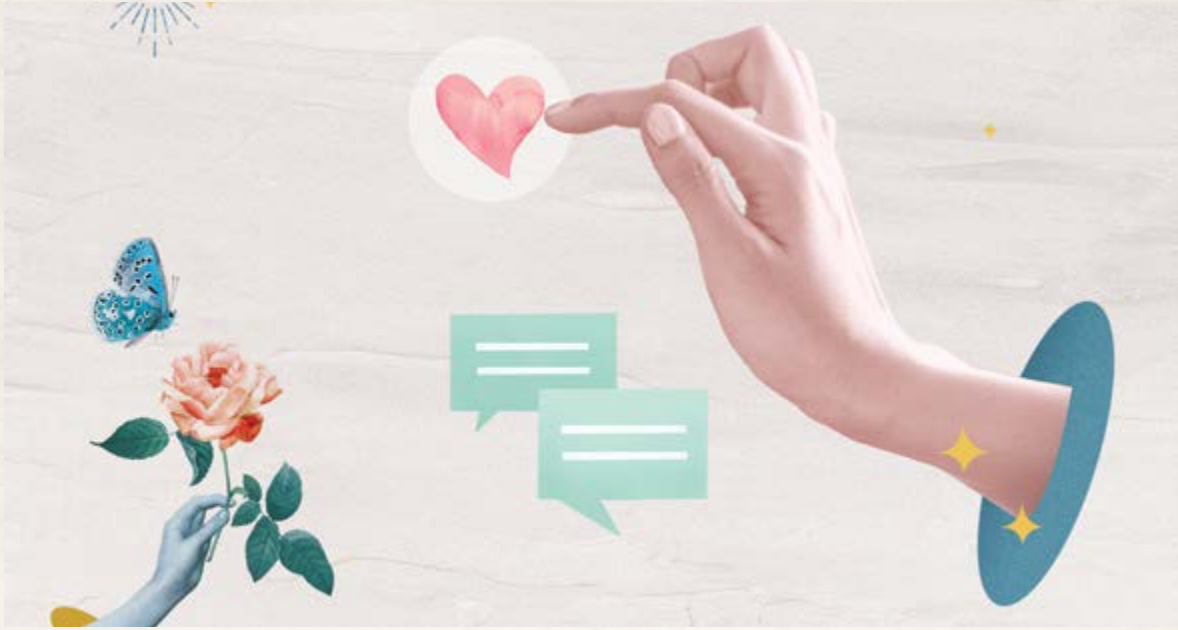
etme, onlarla görüşme ve mektuplaşma; alâkayı devam ettirme” , “Gurbette bulunanların memleketlerine gelip akrabasına kavuşması” şeklinde tarif edilmektedir. Burada amaç, sosyal yardımlaşma çerçevesinde insanların birbirleriyle olan münasebetlerini artırıp, birbirlerinin hak ve hukukunu maksimum düzeyde gözetmek, insani paydada her an bir kimsenin diğer bir kişinin yardımına veya himayesine muhtaç olabileceği gerçeğini net bir şekilde ortaya koymaktır. Sıla-i rahimle ilgili gerek ayet gerekse de hadislere bakıldığında özellikle yakın akraba üzerinden kurgulanan bir haklar manzumesinin olduğu göze çarpmaktadır. İslam sosyal ve beşeri plânda toplumun temel yapısı olarak aileyi görmüş ve bu konuya çok büyük ehemmiyet vermiştir.

Çıktığımız tatili başka insanlara gösterme, bildirme içgüdüsünün altında ne yatıyor? Sosyal medyanın tatile etkisi nedir?

Yeni medya veya internet çağı dediğimiz günümüz dünyasında insanlar her şeyini artık gönüllü anlamda ifşa etmeye başlamış durumdular. Bir başka ifade ile insanlar, yemelerini, içmelerini, gezmelerini, giymelerini, özel hayatlarını, mutluluk ve kederlerini sosyal medya

mecralarında sergiler olmaya başladılar. Bunun altında elbette farklı saikler vardır fakat en önemli etkenlerden birisi bir trend olarak sosyal medya platformlarının bunu özendirme, önyak olmasıdır diyebiliriz. Ayrıca öyle bir noktaya gelmiş durumda ki, sanki yapıp ettiklerini paylaşmadıkları taktirde bir eksiklik, dışlanmışlık veya ruhsal boşluktaymış gibi kendilerini huzursuz hissetme aşamasına gelmiş durumdadır. Bu noktada en çok da çocukların etkilendiklerini ifade edebiliriz. Zira verilen medya mesajlarına çocuklar yaşları itibarıyla daha fazla maruz kalmakta ve bunun etkisi ileriki aşamada sosyal medya bağımlılığı, a-sosyallik, psikolojik bozukluklar gibi çağın önemli hastalıkları olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine çocuklar bağlamında küçük yaşlarda karşılaşılan subliminal mesajlar vasıtasıyla beyinler adeta abluka altına alınarak bir milletin geleceği olan çocuklar o yaşlarda teslim alınmaktadır.

Büyüklerdeki durum ise biraz daha farklıdır. Özenti boyutu, farklı ve önemli bulunmak, taktir edilmek, farkındalık sağlamak, kendinden söz ettirmek, hemcinsleri arasında zenginlik, güzellik, statü, yakışıklılık gibi faktörlerle öne çıkma arzusu ve önemli de

şöhret boyutu insanların gündelik pratiklerini sosyal medya mecralarında sergilemelerinin arkasındaki temel dinamiklerdendir diyebiliriz. İşte tatil meselesi de bu minvalde aynı psikolojik nedenlerden ötürü umarsızca sergilenmektedir. Yani gidilen tatil yerlerinin insanlar tarafından sosyal medyada gösterilmesi veya paylaşılması zengin ve modern olmanın bir ölçütü olarak özellikle hemcinslerine ve yakın çevresine verilen mesajlar olarak okunabilir. Diğer bir ifade ile insanların bu tavırlarının arkasındaki temel dürtü, bizim kültürümüzde hiç olmamış olan “bakın ben gidiyorum her yere, yiyip içiyorum, eğleniyorum, param var, zenginim ama sizin yok” gibi böbürlenme ve birey-

sellik kokan bir yaklaşımdır. Oysa bizim kültürümüzde bu manada asla özendirmek, kıskandırmak yoktur; bilakis bunlardan olabildiğince kaçınılır ve durumu olmayan insanların yanında bu gibi şeylerin sergilenmesinde ve konuşulmasından olabildiğince imtina edilir. Bununla birlikte insanlar zamanlarının önemli bir kısmını sosyal ağlarda geçirdikleri ve akıllı algoritmalar vasıtasıyla kendilerine uygun tatil reklamları sürekli bir şekilde pompalanıp, özendirilip, cazip kılınarak ister istemez insanlar ekonomik durumları olmasa bile tatil fikrine teşne olmakta ve bu fikri gerçekleştirmek için psikolojik baskı unsurlarını devreye sokmaktadırlar. Bu da çoğu aile de ekonomik tabanlı huzursuzluklara ve

dolayısı ile çoğu zaman aile dirliğinin bozulmasına neden olabilmektedir.

Sınıfsal farklılıklar tatil anlayışına nasıl yansıyor?

Tatil anlayışındaki yansıma daha çok “muhafazakâr tatil, İslami tatil” gibi konseptlerle karşımıza çıkmaktadır. Özellikle tesettürlü hanımların tatillerde daha rahat etmeleri için son yıllarda bu sektör oldukça fazla rağbet görerek bu alanda ciddi yatırımlar yapıldığına şahit olunmaktadır. Bununla birlikte medyanın yine her alanda olduğu gibi tatil konusunda da “kimlikler” üzerinden bir pazarlama stratejisi izlediği görülmektedir. Bu yaklaşım özellikle de muhafazakâr kesimdeki insanların tatil

anlayışında rastlanmaktadır. İslam inanç akidesinde yer alan helal-haram dengesi çoğu muhafazakâr için önemli bir kriterdir. Bundan dolayı turizm şirketleri ve oteller medya aracılığı ile muhafazakâr insanların tatilde rahat edebilmesi için “İslami tatil”, “muhafazakar tatil” ve “İslami otel” gibi sıfatlandırmalarla uygun tatil seçeneklerini de devreye sokarak bir cazibe merkezi oluşturma peşindedir. Bu bir yönüyle muhafazakârların tatilde rahat etmesini sağlarken, diğer yönüyle Müslüman değerlerin ve kimliklerin Kapitalizm eliyle dönüştürülmesi ve dünyevileşmeye doğru sevk edilmesi anlamına gelmektedir.

Tatil anlayışımızı şekillendiren etkenlerden birinin de medya olduğunu söylüyorsunuz. Bu konudan bahsedebilir miyiz biraz?

Evet hiç şüphesiz ki edinilen, kazanılan, değiş(tiril)en her bir anlayışımızın arkasındaki en temel güdüleyici medyadır. Bu konuda taraflı tarafsız herkesin hemfikir olduğunu ifade edebiliriz. Bu manada medyanın çağımızın kurgulanmış en önemli yol göstericisi, ayartıcısı olduğu muhakkaktır. Medya, günümüzün en önemli kültür taşıyıcısı olmasının yanı sıra paradoksal olarak da yerel

kültürü küresel kültür adına öğüten, tüketen, dönüştüren ve asimile eden bir işlevselliğe sahiptir. Diğer yandan medya, Kapitalizmin en önemli taşıyıcısı, modern tellalı olmasının yanı sıra karşılıklı bağımlılık çerçevesinde her ikisinin de birbirini beslemek suretiyle kaçınılmaz olarak bir illiyet bağına sahiptir. Teknoloji destekli medya sisteminin dünya çapındaki gelişimiyle birlikte kültür kavramında büyük alt üst oluşlar yaşanmıştır. Modern öncesi zamanlarda kültürlerin kendini koruması daha olası iken medya ve bilgi çağı denilen günümüzde ise bu artık neredeyse imkânsız bir hal almıştır. Medya vasıtası ile hayata geçirilen bu durum “kültür emperyalizmi” olarak tarif edilmektedir. Kültür emperyalizmi kuramına göre hiçbir ulusal veya yerel kültürün tam anlamıyla özgün ve otantik olduğunu ileri sürebilmek mümkün değildir; zira kültürde tek tip bir küresel kültür pratiğinin dünya çapındaki hâkimiyeti söz konusudur. Daha önce de temas edildiği gibi medya çağımızın en güçlü kültür aktarıcısı olduğu gibi en güçlü kültür yozlaştırıcısıdır da aynı zamanda. Dolayısı ile Kapitalizmin üretim, tüketim ve hazcılık üçlemesinde ayakta durabilmesinin yegâne sebebi medya marifetidir. Kapitalizm tarafından bir kurgu dâhilinde kadim kültürlerin

ıçı boşaltılırken yerine “Kültür Endüstrisi” adı verilen suni ruhsuz ve köksüz aidiyetler ihdas edilmiştir. Kitle iletişim araçları veya medya; kültür üretiminin ve dağıtımının temel araçları ve kanalları olarak belirginleşmiştir. İşte bu noktada insanların tatil anlayışları, alışkanlıkları ve pratikleri de neredeyse günün tamamında insanların ellerinden düşmeyen akıllı cep telefonları vasıtası ile kurgulandıkları, belirlendikleri söylenebilir. Çünkü günümüz insanları, kendi cinslerinden daha çok makinelerle iletişim kurdukları için onların çıktılarından etkilenmeleri ve hayatlarının yönünü onların akışı doğrultusunda ikâme etmelerini kaçınılmaz bir sonuç olarak değerlendirebiliriz. Netice itibariyle medya aracılığı ile şekillenen bu yeni ve olumsuz paradigma maalesses mütedeyyin insanları da etkilemekte ve yavaş yavaş onları da kendi yörüngesine aldığı görülmektedir. Burada tercihler arasılık söz konusu ve başta kıssada da işaret edildiği gibi “sana göre mi bana göre mi?”, yani konumuz itibariyle de “Modern hayata göre mi, dini hayata göre mi?” ikilemi ekseninde bir tercih söz konusudur. Bunun cevabı da meselenin hangi yönünde konumlanmış olduğumuza, hassasiyetlerimize, ideal ve hedeflerimize göre değişmektedir.

Bu Başarıda Sizin de Hayrınız var.

Zekat ve Fitreleriniz,
İhtiyacı Olan Öğrencilere Ulaşıyor.

Zekat, Fitre ve Bağışlarınız İçin:
www.onder.org.tr/Bagis

önder
1958
İMAM HATİPLİLER DERNEĞİ

Taha Kılınç

Seyahat mi Tatil mi?

*Kartal Anadolu
İmam-Hatip
Lisesi ve İstanbul
Üniversitesi
İlahiyat
Fakültesi'ni
bitirdi. 2011-
2016 arasında
Sabah gazetesinde
çalıştı. Ortadoğu
ve İslâm dünyası
alanlarında
çalışıyor. Yayımlanmış 16 kitabı
bulunuyor. Halihazırda Derin Tarih
dergisinin yayın yönetmeni ve Yeni
Şafak gazetesinde köşe yazarı.*

Çocukken, yaz aylarımı, annemlerden uzakta baba-annem ve dedemle birlikte geçirirdim. Toros Dağları'nın başında, Aelektriksiz-susuz bir yaylada, iki yaşlı insanla bir çocuk... Geceleri dolunayın sütbeyaz aydınlığında karşı tepelerden yankılanan puhuların ötüşü... Gaz lambasının titrek ışığında, yatsı namazının vakti girsin diye beklemeler... Arada yoklayan anne-baba-kardeş özlemine rağmen, ahşap bir çatının altında, ihtiyar arkadaşarımla keyifli eski zaman sohbetleri...

İlkokul yıllarıma dair hatırladığım her şeyde, yukarıdaki dekor var. Ve yine yaylaydayken, bir gün babamın "İstanbul'a gidiyorsun" deyişi. İlkokul beşinci sınıfı bitirirken, Anamur'dan 260 kilometre mesafedeki Mersin il merkezine gidip "Anadolu lisesi" sınavına girmiştim. Demek ki kazanmışım. "İstanbul'a gidiyorsun"un anlamı bu. 11 yaşımda, o zamanlar henüz acılığını ve zorluğunu bilmediğim uzun gurbet bir hayatının ve aynı zamanda sürekli seyahatlerin de başlangıcı...

1991'in eylülünde, yaklaşık 20 saatlik yorucu bir otobüs yolculuğuyla geldiğim İstanbul'da tam 30 yıldır yaşamaya devam ediyorum. O zamandan bugüne,

İstanbul'u adeta "aktarma istasyonu" gibi kullanarak, dünyanın dört bir yanına seyahatler yaptım, yapmaya da devam ediyorum. Orta-doğu'dan Asya'ya, Afrika'dan Kafkasya'ya, Amerika'dan Avrupa'ya... Doğu'nun ve Batı'nın nice şehrini, eserini, insanını gördüm. Seyahatle ilgili kitaplar yazdım, konferanslar verdim. "Tüm bunlar sana ne öğretti?" diye soracak olursanız, birbiriyle sıkı sıkıya bağlantılı beş noktaya mutlaka işaret etmek isterim:

Her seyahate mutlaka hazırlanmak gerekir

Hazırlık derken maddî şeyleri kastetmiyorum. Seyahate zihnen hazırlanmak ve okumalar yapmak, vurgulamak istediğim bu. Gördüklerimizin bize bir şeyler fısıldaması ve ufkumuzu açması, ancak zihinsel bir hazırlık ve okuma sürecinden sonra mümkün. Ziyaret edeceğimiz bir mekânı -bu, komşu ilçe de olabilir- isminden başlayarak geniş bir ilgiye tabi tutmalıyız. Ailenizde veya arkadaş çevrenizde işbölümü de yapabilirsiniz bu konuda. Mesela bizde, bir yere gitmeden önce, eşim güncel okumalar ve araştırmaları üstlenir. Nerde kalınır, nerde ne yenir, alışverişte neresi tercih edilir? Hepsi eşimin sorumluluğundadır. Ben ise

tarihî kısmına ve mutlaka görülmesi gereken noktalara odaklanırım. Böylece gezimizi dün ve bugünle harmanlayarak tamamlarız.

Bazı okumaları da, seyahatten döndükten sonraya bırakmak gerekir. Mesela yolu Kudüs'e düşecek olan herkese aynı tavsiyede bulunurum ben: "Önce şehri içinize güzelce çekin, her yerini yoklayın. Döndükten sonra, şunları şunları okuyun..." Kudüs, tek seferde kavranması imkânsız bir derinliğe sahip olduğundan, gitmeden önce yapılacak yoğun okumalar zihni daha da karmaşıklştırabilir. Onun yerine tabir-i caizse "aperatif"lerle seyahate çıkıp, esas okumaları döndükten sonraya saklamak gerekir.

Merak ve yorulmaya hazır olmak. Bu ikisi olmadan olmaz

Ayak bastığınız bir mekândan istifadeyi arttıracak ikinci nokta, merakla donanmak ve yorulmaya hazır olmaktır. "Niçin bu ismi almış?", "Nüfusu ne kadar?", "Çevrede neler var?", "İnsanı nasıl?", "Yeme-içme alışkanlıkları neler?", "Tarihî eser yönünden zengin mi?", "İbadethaneleri ne durumda?", "Geleneksel ev mimarîsi var mı?" gibi çok sayıda soruyla zihnimizi harekete geçirerek, bilgimizi

ve görgümüzü derinleştirebiliriz. Merak, bilgilenmenin de anahtarıdır. Her soru bir başka soruyu beraberinde getirir. Hele de bu sorulara doğru ve doyurucu cevaplar buldunuz mu, o zaman artık seyahatin keyfini çıkarmaya başlamışsınız demektir.

Yorulmadan olmaz. Saatler boyunca yürümeden olmaz. Uykuyu aza indirerek, be-

görenler veya benimle herhangi bir yolculuğa çıkanlar, başka izlenimlere sahip oluyor. Zira seyahatlerimde konfor ve rahatlık her zaman arka plandadır benim. Yaklaşık iki yıl önce çıktığım uzun Hindistan yolculuğu sırasında, bana yine uzaktan "oh abi" mesajı yollayan bir kardeşime, bindiğimiz trendeki "konfor"u gösteren

BİR YOLCULUĞU PLANLARKEN, KALACAĞIM YERİN GÜVENLİ, MAHREMİYETE UYGUN VE TEMİZ OLMASI YETERLİDİR. BUNA İLAVE EDİLECEK HER ŞART, YOLCULUĞUN MASRAFLARINI ARTIRMAKTAN BAŞKA BİR İŞE YARAMAYACAKTIR. HAYATIN HER SAFHASINDA OLDUĞU GİBİ, SEYAHATTE DE KONFOR VERİMİ AZALTIR, GÖRDÜKLERİNİN ZİHNİNE NAKŞOLMASINI ENGELLER.

deni harekete geçirmediği olmaz. Yokuşlar çıkmadan olmaz. Terlemeden olmaz. Şunu söyleyecek kadar iddialıyım: Bir seyahatte eğer az yorulduysanız, se-meresi ve verimi de azdır. Bir arabadan diğerine, bir taksiden diğerine, bir otobüsten diğerine geçerek yapılan bir seyahatte, arada nice öğrenme fırsatı da elden kaçıyordur.

·Seyahatte konfor beklentisi, verimi azaltır

Seyahatlerimi uzaktan takip eden hemen herkes aynı tepkiyi veriyor: "Oh abi, yine geziyorsun!" Fakat yakından

bir fotoğraf yollayıp, şunu yazmıştım: "Böyle şartlara tamam diyorsan, bir sonraki seyahate birlikte çıkalım." O seyahate çıkılmadı elbette.

Bir yolculuğu planlarken, kalacağım yerin güvenli, mahremiyete uygun ve temiz olması yeterlidir. Buna ilave edilecek her şart, yolculuğun masraflarını artırmaktan başka bir işe yaramayacaktır. Hayatın her safhasında olduğu gibi, seyahatte de konfor verimi azaltır, insanın dikkatini dağıtır, gördüklerinin zihnine nakşolmasını ve kalıcı hale gelmesini engeller. Üstelik, konforlu "naylon" mekânlarda konaklamak, birçok defa

şehirlerin gerçek yüzünün görülmesini ve sıradan insanın hayatına nüfuz etmeyi de imkânsız hale getirir. Elbette sokaklarda yatalım, parklarda geceleyelim demiyorum (gerçi bunun da keyfi ayrıdır), ancak sürekli konfor ve rahatlık peşinde koşanların da her seyahatten memnuniyetsizlikle döndüğüne çok şahit olunur. Zira insanoğlu konfora ve keyfe bir kere alıştı mı, kendisine getirdiği standartlardaki en küçük bir değişim, moralini alt üst eder.

Özellikle gruplarla çıktığımız yolculuklarda, her şeyden şikâyet eden ve hiçbir şeyi beğenmeyen tiplerin hikâyesi aynıdır: Hayatları hep düzenli, rahat ve tekdüze geçmiştir. Tatsız sürprizlerden uzak durmuşlardır, rutinleri hiç bozulmamıştır. Hatta hiç risk de almamışlardır. Nihayet, kontrolü ellerinden kaçırabilecekleri uzun bir seyahate çıktıklarında, otel odasındaki havlunun boyutu bile keyiflerini darmadağın etmeye yeter. İnsanoğlu, çok ilginç bir varlıktır.

·Her yolculuk, seyahat ve sabır sınavıdır

İslâm'da, uzun yola çıkan bir Müslüman için birçok ibadet kolaylaşır, hatta bazıları farz olmaktan çıkar. Dört rekâtlı namazlar ikiye düşer, cuma

namazının farzıyeti kalkar. Yolculuğa has birçok kolaylık, Müslümana eşlik eder. Kullarının yeryüzünde gezip dolaşmasını, ibret nazarlarıyla âlemi seyretmesini isteyen Rabbimiz, onlara her türlü müsamahayı gösterir. Çünkü yola düşmek, her zaman bir tür sabır sınavıdır. Alıştığınız düzen kaybolur, beden ve zihnen yorulursunuz, karşınıza türlü sürprizler çıkar...

Bir insan, yolculuğun bir sabır imtihanı olduğunu bilerek adım atarsa, zihni yaşanacak olan tatsızlıklara karşı hazırlığını yapar. Hele de kalabalık gruplarla yolculuk ediyorsanız, bu defa rutin zorluklara insanoğlunun fitratından kaynaklanan bazı aksaklıklar da eklenir. Bir türlü vaktinde hareket edemeyen otobüslerden ortak paydada buluşamayan memnuniyetsizlere, kalabalıklar ilave yükler getirir. Tüm bunlara sabretmek de, yolculuğun ve seyahatin cilvelerindedir. “Hem yola düşeyim, hem sıkıntı çekmeyeyim” demek abestir.

•Görülenleri yazılı olarak kayıt altına almak şarttır

Dünyayı gezdikten sonra ülkesine dönen bir Japon'a seyahatinin nasıl geçtiğini sormuşlar. “Henüz fotoğraflara bakmadım” demiş. Aşağı-yukarı hepimiz bu hal-

deyiz. Tarihî bir eserin önüne geldiğimizde, tanıtım levhasındaki bilgileri okuyup tefekkür etmek yerine, “Sonra okurum” deyip levhanın fotoğrafını çekiyoruz mesela. Peki, kaçımız sonra dönüp onu okuyor? “Sonra bakarım” dediğimiz kaç şeye gerçekten bakıyoruz? Her seyahat sırasında çektiğimiz yüzlerce fotoğraf, bilgisayarlarımızda biriktikçe birikiyor. Sonra ne olacak? Kaçını hatırlıyoruz? Kaçına tekrar ilgi gösteriyoruz?

Teknolojiyle ilişkimizin en çarpık boyutlarından biri bu: Bizi andan koparıyor, ama sonraya da müsaade etmiyor. Çevremizde olan-bitene odaklanmadan, ellerimizdeki telefonlarla her şeyi ve her şeyi fotoğraflamaya çabalyoruz. Oysa hayat akıp gidiyor,

etrafımızda ve çevremizde doğal bir işleyiş var. Teknolojiye ve telefonlarımıza aşırı derecede odaklandığımızda, tüm bunları kaçırıyoruz.

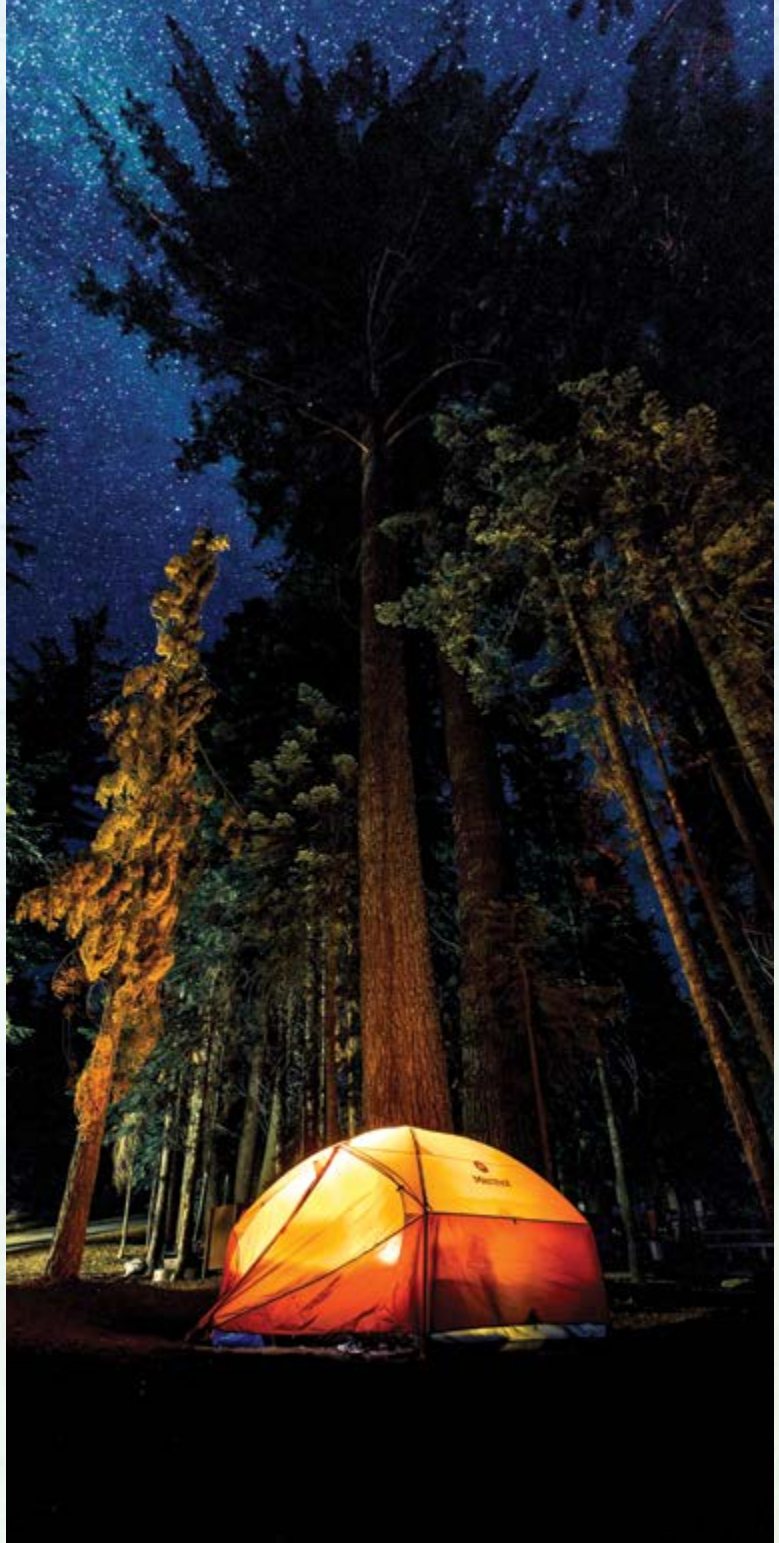
Bu yönüyle teknolojinin tuzağına düşmemek için, bütün seyahatlerin yazıyla kayıt altına alınmasını öneriyorum ben. İlla bir yerde yayınlanması ve paylaşılması gerekmiyor. Sadece kendiniz için yazmalısınız. İleride

çocuklarınız, yeğenleriniz, kardeşleriniz okusa ve onlara yol gösterse yeter. Ki daha fazlası da mutlaka olacaktır. Her seyahatten, dolu bir defterle dönmeyi artık öğrenmeliyiz. Telefonumuzun ekranlarından başımızı kaldırdığımız nadir zamanlarda gözlerle etrafı seyrettiğimiz bir seyahat, bize sadece fuzuli yorgunluk olarak geri dönecektir.

Kendi başıma yaptığım seyahatlerde edindiğim bu ilkelerin yanında, bir de evlenip çoluk-çocuğa karıştıktan sonra öğrendiğim bir şey oldu: Seyahat yoluyla gözünü açmak, bir anne-babanın evladına karşı en büyük sorumluluklarından biri.

Günümüzde maalesef, çocuklarını aile büyüklerine emanet edip kendileri “baş başa” seyahate çıkan genç ebeveynlere çok rastlıyorum. Ekonomik problemleri bir yana bırakırsak, hali-vakti yerinde çiftler de çok yapıyor bunu. Çocuklarını yük olarak görüyorlar, rahatlarını bozmak istemiyorlar, çocukların ilave zahmetine katlanmak güç geliyor. Oysa bir çocuk, bazı şeyleri ancak anne-babasıyla seyahat sırasında öğrenebilir. Yola çıkmanın ve seyahatin meşakkatlerine tahammül, helâl yiyecek arama hassasiyeti, seferîlik

halinde ibadetlerin nasıl yerine getirileceği, mahremiyete dikkat edilerek tatil yapma ve eğlenme alışkanlığı... Tüm bunlar ancak seyahatle elde edilebilir. Kendileri tüm bu noktaları güzelce oturtmuş olan anne-babalar, evlatlarını seyahatte yanlarına alarak tatil yaptırılmalı, onları hayat yolculuğuna hazırlamalıdır. Kolay değil elbette. Çocukların eşlik ettiği bir seyahat, birçok zorluğu beraberinde getiriyor. Ama onların ufkunun açılması için, tüm bu zahmetleri çekmeye değer. Anne-babalık, biraz da bu zahmetleri çekmeye gönüllü olmak demek.

Şimdi başlıkta sorduğum sorunun cevabına geleyim: Seyahat mi, tatil mi? Bence seyahat. Çünkü seyahatin içine tatili de dâhil edebilirsiniz, ama tersi çoğu defa mümkün değil. Beş yıldızlı bir otele kendinizi kapattığınızda, bunun adı belki tatil olur ama seyahat olmaz. Hele de zihninizi ve ufkunuzu açacak bir yolculuk hiç olmaz.

Tatili “yan gelip yatmak” şeklinde yorumlama eğiliminin yaygınlığına rağmen, ben dünya hayatında bu kadar boş vaktimizin olmadığı kanaatindeyim doğrusu. Vücudu ve ruhu dinlendirmek derseniz, ona varım elbette. Ama yan gelip yatmak, günde

10 saat uyumak, sürekli yiyip-içmekten ibaret bir tatil anlayışını da hem ruhumuz hem de kalbimiz açısından zararlı buluyorum. Aslına bakarsanız, tatil (doğru yazılışıyla: ta’tîl) kelimesinin kendisi bile zaten başlı başına olumsuz bir çerçeveye sahip. Arapça bir kelime olan tatil, “boşa çıkarmak, iptal etmek, geçersiz kılmak, ortadan kaldırmak, silmek...” gibi anlamlara geliyor. Tatilde neyi boşa çıkarıyoruz? Neyi iptal ediyoruz? Neyi geçersiz kılıyoruz? Neyi ortadan kaldırıyoruz? Neyi siliyoruz? Sadece kelime anlamından hareket edersek bile, benim oyum seyahatten yana.

Bir de tabii, aile ve akrabalarından kaçarak “tatil” yapanlar veya anne-babasını ziyarete ayırması gereken vakitleri “tatil” beldelerinde hiç tanımadığı insanlarla geçirenler için de birkaç kelâm etmem lazım. Teknolojik imkânların ilerlemesine paralel olarak, büyüklerini alelusul telefonla selamlayıp, kendi hayatını “doya doya” yaşamayı tercih edenler, kendilerinden bir kucaklaşma veya yüz yüze tebessüm bekleyenleri ne kadar kırdıklarını belki fark etmeyebilirler, ancak ileride yaşanıp da sevgi ve şefkat artık bir ihtiyaç haline geldiğinde, ne büyük fırsatları

kaçırdıklarını anlayacaklar. Anne-babalarımızın hatırını belki “görüntülü konuşma” türünden imkânlarla soruyor olabiliriz, ancak onların elini hiçbir zaman internetten öpemeyeceğiz.

Son olarak şu mühim noktayı da es geçmeyeyim:

Seyahatlerin organizasyon ve lojistik yükünü evlerin hanımlarına yıkmak, bilhassa Müslüman camianın aile reislerinde çok yaygın bir alışkanlık bugün. Kılık-kıyafetler, valizler, yemekler, kirliler-temizler, çocukların uyku düzeni... Kısacası aklınıza gelen bütün ayrıntılar hanımların omzuna yıkılmış. Beylerimiz çoğu defa sadece şoförlük yapma zahmetine katlanıyor. Bu noktada da tam bir yardımlaşmayı hayata geçirmek şart. Birçok ailede, hanımların verimli bir kültür seyahati yerine, “her şey dâhil” lüks otel tatilini tercih etmesinin arka planında, tüm yükün kendi omuzlarına binmesinin getirdiği yorgunluğun olduğunu gözlemliyorum. Aile reisliği, her alanda tam sorumluluk almak demek. Aileye seyahati sevdirmek de reisin sorumluluk alanında.

Son yıllarda İslami tatil mekanlarının artmasıyla müte-deyyin camiada tatil algısı da değişmeye başladı. Tatil artık bir ihtiyaç mı, istek mi yoksa gösteriş midir tartışmaları yapılırken farklı alanlarda uzman-lara müte-deyyin camianın tatil algısı konusunda gözlem-lerini ve nasıl olması gerektiğini sorduk?

Tatil dinlenme olmaktan çıkıp yeni yorgunluklara yol açacak aktivitelerle dolduruluyor

Süleyman Dulkar

1-Sizce günümüzde bir Müslümanın tatil anlayışı nasıldır ve nasıl olmalıdır?

Prof. Dr. Gülfettin Çelik (Medeniyet Üniversitesi Rektörü):

Evela gündelik hayatın ve şartların neler olduğunu bilmek gerekiyor diye düşünüyorum. Var olan durumun hangi şartlarda ortaya çıktığını analiz etmek lazım ki doğru cevap bulalım. Bu itibarla zorunlu olan şartların ele alınması gerekiyor. Burada da iş ve ibate konusu devreye giriyor. Modern hayat iş ve ibateyi 24 saat çalışmayla irtibatlı hâle getirdi. Büyükşehirde yaşayabilmek için şu kadar kira, ulaşım için bu kadar masraf, kıyafet, sosyal ilişkiler vd. masraflar kişileri işe bağımlı hâle getiriyor. 24 saati içine

alan bir iş dünyası ortaya çıkıyor. Günümüz insanı da bu şartlarda dünyaya geliyor, sosyalleşiyor. Zorlayıcı bir mekanizma aslında bu. İnsan bu mekanizmadan kaçamıyor. 10-20 yıldan önceye kadar bu mekanizmada bir sıkıntı yoktu. Zira bir memur akşam eve geldiğinde işi ile bağına koparabiliyordu. Yani iş eve taşmıyordu. Ama artık iş ortamının daha global hâle gelmesiyle beraber çağ, zaman ve mekan kavramlarının ortadan kaybolduğu bir aşamaya vardı. İş 24 saati içine almaya başladı. Çalışan kişi eve de geçse internet ağı ile 24 saat işe maruz kalmaya başladı. Kapitalist dünya veya piyasa ekonomisi bu alanı çabuk keşfetti ve doldurdu. Patronlar veya amirler, rahatlıkla işçilerine evde yapmaları için iş havale edebilir hâle getirdiler süreci. Birçok iş uzaktan halledilebilir durumda. Böylece günümüz Müslümanı, ister istemez böylesi bir zaruret ortamında kendi özel ve somut dünyasını kurgulamak zorunda. Kendi bireysel gündemi çerçevesi yanı sıra aile fertleri ile olan ilişkisi, ailesinin yanında akra-

baları ve komşularıyla olan ilişkisi, kısacası dünya ile olan ilişkisi sorunlu hâle gelmeye başladı. Bu alanlar kazanma ve tüketim alanlarının dışında olan alanlardır. Dolayısıyla burada bir çelişki doğuyor.

Fatma Bayram (Üsküdar Baş Vaizesi):

Modern hayatın insanı tüketen çalışma şartları nedeniyle dinlenme ihtiyacımızın önceye kıyasla kaçınılmaz hâle geldiğini düşünüyorum. **Beni asıl şaşırtan şeyse tatilin dinlenme olmaktan çıkıp yeni yorgunluklara yol açacak aktivitelerle doldurulması. Oysa yılın belli zamanlarına serpiştirilmiş kısa molalara hem bedenimizin hem de ruhumuzun ihtiyacı var.** Özel olarak Müslümanın tatil anlayışını konuşmadan önce Müslümanca çalışma şartlarını konuşmamız gerektiğini düşünüyorum. Yol dâhil günde yaklaşık 15 saatini işe ayıran

bir kişi hayatını nasıl Müslümanca tanzim edebilir ki? Efendimizin tavsiyesi üzere gününü üçe bölüp, bir kısmını işine gücüne, bir kısmını dinlenmeye, bir kısmını da uhrevi amellere ayırabilmek uğünkü şehirlerimizde hiç de mümkün görünmüyor. Günün üçte ikisini para kazanmak için çalışarak, kalan üçte birini de yarın yine çalışmak için uyuyarak geçiriyoruz adeta. Buna rağmen saygın bir hayat kurabilmek için ailede bir kişinin çalışması da yetmiyor, yetişkinlerin tamamı hayatlarını bir maaş karşılığı ipotek ediyor. Böyle kurulmuş bir sistemde hiçbir şeyin müslümanca olması mümkün değildir.

Dr. Ömer Akgül
(Ruh Sağlığı Derneği Başkanı):

İnsan-ı kamil için insanı insan kılabilecek yegane inanç olan İslam, insanı eşref-i mahluk seviyesine eriştirmek için Müslüman kılmaya davet etmektedir. Hayata anlam katan bu davet insanın varoluşunun tesadüfen bir araya gelmiş parçalar bütününden oluşmadığını hatırlatmaktadır. Varoluşunun kişinin

kendine özgü bir hikmeti olduğunu vurgulamaktadır. Âdeta, varoluşunun sana özgü bir anlamı var, diye seslenmektedir. Bu gerçek hayattan ne beklediğimizden daha ziyade hayatın bizden ne beklediğiyle ilgilenmektedir. Hayat bizden o bireysel varoluş anlamımızı keşfedip inşa ederken bir yandan da inşa olmamızı beklemektedir. Ve eğer kişi o anlamı keşfedemezse onun yerine bir başkası dünyayı o ışıkla aydınlatamayacak, dünya o ışıktan, tattan, kokudan, tınıdan, renkten mahrum kalacak. Çünkü her birimizin varoluşu kendine özgü, biricik ve tekrarlanamaz bir parçadır.

Hayata bu mana penceresinden bakan, sadece elmanın içindeki çekirdeği değil çekirdeğin içindeki elmayı da görür, kainatın içindeki insanla birlikte insanın içindeki kainat cevherini görür. Çünkü her birimiz içinde kainat taşıyan cevherleriz ve o cevheri keşfedersek, kıymetli bir şekilde değerlendirebilirsek elmas olur, baş tacına konulur; keşfedemezsek kül olur, yok olur. Her birimizin hayata katacağı böyle büyük bir anlam varken bundan habersiz yaşamak büyük bir kayıptır. O zaman insan akıl sanat aletiyle yeryüzü cevherini sanat eseri haline

getirecek bir sanatçıdır. **Her birimiz bu şuurla hayattan bir evet almak için bir evet vermeliyiz. Bu anlam davetine icabet etmeliyiz.**

İnsan biyolojik, psikolojik ve sosyal bir varlıktır. Tüm mahlukat gibi başlangıcı ve sonu vardır. “Zaman bendedir, mekan bana emanettir” şuuruyla bulunduğu zaman ve mekanda kendisine ikrâm edilen yetenekleriyle en güzel sanatı icra etmekle mükelleftir. Bununla birlikte biyolojik bir varlık olmasından hareketle daha verimli işler ortaya koyabilmek için dinlenmeye de ihtiyacı vardır. Bu biyolojik ve ruhsal, düşünsel dinlenme uyku, istirahat ve tatille gerçekleşmektedir. **11 ay boyunca 1 aylık tatil için çalışan bir insan yerine 11 ay daha verimli çalışmak için 1 ay dinlenmeye süre ayıran bir insan hedeflerine ulaşmaya daha yakındır.** Uyumak için uyanmak ne kadar acıklıysa, dinlenmek için de çalışmak o kadar dramatiktir. İnsan eğer uykusunu yarınki sorumluluklarını daha iyi yerine getirebilmek için bir enerji depolama olarak görürse uykusu da ibadetinin bir parçasına dönüşebilir. Aynı şekilde tatil de. Yani tatili amaç edinen bir yaklaşım insanın kendisinden ve potansiyelinden uzaklaşmasına sebep olabilir.

Dinlenmek bir ihtiyaçtır, ama amaç haline dönüşürse yıkıcı etkileri olabilir. Tatilde de bu bakış açısıyla yaklaşmak varoluşumuzun bize özgü biricik anlamını gerçekleştirebilmek için bir fırsattır. Bu bakış açısı bir Müslümandan ziyade bir insana ait olmalıdır. Dünya hayatının oyun ve eğlenceden ibaret olmaması için hayata bakış açımıza bu

güzel hasletlerimize devam ediyorsak, tatilde de normal yaşamımızdaki sorumluluklarımıza riayet etmeye devam etmemiz gerekmektedir. **Tatil hiçbir haramı helal yapmaz, haram olan her şey hem tatilde hem diğer günlerimizde de geçerlidir. Tatilde de namaz aksatılmaz, alkol kullanılmaz, ye-**

şeyler konuşup ufkumuzu genişletebileceğimiz anlardır.

Müslüman bir kişinin tüm insanlar gibi yaşadığı çevreye, doğaya, insanlara, varlığa karşı sorumluluğu tatilde de devam etmektedir. Evindeki çöpü çöp kutusuna atan insan, tatilde de aynı hassasiyeti gözetmeli; doğaya, insane, çevreye ve varlığa

zenginliği katmakta fayda var. Müslümanca bakabilmek için önce insanca görüş açısına ihtiyacımız vardır. İnsanca bakmadan Müslümanca görülmez. Müslümanca görmek için ise biraz daha ilaveler gerekebilir. Mesela Müslümanlık zaman ve mekanla sınırlı değildir. Nasıl ramazan ayından sonra “hoş geldin ey mübarek 11 ay” deyip ramazandaki

mek israf edilmez vb. Diğer zamanlardaki gibi gözün de kulağın da dilin de el ve ayağın da helal olanla şükrü devam eder. Hatta tatiller bizi engelleyen meşgalelerin azalmasıyla en yakınımıza yakınlığımızı arttırabileceğimiz kıymetli zamanlardır. İç muhasebemizi yapabileceğimiz, geleceğimizi planlayabileceğimiz, iyi insanlarla güzel

karşı saygılı olmalıdır. Daha yüksek empati kurarak iyi hatıralar biriktirmeye özen göstermeli, pişman olacağı, utanacağı işlerden uzak kalmalıdır. **Ne tatil kalıcıdır ne dünya kalıcıdır. Asıl olan insanın kendi varoluşuna saygısıdır. Dünya da tatilde ne bir menzil ne de duraktır. Bu bir yolculuktur. Gelip geçicidir.** Dünya bizim

asli vatanımız değildir, tıpkı bedenlerimiz de üzerinde iki kere yıkanamadığımız nehirler gibidir. O yüzden dünya aşkı gibi tatil tutkusu da aldatıcıdır. Aldanmadan hakkını vermek ise herkesin işi değildir. Niyet ve gayret meselesidir.

Prof. Dr. Sıtkı Yıldız
(Polis Akademisi- Sosyolog):

Tatil anlayışını etkileyen çok sayıda unsurdan birisi de dindir. Diğer bir ifade ile bireyin inancı tüm yaşam pratiklerini etkilediği gibi tatil anlayışını da etkiler. Günümüzdeki Müslümanların kendi içlerinde farklı tatil anlayışları olsa da genel olarak modern tatil anlayışı Müslümanlar arasında da yerleşmiş gözükmemektedir. Dindar kesim arasında daha önceden ekonomik ve kültürel nedenlerle erişilemeyen modern tatil imkânları her geçen gün normalleşmekte ve zorunlu bir ihtiyaç olarak algılanmaktadır. Günümüzde dindar kesimin tatil anlayışı elbette modern seküler yaşam biçiminden bir takım farklılıklar göstermektedir. Alkollü içecek kullanmama

ve tesettürlü mayo gibi bazı hassasiyetler korunmakla birlikte giderek daha fazla modern/seküler tatil anlayışına doğru bir kayma gözlemlenmektedir. Tatile çıkmaktaki temel neden dinlenmektir ve dinlenmenin de artık büyük bir maddi bedeli vardır. Dolayısıyla tatile çıkmak tüketim sürecine dahil olmaktır. Artık dindar kesimlerin de tatil anlayışını modern tüketim kalıpları belirlemeye başlamıştır. Böylece bol yıldızlı otellerde konaklamak ve açık büfe yemekler lüks ve israf olarak görülmemekte, sahillerde tesettüre uyulduğu sürece başkalarının nasıl giyindiği ahlaki bir sorun olarak görülmemektedir. **Dindarlar kendilerini modern yaşam biçimine uyum sağlamak zorunda hissettikleri için her konuda olduğu gibi tatil anlayışlarında da ciddi bir revizyona gitme ihtiyacı duymaktadırlar. Daha önceden dindar kesimler açısından lükse ve israfa kaçmak ciddi bir sorun olarak görülürken, günümüzde tüketime dayalı yeni yaşam biçimleri “dünya nimetlerinden yararlanmak dindarların da hakkıdır” anlayışı ile meşrulaştırılmaktadır.** Bir Müslümanın tatil anlayışının nasıl olması gerektiği daha çok başta ilahiyatçıların daha sonra ise iktisatçıların alanına girer. İla-

hiyatçılar arasında her konuda olduğu gibi tatil anlayışları konusunda da farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu durumda her dindar kendine uygun bir tatil anlayışını bulmakta zorlanmamaktadır.

“Bütün işlerimiz uhrevîlikten sıyrılmışken tatil anlayışımız nasıl uhrevî olanla bağına koruyabilirdi ki?”

2- Sıla-i rahim Müslüman için bir tatil midir? Tatil kaygılarımız artık uhrevî mi dünyevî mi?

Prof. Dr. Gülfettin Çelik
(Medeniyet Üniversitesi Rektörü) :

Günümüzde insan artık anne babasına bile hemen cevap veremeyecek durumda, akrabasına vakit ayıramayacak durumda. Bir fırsat var, o da tatiller. Fakat bu da piyasa ekonomisinin kolaylıkla doldurduğu ve moda hâline getirdiği bir hâle dönüştü. Tatil dediğimiz şey ise insanların dinlenebildiği ve kendisine gelebildiği bir alan olmaktan çıktı. Üretimin tüketime dönüştüğü bir mantığa evrildi. İster istemez bu da modanın da etkisiyle çok baskınlık oluşturan bir durum oldu şu aşamada. İnsanlar sonbaharda iş yerine geld-

iğinde, “Sen bu yaz nereye gittin, bronzlaşmamışsın, tatile gitmedin mi?” gibi sorularla karşılaştığında bir eksiklik hissediyor muhtemelen. Herkes bir yere gidip o tatili yaşama arzusu içerisinde şu an. Bu çerçevede akrabalık ilişkileri, sıla-i rahim ilişkileri maalesef modaya kurban edilir hâle geldi. İş verenler de, iş ortamları da buraya insanları yönlendiriyor. Toplu kamp programları, toplu tatil organizasyonları ya da birtakım indirim fırsatları insanları adeta bu alana itiyor. Müslüman birisi bu aşamada sıla-i rahimi, iş ortamından kaçıp tekrar iş ortamına gelmenin bir boşluğu olarak algılar hâle geldi. Üç gün, beş gün dini bayramlarda gidilip geliniyor, ya da diğer milli bayramlarda da akrabalara gidip geliyoruz belki ama o bile âdeta bir akrabalık ilişkisinin getirdiği mecburiyete dönüştü. **Biliyoruz ki insanın diğer insanlarla çıkar ilişkisi ve üretim-tüketim ilişkisi olmaksızın buluşması insanı dinlendiren, rahatlatan ve onun insanlık vasfını güçlendiren bir durumdur.** Bu kayb olduğu için bütün gidişler ve gelişler bir telaşla yapılır ve başka bazı eklemelerle ilerler hâle geldi. Önce birkaç saat akraba ziyareti, ardından filan beldeye tatil için gidişler... Bunun çözümünü elbette zor. Çünkü kollektif

bir cevap gerektiriyor. Bireyin buna tek başına cevap oluşturması adeta akan nehirde birkaç tahta parçasını dikkate almak gibidir. Mechanizmayı bütüncül olarak çözecek cevaplar bulmak gerekiyor. Hani nasıl öğretmenler ödev verirler, derler ki gittiğiniz yerlerde röportaj yapın. O röportaj o öğrenciyi buluşmaya sevk eder. Bunun gibi doğal yollar keşfetmek gerekiyor.

Fatma Bayram (Üsküdar Baş Vaizesi)

Sıla-i rahimin, ziyaretlerine gittiğimiz büyüklerimizin yanında mutlu anılarla dolu bir tatilden çok mecbur kaldığında gidilen bir zorunluluk haline gelmesi değişen dünya görüşlerimizin neticesi olduğu kadar geniş aileyle kurulan ilişkilerin tahakküm ve isyan arasında gelip gitmesiyle de alakalı. Kuşaklar arası çatışmalarda iki tarafın da payı olduğunu düşünüyorum. Konunun tatil anlayışımızla ilgisine gelince, her konuda olduğu gibi burada da bize neyi nasıl yapacağımızı dayatan modanın etkisini görmezden gelemeyiz. Yılda bir iki tura katılmayanın kendisini eksik hissettiği bir dönemdeyiz. İnsanlar bir araya geldiklerinde gittikleri son geziyi veya gidecekleri seyahati anlatıyorlar. Aslında bu du-

ruma, görgü, bilgi ve kültür düzeyimizi yükseltecek iyi bir gelişme gözüyle bakabilecekken işin içine giren ticari boyut zihinlerimizde soru işareti oluşturuyor. Tatil anlayışımızın turizm sektörü tarafından korkunç boyutlarda manipüle edildiğini hepimiz biliyoruz. Ortada bir sektör varsa, kârın maksimize edilmesi amacıyla ürünün herkes için ihtiyaca dönüştürülmesi de vardır. Her sene başında yazın ne yaptığı sorulan öğrencilerin gittikleri değişik tatil yörelerini sayarken içlerinden birinin her seferinde köye dedesinin yanına gittiğini utanarak söylemesi de bunun sonucudur. **Bütün işlerimiz uhrevîlikten sıyrılmışken tatil anlayışımız nasıl uhrevî olanla bağını koruyabilirdi ki?** Müslümanların hayatında örtük sekülerleşmeden bahsediliyor. Hangi işimiz uhrevî ki tatilimiz öyle olsun?

Dr. Ömer Akgül (Ruh Sağlığı Derneği Başkanı) :

Sıla-i rahim Müslüman için sorumluluktur. Akrabasını ziyaret etmek, derdiyle dertlenmek, dertleriyle dertlenilmek, dayanışma-kaynaşma-yardımlaşma gibi birçok güzel hasleti barındıran akraba ziyaretli tatiller maalesef eski günlerde kalmış gibi. Eskiden izinlerinde memleketine,

sevdiklerine giden yurtiçi veya yurtdışı gurbetçiler daha ekonomik olduğu için tam pansiyon kapalı tatillerle izinlerini tüketip memleket ve akraba ziyaretlerini azaltmaktadır. Maalesef bu da yakını uzaklaştırmakta, sevgi duygumuzun bencilliğine hapsolmasına sebep olmaktadır. Kendi haz ve isteklerinin peşinde koşmayı önemsedikçe dışarıya karşı körlük de maalesef artmaktadır. Tatil kaygısı haz odaklı olursa dünyevî, hayata daha güçlü dönmek için olursa uhrevî olabilir. Tatilli nasıl anlamlandırdığımızla ve nasıl yaşadığımızla ilgili.

Prof. Dr. Sıtkı Yıldız
(*Polis Akademisi-Sosyolog*) :

Yakınları ziyaret etmek dini bir görev olarak telakki edilebileceği gibi, tatil olarak da görülebilir. Hem gönül almak hem hatır sormak hem de kafa dinlemek ve huzur bulmak amacıyla yakınlarını ziyaret eden bir Müslüman,

hem dini vecibesini yerine getirmiş hem de tatilini yapmış olacaktır. Bu anlamda bayramlarda-seyranlarda anne-babasını, akrabalarını veya dostlarını ziyarete giden kimse hem uhrevî hem de dünyevî bir faaliyette bulunmuştur denilebilir. Ancak günümüzde tatil kaygılarımızın daha çok dünyevileştiğini söyleyebiliriz. Özel günlerde dahi anne-baba ziyaretleri başta olmak üzere yakın akraba ziyaretleri ihmal edilebilmekte, bunun yerine tatil planları yapılabilmektedir. Tüm yıl boyunca en fazla bir aylık izin kullanan çalışan eşler, memleket ziyareti yapmak yerine tatil beldelerini tercih edebilmektedir. Anne-babanın gönlünü almak için ise birkaç günlük kısa ziyaretler yeterli görülmektedir. Bu durumda hem yaşlıların kalbi kırılmakta hem de çocuklar ve torunlar ile yaşlılar arasındaki bağ gittikçe zayıflamaktadır. Akraba ilişkileri yüz yüze olmaktan ziyade

teknolojik aygıtlar vasıtasıyla dijitalleşmekte ve doğallıktan uzaklaşmaktadır.

“Gençlerin bilinçli seyahatleri İslam dünyasının tanış olmasına katkı sunabilir”

3-Tatil anlayışımızdaki değişimde etkili olan faktörler nelerdir, siz bu etkenleri nasıl yorumlarsınız?

Prof. Dr. Gülfettin Çelik
(*Medeniyet Üniversitesi Rektörü*):

Öncelikle piyasa ekonomisinin ideal olan buluşmaya bizi getirecek çözümlerde yer almasını sağlamamız gerekiyor. Bu topyekün insanımızın sahipliğiyle olacak olan bir alan gibi gözüküyor. Bu çerçevede günümüz gençliğinin tatil anlayışına ulaştığımızda, gençlerimizin maalesef bir bunalmışlık ve bir arayış içerisinde olduklarını söyleyebilirim. Bir taraftan Z

kuşağı dediğimiz, daha kendi ihtiyacı ekseninde yaşayan bir çağdan bahsedilirken, öbür taraftan bu gençliğin daha geleneksel ve kültürel zorunluluklar içerisindeki nesille (anne, baba, dede, nine) olan ilişkisi barizdir. Öte yandan, tüketim kalıplarının içinde sıkışmış ve piyasa ekonomisi şartları içinde büyümüş günümüz gençliğini bu ikilemdeki zorlukla dikkate almak gerekiyor. Bir taraftan anne babanın çocuğuna “akraba ziyaretine gidelim ve orada 15 gün kalalım” ısrarı, diğer taraftan gencin büyükşehirde tüketim esasında veya kendi öncelikleri esasadaki ikilemi. Bir taraftan sınavlar, ödevler, yarışmalar, KPSS, YDS gibi gündemlerle meşgul olan ve ikilemde olan bir genç, öte yandan ailesinin ona çizmeye çalıştığı ikilem. Bu külli cevaplara sadece gençlerden bir çözüm beklemek doğru değil diye düşünüyorum. Bu onları çok zorluyor, cevap da geliştiremiyorlar. Bu ikilemin ortaya koyduğu zorlukların ortasında kalıyorlar. Bir idareciye, bu alanı düşünmesi gerektiğini tavsiye etmek gerekir. Bu konuşma ilerlerken aklıma bir anı geldi paylaşmak isterim. Yıllar önce bir iş adamı arkadaşımın kendi sektörüne ilişkin nasıl bir iş ortamı kurması gerektiğine dair yaptığımız görüşmede şöyle bir tavsiye vermişim:

“Kardeşim sen kendi kârını ve kâr paylaşımını diğer insanlar gibi düşünme.” Yıl sonunda bilanço hesaplamasında, personel, sabit maliyetler, ham madde maliyetleri vd. çıkardığında kendi kâr hanesini ele alırken bunu salt doğrudan doğruya kasasında kalan para olarak görmemesi gerektiğini söylemişim. “Eğer 200 personelin varsa, bu personel sayısını 4 ile 5 ile çarp.” demişim. Onların iş ve ibatesine yaptığı katkıyı da kendisine kâr olarak sayması gerektiğini ifade etmişim. O da bunun farklı ve güzel bir yaklaşım olduğunu söylemişti. İdareciler, iş planlamaları yaparken, tatili bile kendi personeli açısından planlarken olabildiğince gencin de ailenin de akrabanın da içinde yer aldığı ortamı besleyecek bir tavsiye vermeli. Aksi takdirde hem gencimiz hem de genel insanımız sürekli iş ortamlarında ya da eğitim ortamlarında bu sorunu kendi içine atan ve cevaplayamayan hâle gelecekler ve sorunu büyüteceklerdir. Yani kriz daha da büyük hâle gelecek. Sonuç olarak bu kısmı madde madde özetlemek gerekirse etkili faktörlerin medya, popülizm, özentisi, iş yoğunluğu, iş kavramının genişlemesi, kuşakların içerisinde bulunduğu şartların farklılığı, maddi refahın değişimi vb diyebiliriz.

Fatma Bayram

(Üsküdar Baş Vaizi):

Önde gelen iki sebebin; geniş aile ilişkilerinin zayıflaması ve maddi imkânların artması olduğunu düşünüyorum. Her keseye uygun tatil paketlerinin üretilmesi ve gençlerin aile büyüklerinden ayrı olarak eğlence ve macera dozu yüksek tatil seçeneklerini tercih etmeleri de tatil anlayışımızdaki değişimi hızlandırdı. Aslında hepsinin temelinde bireyselleşmenin artması ve buna paralel olarak aileyle bağların zayıflaması var. Eşler bile ayrı tatillere, seyahatlere çıkıyorlar. Ben her değişimi mutlak anlamda olumsuz değerlendirmekten yana değilim. Misal, bu değişim zorunlu ziyaretlerdeki yapmacıklıktan ve iki yüzlülükten kurtulmamızı, süre giden bir ziyaret varsa bunun daha içten ve gönüllü olmasını sağlayabilir. Yeni nesilleri, kendilerini ikna etmeden her gittiğimiz yere peşimizden sürükleyemeyeceğimizi bilmek, değerleri içselleştirmeleri için daha dikkatli bir eğitim metodu izlememiz konusunda biz yetişkinleri uyarabilir. Değişime kızıp veryansın etmek yerine değiştirmeye gücümüz yetmeyen durumları hayra çevirmek için çabalamanın daha akılcı bir yaklaşım olacağını düşünüyorum. Değerlerle

bütünleşmiş bir bireyselleşme çok hayrımıza olabilir. Tatil kavramı açısından bakacak olursak, **gençlerin bilinçli seyahatleri uzun vadede İslam**

binmezsen, bunu yaşamazsan, bunu görmezsen, şunu deneyimlemezsen eksiksin hissini gönüllere zerketmiştir. Bir yıl öncesinden

Bir Müslümanın geçmiş ile günümüzdeki tatil anlayışını karşılaştırdığımızda oldukça büyük farklılıklar görebiliriz. Müslümanlar önceleri, bay-

dünyasının tanış olmasına, daha kuşatıcı bir bakışla ümmet bilincinin kapsayıcılığına katkı dahi sunabilir. Bunun yerine, doğrusu her sene köyüne gidip kös kös oturmasını tercih etmezdim bir gencin.

Dr. Ömer Akgül

(Ruh Sağlığı Derneği Başkanı):

Materyalizmin uzantısı olan kapitalizmin pompaladığı tatil anlayışı hız ve haz odaklı olmaya devam ediyor. Vahşi kapitalizm insanların geleceklerini ipotek altına almayı başarmıştır. Zincirsiz gönüllü bir kölelik düzeni kurmuştur. **Bunu giymezen, buna**

satılan tatiller için her ay taksitlerle ödemesi taahhüt edilen miktarlar, sanki hiç ölmeyecekmişsin gibi çalışmayı düşündürüp 1 aylık tatil için 11 ayı öncesinden ipotek ettirmeye başlamıştır. Satış modellerinin değişmesi ve reklamların yaygınlaşması, sosyal medya kullanımı gibi bir çok faktör insanların bakış açısını değiştirmiştir. Ömrümüzün yeteceğinden emin olmadığımız tatilleri öncesinden satın almayı kârlı bir alış veriş gibi değerlendirip geleceğini bir köle gibi çalışmaya taahhütlü ipotek vermiş gibiyiz.

Prof. Dr. Sıtkı Yıldız

(Polis Akademisi-Sosyolog):

ramlarda ve yaz mevsiminde memleketlerine gitmeyi tatil olarak görürken, günümüzde dini bayramlarda dahi tatil yapmak amacıyla deniz kenarına gitme ihtiyacı hissetmektedir. Bu köklü değişimin elbette ekonomik ve sosyal nedenler başta olmak üzere pek çok nedeni vardır. Tatil anlayışının değişimindeki ekonomik etken en önemli unsur olarak değerlendirilebilir. Önceki yıllarda görece olarak daha düşük gelir sahibi olan Müslümanların bir kesimi artık yeni orta sınıf diyebileceğimiz tabakada yer almaktadır. Muhafazakâr tatil paketleri sunan turizm firmaları zengin dindarlara

alternatif tatil hizmetleri sunmaktadır. Ekonomik olarak sınıf atlayan dindar/muhafazakâr kesim bir nimet olarak telakki ettiği bu hizmetlerden yararlanmanın meşru olduğunu düşünmekte ve hemen her yıl deniz-kum-güneş temalı tatil yapmaktan geri kalmamaktadır. **Tatil anlayışının değişimindeki sosyal etken ise statü ve prestij kavramlarıyla izah edilebilir. Günümüzde atık tatile gitmemek düşük statü ve prestij kaybı anlamına gelmektedir.** Sadece tatile gitmek değil tatilin nerede ve hangi otelde geçirildiği bile önemli bir statü göstergesi haline gelmiştir. Dindar/muhafazakâr kesim için dizayn edilmiş oldukça lüks otellerde tatil yapmak ekonomik açıdan külfetli olsa da sınıf atlamak, statü ve saygınlık kazanmanın bir yolu olarak görülmektedir.

“Önceki nesiller daha çok sonuç odaklı yaşam biçimini uygun görürken, gençler daha çok süreç odaklı yaşamayı tercih etmektedir”

Prof. Dr. Gülfettin Çelik
(Medeniyet Üniversitesi Rektörü):

Yukarıda gençliğin durumunu ve tatil anlayışı ile alakalı yaşadığı sıkışmışlığı açmıştım. Burada şunu ekleyebilirim.

4- Günümüz gençliğinin tatil algısını kısaca ifade eder misiniz? Önceki kuşaklarla ne gibi farklılıklar var? Bu farklılaşma bizi nereye götürür?

Sadece büyük nesillerle, 20 yaşlarındaki nesiller farklı değil. 3-5 yaş farkı olan nesillerin farklılığından söz etmek, ya da tanımlanmış olan bütün geleneksel-kurumsal mekanizmaların göz ardı edildiği bir dünyadan söz etmek mümkün. Dolayısıyla gençleri bu noktada korumak gerekir. Elbette tek taraflı değil bu mevzu, gençlerin de bu alana sahip çıkması gerekiyor diye düşünüyorum. Ben nereye yetişiyorum, nereye hazırlanıyorum diyerek salt sadece bir diploma, kariyer veya meslek ile sınırlamayıp, bu işe hayatın dört boyutlu olduğunu düşünerek sahip çıkması ve anne-baba, eş-dost, çevre boyutuyla mutlu olacağını keşfetmesi gerektiğinin altını çizmek istiyorum. Bu da kolay bir şey değil ama el birliğiyle bu gençlerin işini kolaylaştırmalıyız.

Fatma Bayram
(Üsküdar Başı Vaizesi)

Önceki kuşaklardan kastımızın hangileri olduğunu bilmiyorum. Bizden bir önceki nesli kast ediyorsak, onların elini kolunu bağlayan sosyal ve ekonomik koşullar vardı. Geriye doğru gittiğimiz zaman ise -tembelleşme anlamında tatil olmasa da- ciddi bir seyahat kültürü olduğunu düşünüyorum. Kadınlar dahi İslam dünyasının bir ucundan diğerine yolculuklar yapmışlar. Evet, bu yolculuklar genelde ilim ve ticaret gibi amaçlar doğrultusunda olmuş. Dinlenmeyi ise son derece akli yollarla yapmışlar. Misal, yaz geldiğinde sahiller inmek yerine, dağlara çıkmışlar. Gün içinde kısa dinlenme anları için hobilerle meşgul olmayı seçmişler. Atıl olma kökünden gelen “ta’til” dillerine hiç girmemiş. Mesireye gittikleri zaman bile seçtikleri yerler teneffüs imkanı olan, sağlığa yararlı, göze gönle sürur veren yerler olmuş. Haz anlayışı temelden değiştiğinde hazza götüren araçların da değişmesi kaçınılmazdır. **Hazcı, bireyselleşmiş, aile bağları zayıflamış, atomize olmuş bir kuşağın paradigması değişmeden davranışları değişmeyecektir.** Kısa vadede bir paradigma değişimini de mümkün görmüyorum. Hatta gerçekçi olmak gerekirse, bu özelliklerin giderek artacağını düşünüyorum. Bana göre yapmamız gereken şey

her anlamda özgürleşmeye doğru ilerleyen kuşaklara iman aşısı yapmaya gayret etmek, böylece değerlerle hazları birleşmiş, bireyselliği cesarete dönmüş, çeşit çeşit bağımlılıklarla eli kolu bağlanmamış, korkusuz, gözü pek bir nesil korkulacak değil, özlemlerle beklenenecek bir kuşağa dönüşebilir.

Dr. Ömer Akgül

(Ruh Sağlığı Derneği Başkanı):

Günümüz gençliğinin tatil algısı “Özgürlük” gibi düşünülebilir. “İnsanoğlu başıboş bırakılacağını mı sanıyor?” diye hatırlatırım geliyor bu manzaralara şahit oldukça. Özgürlük, özümüzün gürlüğünü, varoluşumuzun bize özgü biricik anlamını keşfetmekle yani özü gürlüştürmekle gerçekleşebilir. Bunu gölgeleyen her şey sizi aslınızdan uzaklaştırır. Eğer tatil sizi özünüzden uzaklaştırıyorsa o sahte bir özgürlüktür. Lütfen özünüzü gürlüştürün sevgili gençler. Başkalarının zihnimize, gönlünüze, gözünüze taktıkları özgürlük gözlüklerinden kurtulun.

Prof. Dr. Sıtkı Yıldız

(Polis Akademisi- Sosyolog):

Günümüz gençlerinin tatil algısı keşfetmek ve macera yaşamak şeklinde özetlenebilir. Gençler tatil planı yaparken

bir gün içerisinde çok sayıda faaliyeti yapmayı düşünmektedir. Önceki kuşaklardan farklı olarak; gençler tek bir yerde konaklama ve orada uzun süre kalma yerine, farklı coğrafyalarda kısa süreli konaklama ve olası tüm tatil faaliyetlerini icra etmeyi arzulamaktadırlar. Diğer bir ifade ile önceki kuşakların zihnen ve bedenen dinlenme olarak benimsedikleri tatil anlayışı gençlerde daha fazla gezilecek yer, daha çok faaliyet şeklinde tezahür etmektedir. Gençler kalabalık tatil anlayışı yerine birkaç kişilik arkadaş grubu ile tatil yapmayı tercih etmektedir. Kendisinden yaşça büyük kimseleri tatil arkadaşı olarak benimsememektedir. Anne-baba da olsa büyüklerle tatile çıkmak özgürlüklerini kısıtlayıcı durumlar doğurmaktadır. Pek çok konuda olduğu gibi tatil anlayışında da gençlerle önceki kuşaklar arasında bir farklılıktan değil bir uçurumdan bahsedebiliriz. 24 saat süren kara tren yolculuğu önceki kuşaklar için bir çileyi anımsatırken, aynı yolculuk gençler için unutulmaz bir tatil yolculuğu anlamına gelmektedir. Gençlerle önceki nesiller arasındaki kültürel farklılıklar tatil anlayışlarındaki farklılıkları anlamamıza yardımcı olabilir. **Bizim gibi önceki nesiller daha çok sonuç odaklı yaşam biçimini**

uygun görürken, gençler daha çok süreç odaklı yaşamayı tercih etmektedir. Anı yaşamak şeklinde tasvir edilen süreçten haz almak, gençlerin yaşam biçimi haline gelmiştir. Böylece tatil yapmak, bitmeyen bir tatil sürecinde olmak anlamına da gelmektedir. Gençler için yılda bir hafta tatil yapmak yerine mümkünse tüm yıl boyunca tatilde olmak bu hazzı devamlı yaşamak anlamına gelecektir. Gençlerdeki bu hazzı yaşam biçimi ile büyüklerinin yaşam biçimi çatışmaktadır. Çok çalış, çabala, kazan ve biriktir şeklinde formüle edilen büyüklerin yaşam biçimi ile çok çalışmaya gerek yok, kazandığını biriktirmenin bir anlamı yok, harca harcayabildiğin kadar şeklinde formüle edilen gençlerin yaşam biçimi bugün olduğu gibi gelecekte de çatışmaya devam edecektir. Görünen o ki gençlerin bu yaşam biçimi zamanla kök salacak ve yakın gelecekte geçerli yaşam biçimi haline alacaktır. Çünkü değişim çoğu zaman gençlerin lehine sonuçlar doğurur.

Ekmeden Biçmek Mümkün
mü?

Sağlıklı nesiller için...

| nar yayınları |

Maltepe Mah. Litros Yolu Sok. Fatih Sanayi Sitesi
No: 12 Kat: 2 Daire: 266-267 • 34010 Topkapı-Zeytinburnu/İstanbul
Tel: +90 (212) 512 37 69 Faks: +90 (212) 512 31 42
www.naryayinlari.com • narcocukeditor@gmail.com

f /nar.yayinlari
t /nar_cocuk
@ /nar.cocuk

UFUK SEÇGİN

Röportaj: Emeti Saruhan

Yaşam tarzına müdahale helal tatil konseptini doğurdu

Almanya'nın Hamburg kentinde doğdu ve burada büyüdü. Üniversiteyi Euro-Business-College'da okudu. Daha sonra İngiltere'ye yerleşti ve burada MBA yaptı. Uzun yıllar uluslararası şirketlerde çalıştı. 2014'te halalbooking'e katıldı. Britanya Müslüman Konseyi'nin (MCB) yönetim ekibinin üyesi ve Hasene Humanitarian Aid UK ve Alberonius Vakfı'nın kurucu başkanı.

“

Helal tatil konseptini Halalbooking.com CMO'su Ufuk Seçgin'le konuştuk. Seçgin, Türkiye'de yaşam tarzlarına sürekli müdahale edilen dindar-muhafazakâr insanların, değerlerine uygun tatil yapmak istemesiyle helal tatil konseptinin ortaya çıktığını söylüyor.

Halalbooking olarak tüm dünyadan, İslami değerlere uygun tatil arayışında olan insanlara hizmet veriyorsunuz. Helal tatil konseptinin nasıl ve neden ortaya çıktığını anlatır mısınız?

Helal tatil konsepti ihtiyaçtan doğdu. Muhafazakâr aileler de denize girmek, deniz tatili yapmak istiyor. Çocuklar, genç kızlar, otellerin sunduğu olanaklardan faydalanmak istiyor. Önceden tatil, mesela Karadenizliler için, yaz tatilinde köylerine gidip akrabalarının yanında kalmak, hem fındık toplamak hem de sülale ile bir arada olmaktı. Vakit olursa da iki gün denize girer dönerdiniz. Tatil anlayışı buydu. Fakat şimdi insanlar, 'Bu tatil değil' diyor. Otele gidecek, yemekle uğraşmayacak, çocuklar yüzecek, kaydırdan kayacak, kafa dinlenecek, tanımadığı bir ortama girecek, her şey dahil konsepti olacak. Mesela villalar da var ama orada yeme içme kendinize ait olduğu için otellere ciddi bir talep var. Helal konseptindeki oteller de artınca bu çok daha popüler bir tatil opsiyonu oldu.

DEĞERLERİMİZE UYGUN DENİZ TATİLİ TALEBİ VARDI

Toplumun dindar kesiminde deniz tatilinin karşılığı neydi?

Eskiden en fazla pansiyonlarda kalınırdı. 80-90'lı yıllarda otellere gittiğinizde ortam muhafazakâr ailelere uygun değildi. Daha çok Batılı turistlere hizmet verilirdi. Alkollü, kılık kıyafete, hâl ve hareketlere çok dikkat edilmeyen, aile değerlerine uygun olmayan bir ortama giriyordunuz. Tabii ki muhafazakâr bir aileye uygun olmadığı için gidilmiyordu. Pansiyon ya da villa tercih ediliyordu. Ama muhafazakâr aileler de denize girmek, yüzmek, eğlenmek fakat bunu aile ortamına uygun bir şekilde yapmak istiyordu. İhtiyaç görülünce ilk olarak Caprice Otel açıldı bu konseptte ve tuttu. Bu bir akım oldu. Büyük bir pazar olduğunu, talebin tek otelle karşılanmadığını gören oteller, girişimciler de bu konseptte yöneldi. Özellikle Antalya bölgesinde oteller açıldı.

HELAL TATİL KONSEPTİNİ DÜNYAYA İHRAÇ EDİYORUZ

Yani dünyada bu konsept ilk kez Türkiye'de mi uygulandı?

Evet, hâlâ da Türkiye dışına çıktığınızda bu konseptteki otellerin benzeri yok. Biz de yurt dışından izledik, gördük. Bu, Avrupa'da yaşayan Müslümanların da tercih ettiği bir konsept. O yüzden Türkiye'ye ciddi bir talep var. Çünkü hem bu kalitede hizmet veren, helal olanakları dediğimiz bay-bayan ayrı, hem açık hem kapalı havuzlar, hatta bay-bayan için ayrı plaj, çocuklar için biraz daha uygun bir animasyon programı, alkolsüzlük kuralı, yemeklerin helal olması... Hepsinin bir arada olduğu başka yer yok.

İNANDIĞI GİBİ YAŞAMAK İSTEYENLER TALEP ETTİ

Peki ne değişti de bu konsept bir ihtiyaç olarak ortaya çıktı? Bu bir zihniyet değişimi mi, ekonomik rahatlamanın getirisi mi, küreselleşmenin etkisi mi?

Türkiye bir kavga içerisindedeydi, gerçi hâlâ bitmedi o kavga; tesettür mayosuyla havuza giremeyen insanlar oluyor, yolda tesettürlü bayanlara saldırılıyor vs. O dönemde de tesettür sürekli gündemdedeydi, bir siyasi kavga devam ediyordu. Merve Kavakçı'ya

Meclis'te yemin ettirmemeleri, üniversiteye başörtülü girilememesi... Her akşam ana haber bültenlerinde insanlar bunları izliyor, yaşam şekillerine müdahale ediliyor, sürekli kısıtlamalar geliyor, liseyi bitiriyorsunuz, İmam Hatip Lisesi mezunuysanız puanınız kırılıyor, yurt dışına gidiyorsunuz bu sefer de denklik verilmiyor. Birçok insan mağdur oldu o dönem. Sadece eğitimde değil iş hayatında ve özel hayatında da aynı zamanda...

Bir yandan da ekonomik bir gelişme vardı. Türkiye yavaş yavaş ekonomik güce sahip oluyor, insanlar daha çok harcama yapabiliyordu. Tatilde de bu yeni ekonomik imkanlardan faydalanmak, kendi istediği şekilde tatil yapmak istiyordu.

Bir bilinçlenme oldu. Küreselleşmeyle de insanlar dünyadan haberdar oldu, internetten faydalanarak insanların birçok yerde hayatlarını çok rahat yaşayabildiklerini gördüler ve "Ben bunu neden kendi ülkemde yapamıyorum?" dediler. Caprice ve diğer otellerin açılması bir ihtiyaçtı. Bu kesim de tatilini yapmak istiyordu. Ekonomik güce sahipti ve bunu talep ediyordu.

BİR KESİM PROTESTO ETTİ ENGELLEMeye ÇALIŞTI

Nasıl karşılandı peki?

Turizmde birçok çeşitlilik var; kayak tatili var, doğa tatili var, dağa tırmanan var, dini inanç turizmi var. Avrupa'da gay turizmi çok popüler. Bunlar varken helal

turizm olmaması çok saçma. Normal karşılanması gereken bir şey ama ilk başlarda çok kavgalı bir süreç yaşandı. Oteller açıldığında, etrafında toplanıp protestolar, yürüyüşler düzenlendi. Belediyeler engeller koydu, inşaat izinlerini vermedi ya da sürekli zabıta gelip ceza kesti. Bu

tür sancılı bir süreçten geçti helal turizm ama şimdi bakıyoruz bu da çok normal bir sektör. Birçok insana iş imkânı sunuyor.

SEKTÖR ÇOK HIZLI BÜYÜYOR

Nasıl bir gelişim gösterdi sektör?

5-6 sene içinde çok büyük sıkıntılar atlattık. Suriye savaşı oldu, PKK şehirlere saldırı, ekonomik krizler, darbe girişimi, en son pandemi yaşandı. Şimdi tam turizm başlıyor dedik yangınlar, sel felaketleri yaşandı. Fakat tüm bunlara rağmen helal sektörü hızlı şekilde büyüyor.

Diğer oteller kapalıyken bu oteller dolu.

Bunun artık normal bir şey olduğu kabul ediliyor. Bu bir turizm sektörü, insan hakları açısından baktığınızda da tercihtir. Ben tüketiciyim, paramı harcayacağım, istediğim ürüne harcamak istiyorum. İnsanlar artık daha bilinçli ve daha seçici oluyorlar, haklarını da biliyorlar, talep ediyorlar.

Giderek değişen bir anlayış gözlemliyoruz. Mesela bayramda baba ocağı yerine tatile gitme konusu çok konuşuldu. Hatta şeker, çikolata firmalarının reklamlarında bile bu konuya değinildi. Siz bu konuda toplumda nasıl bir değişim gözlediniz?

Helal tatil dışındaki sektörleri bir yana bırakalım, sadece bizim konseptimizde bile bu bir trend haline geldi. Bayramlar otellerde fiyatların pik yaptığı dönemler oluyor, oda bulamıyorsunuz, buna rağmen insanlar yüksek ücretler ödeyerek tatile gidiyorlar. Eskiden bayram ailelerin sülaleyi ziyaret ettiği bir zaman dilimiydi, şimdi daha çok tatile çıkma fırsatı. 10 günlük tatil fırsatı bilip otel tatiline çıkıyorlar. Son 5 yılda bayramlarda plaj destinasyonları tercih ediliyor.

Ben yurt dışında doğup büyüyen biri olarak, turizm sektöründe olmama rağmen çelişki içinde kalıyorum. Bayram hep ailemizle geçirmek istediğimiz bir zaman oldu. Biz hep gurbette olduğumuzdan mıdır bilmem.

HEDEF KİTLEMİZ DENİZ TATİLİ TERCİH EDİYOR

Farklı birçok tatil konseptlerinden bahsettiniz. Dindar camia neden sadece deniz tatiline takılı kaldı? Baktığımızda helal konseptli otellerin birçoğu deniz, kum, güneş tatili sunuyor.

Evet, en popülerleri kesinlikle plaj tatili. Helal turizme baktığımızda en çok güneş, deniz, kum tatiline talep var. Kayak tatili içinde de var helal turizm. Çok az da olsa bazı oteller alkolsüzlük kuralı getirmiş. Bizim konseptte uygun şekilde hitap etmeye çalışıyorlar ama yeterince talep henüz yok. Bizim klasik müşteri hedef kitlemiz kayak yapmayı bilmiyor. Belki hayatında hiç kayak yapmamış olanlar var. Bu nedenle yeterince talep oluşturamıyoruz. Ama bu dalga dalga her sene artıyor.

Kayak tatili, deniz tatili gibi değil. Helal turizm konseptinde olmayan otellerde de kalınmaz mı?

Özellikle Batı'da kayak tatilinin can alıcı noktalarından biri kayaktan sonrasdır. Kayaktan sonra oturup otelin barında, restoranında alkol alınır. Bu çok meşhurdur. Tabii biz o ortama girmek istemeyiz, girmek de zorunda değilsiniz, kayağınızı yapıp odanıza geçebilirsiniz ama yine de ister istemez ortamlar bir etkileşim olacak.

Bu otellerde hamam, sauna kısmı kadın erkek ayrı değildir. Batı'da zaten hamam ve saunaya mayoyla giremezsiniz, hijyenik değil diyorlar. Batı'daki Müslümanlar bunu bildikleri için Türkiye'de helal konseptte kayak otellerini tercih ediyorlar. Fakat plaj

tatili daha kolay. Kayak için bir enerji sarf etmeniz gerekiyor. Ekipman almanız lazım. Deniz tatilinde ise mayonuzu giyip, denize girip, yatıyorsunuz. Bu nedenle her zaman daha popüler olacak.

KÜLTÜR TATİLİNDE İSTANBUL BİR NUMARA

Başka ne tür tatil konseptleri tercih ediliyor?

Belek golf turizminin merkezi. Kayak turizmi gittikçe artıyor. Kültür turizmi de var. Özellikle Avrupa'da Endülüs'ü, İspanya'yı ve Bosna Hersek bölgesini tanıtıyoruz. Oraya çok ciddi talep oluyor. Sadece yaz tatilinde değil, ilkbaharda da böyle. Pas-

kalya tatillerinde ve Ekim'de okullar tatil oluyor Avrupa'da. O tarihlerde tatil yapıyorlar.

Kültür turizmi açısından nereler tercih ediliyor?

Şehirler arasında İstanbul bir numara. Benzeri yok dünyada. Geçen sene pandeminin yol açtığı seyahat kısıtlamalarından dolayı, Ayasofya'nın açılışına gelemedi insanlar. Bu nedenle Avrupa Müslümanları arasında Ayasofya'ya büyük bir talep var, gelip namaz kılmak istiyorlar. İstanbul ayrı bir tatil destinasyonu.

Kapadokya ve Göbeklitepeyi çok iyi tanıtamadık henüz. Bazı insanlar, Göbeklitepe Suriye'ye yakın olduğu için

çekiniyor, endişeleri var ama aynı zamanda popüler bir destinasyon olarak da bilinmiyor. Gaziantep-Şanlıurfa bunların tanıtımını artırmamız lazım. İstanbul'a gelen biri aynı zamanda uçağa atlayıp Urfa bölgesinde de gezebilir. Mesela Afyon'u termal tatil konseptinde daha iyi tanıtabiliriz. Bir kere gelip de memnun kalmasının ardından, her sene bunu trend haline getiren birçok insan var.

KUDÜS'E GİTMEYE ÇEKİNİLİYOR

İnanç turizmi son dönemlerde artan bir eğilim mi?

Hac ve umreyi istisna ettiğimizde İstanbul inanç turizmi konusunda da bir numara. Aslında İstanbul hem kültür hem de tarih ve inanç turizmi. Endülüs de biraz öyle. Fakat Kudüs farklı. Kudüs tarih, kültür turizmi sayılır ama daha çok inanç turizmi. Fakat problemleri bir destinasyon olduğu için insanlar daha çok grup halinde gitmeyi tercih ediyor. Çünkü organizasyon bütün vize işlemleri ile ilgileniyor. Fakat Endülüs'e olsun Bosna'ya olsun ciddi bir talep var. Bosna Savaşı'ndan dolayı herkes Mostar Köprüsü'nü, Saraybosna'daki şehitlikleri, Srebrenitsa'yı görmek istiyor. Saraybosna havalimanının altından geçen tüneli görmek istiyorlar. Bosna yemekleri ile

de meşhur, Türk kültürüne çok yakın. Saraybosna şehir merkezini gezdiğinizde sanki kendinizi Bursa'nın küçük versiyonunda geziyormuş gibi hissediyorsunuz. Yeni yeni keşfediyorlar. Londra'dan geçen sene Bosna'ya direkt uçuş başlatıldı. Bizim için çok yeni değil ama onlar için çok taze.

TÜRKLER TUR, AVRUPALILAR BİREYSEL TATİL TERCİH EDİYOR

Avrupa'dan tatile gidenlerle Türkiye'den gidenler arasında nasıl bir fark gözlemliyorsunuz?

Avrupa'dan gelenler münferit olarak arabayla ya da uçakla gidiyorlar. Türkiye'de ise daha çok tur trendi var. Turla gitmeyi tercih ediyorlar. Çünkü daha az çaba sarf ediyorsunuz. Avrupa'da tur çok tercih edilmiyor. Herkes münferit olarak hareket etmeyi seviyor. Başkalarını beklemek zorunda kalmıyorlar tek başına gezince.

Türkiye'den müşterilerimiz "Ben fiyat bakamıyorum, rezervasyon yapamam. Her şeyi benim için yapın" diyor. Avrupa'da ise herkes kendi işini görür, rezervasyonunu, ödemesini kendisi yapar, alışıktır. O yüzden Türkiye zor bir pazar.

Halal tatil konusunda dünyadan bir talep var. Türkiye'ye

olan bu talep yurt dışındaki turizm sektörünün ilgisini çekmedi mi?

Şimdi Fas'ta bir iki otelle o yolda ilerliyoruz. Görüştük. Bayanlara ayrı havuz yaptılar, sonra alkolü kaldırdılar. Sonra haşemaya izin verdiler. Çünkü birçok yerde haşema yasak. Hijyen değil diyorlar. Talep de arttıkça, biz onlara bir adım gidersek onlar bize iki adım geliyor. Çünkü görüyorlar bir ihtiyaç bir talep var. 100 otel bir destinasyonda aynı müşteri kitlesine hitap edebilir. O zaman fiyattan kırmak zorundasın. Ya da kendini farklılaştırıp farklı bir müşteri kitlesine hitap edeceksin, tek başınıza daha kârlı oluyor. Sonuçta bu arz talep meselesi. Türkiye'de 50-60 tane özellikle bu konseptte çalışan beach tatil köyleri dışında başka yok. Türkiye bu konuda dünya birincisi. Destinasyon olarak her zaman Antalya'yı tanıtıyoruz.

Halalbooking olarak bu sektöre nasıl girdiniz?

Sitenin fikir babası Enver Bey. Kendisi İngiltere'de yaşayan bir Azerbaycanlı. O da Caprice'e tatile gidiyor eşiyile. Çok beğeniyorlar. "Bu müthiş bir konsept. Ama kimse tanımıyor. Avrupa'da nasıl tanıtırız?" diye düşünüyor ve fikir oradan doğuyor. Kendisi Türkçe bildiği halde

tatil rezervasyonu yaparken çok zorlanıyor. Otelin web sitesinin İngilizcesi de yok. Böylece insanlara yardımcı olmak için site kuruluyor.

Biz şirketi 2009'un Aralık ayında kurmuştuk. Şu an 300 bin otel var sayfamızda. Hepsi tam helal konseptinde değil, buradaki amacımız otellerin hangi helal özellikleri var, bunu yansıtmak. Helal bilgisini topluyoruz otellerin. Mesela bir otelde alkol var ama helal olarak rezervasyon yaptırdığınızda odadaki mini bardan alkollü içecekler çıkartılıyor ya da yemeklerde helal et seçeneği konuyor, menü ona göre hazırlanıyor. Bayanlar için ayrı bir yüzme havuzu kullanım saati konulabiliyor, hamam sadece bayanlar için belli saatlerde olabiliyor. O bilgileri topluyoruz misafirler de filtrelerle istedikleri destinasyonda otel seçiyorlar. Buradaki amaç seyahate çıkacak olan kişiye hangi otelde ne gibi helal hizmeti olduğunu göstermek, o bilgi dahilinde rezervasyon yapmasını sağlamak.

Nasıl karşılık buldu Avrupa'da?

Helal turizm nedir insanlar anlayamıyordu. Bu ne demek diyorlardı. Bunu anlatmak için webinarlar verdik, veriyoruz. Fuarlarda stand açıyoruz,

konferanslara katılıyoruz, bültenler yayınlıyoruz. İlk deneyenler çok memnun döndü, eşine dostuna anlattı, dalga dalga arttırdık. Bu sefer oteller yaz tatilinde yurt dışından gelen talebi karşılayamayacak duruma geldi. Ekstra oteller açılmaya başladı, fiyatlar arttı, ekstra havuzlar yapıldı, odalar yenilendi. Kârlı bir sektör haline geldi.

Birçok teşekkür mesajı alıyoruz. "Bundan sonra helal tatilden başkasını yapmayız. Tatile gittiğimizde çocuklarımız için endişe ediyorduk. Daha rahatım, eşim memnundu, yüzebildi." Bu tarz mesajlar görmek bizi sevindiriyor. Kendi ailemizde de bu hassasiyet olduğu için durumu anlayabiliyoruz.

Daha çok hangi ülkelerden talep var?

2019'da bizim yaklaşık 100 bin yolcumuz oldu. Bunun yüzde 25'i Almanya'dan geldi. Almanya'dan gelenlerin yarısı Türk asıllı, yarısı farklı uyruktan. İkinci büyük pazar İngiltere. İngiltere'den gelenlerin çok küçük bir kesimi Türk, geri kalanı Pakistanlı, Bangladeşli... 3. pazarımız Belçika, 4. pazarımız Hollanda, 5.si Fransa. Oradan da gelen Türkler var ama büyük kesim Kuzey Afrika, Fas ve Cezayirli Müslümanlar.

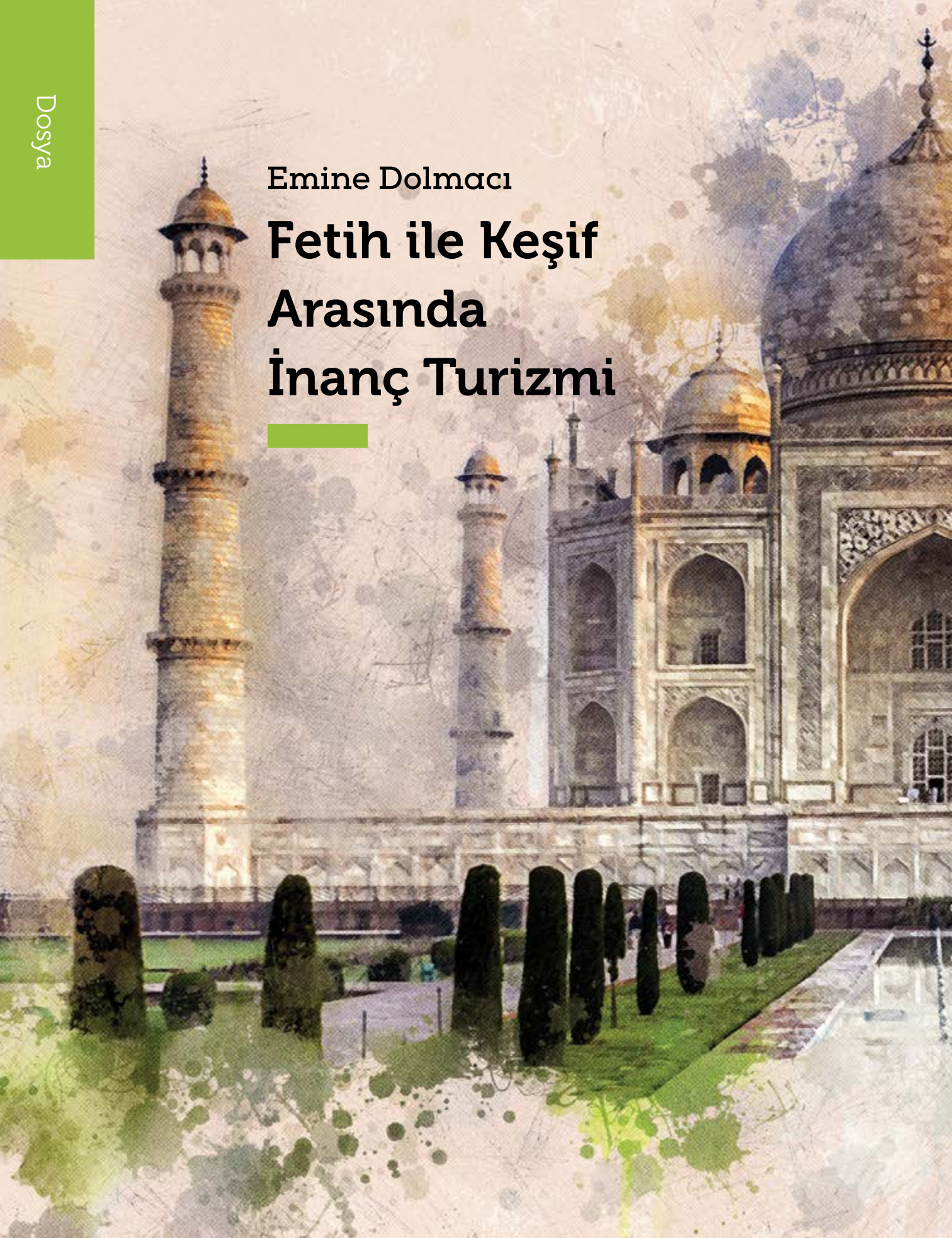
Türkiye de kendi kendine büyük bir pazar. Toplam helal turizmin en fazla üçte birini oluşturuyor. Üçte ikisi Türk olmayan Müslümanlar. Avrupa'da yaşayanlar, eski Sovyetler Birliği'nden, Kazakistan'dan, Rusya'dan, Arap ülkelerinden, Katar'dan... Filistin-İsrail'de yaşayan büyük bir Müslüman Filistinli toplum var. Mesela Cezayir de çok büyük bir pazar bizim için.

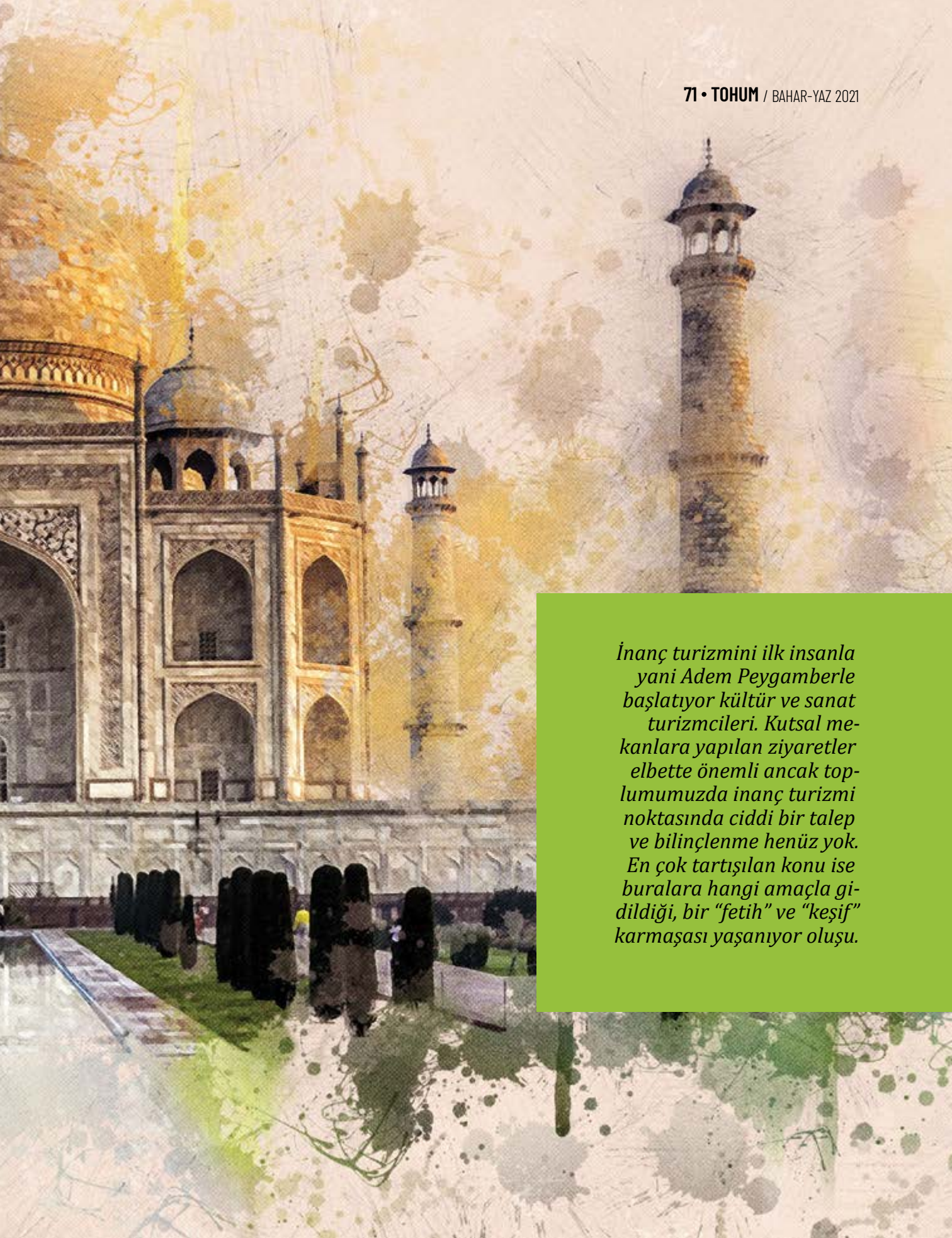
Türkler yurt dışında hangi destinasyonları seçiyor?

Geçen sene pandemi olmasına rağmen daha çok Katar, Dubai gibi ülkelere talep oldu. Maldivler'e de yönelik bir trend var. Hatta bu sene ilkbahar için bayağı Türkiye çıkışlı Maldivler rezervasyonu aldık. Kısıtlamalarına rağmen. Normal bir dönem olsa kat kat artacak. Türkiye'deki insanlar da farklı farklı yerlere gitmek istiyor, ekonomik imkanları da buna müsait olursa gidiyorlar. Maldivler'e herkes bir kere gitmek istiyor, Türkler de bu konuda farklı değil. Maldivler pahalı bir destinasyon ama bizim bazı otellerimizde normale göre ucuz, bizim konseptte de uygun oteller var. O yüzden bizim kesimden bayağı bir talep geliyor. Hatta Müslüman olmayanlar bile sayfamızdan Maldivler'e rezervasyon yaptırmak istiyorlar.

Emine Dolmacı

Fetih ile Keşif Arasında İnanç Turizmi

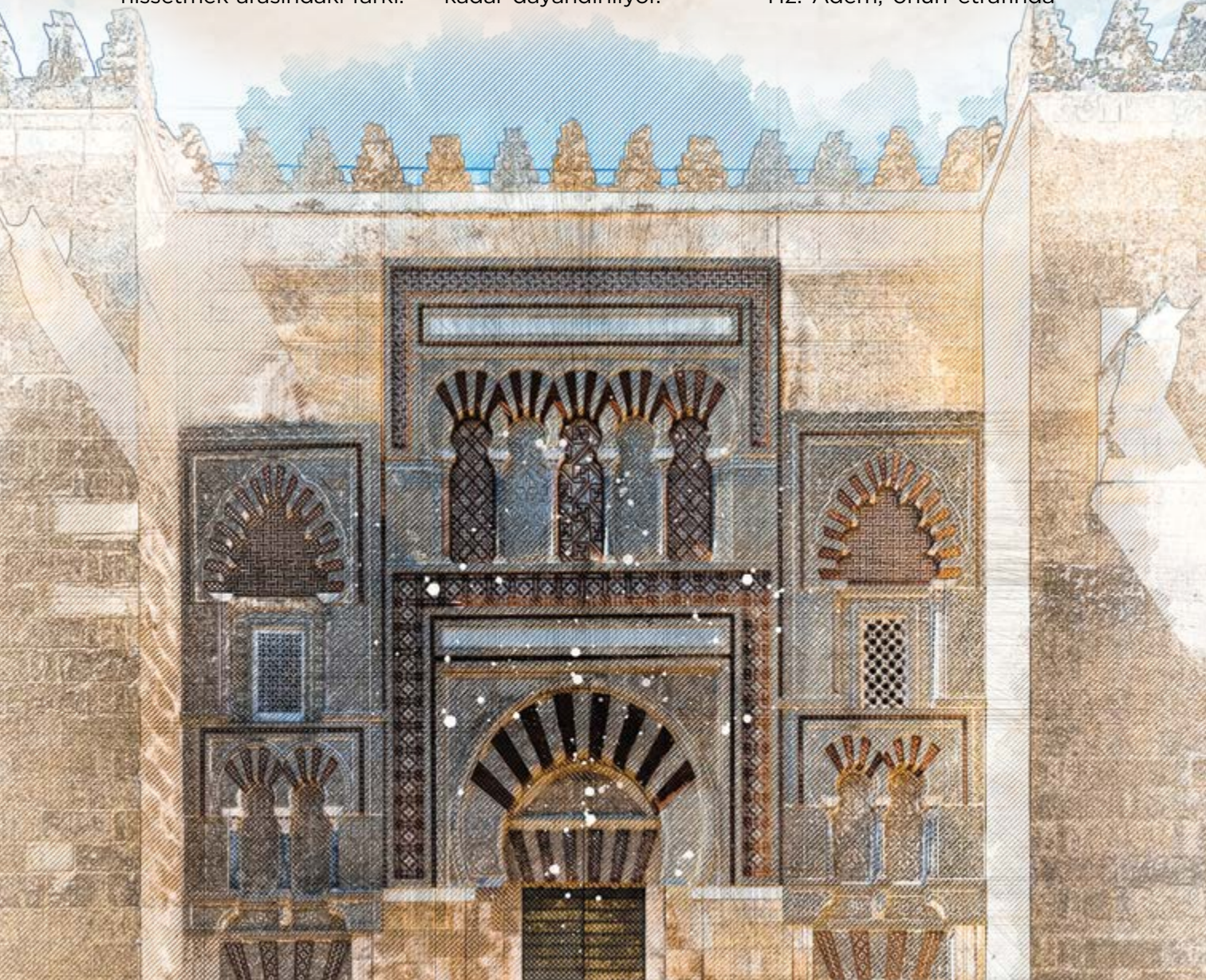

İnanç turizmini ilk insanla yani Adem Peygamberle başlatıyor kültür ve sanat turizmcileri. Kutsal mekanlara yapılan ziyaretler elbette önemli ancak toplumumuzda inanç turizmi noktasında ciddi bir talep ve bilinçlenme henüz yok. En çok tartışılan konu ise buralara hangi amaçla gidildiği, bir "fetih" ve "keşif" karmaşası yaşanıyor oluşu.

“Kurtuba Camii herkesin duyduğu, bildiği bir cami ancak içine girip gördüğünüzde bambaşka. İnsan şam’i anlatamaz, orada bir ruh var yalnız sokaklarda gezerken anlarsınız. Endölüs de, Bosna da öyle.” Turizm alanındaki profesyoneller, kùltür ve sanat tarihçileri bu yalın ifadeyle anlatıyor bir yerle ilgili malumat sahibi olmakla, gidip görmek, dokunmak ve hissetmek arasındaki farkı.

Bugün artık çoğu insan; inanç değerleri, tarih ve medeniyeti açısından önemli mekanları, ekonomik sebepleri bir kenara koyarsak, gidip görme, yakından tanıma imkanına sahip. İnsanın dini bir amaçla yer değiştirmesi, kutsal kabul edilen mekanları ziyaret etmesi anlamına gelen inanç turizmi ise ilk insana ve ilk peygambere kadar dayandırılıyor.

Hz. Adem ile Hava cennetten çıkarıldıkları vakit yeryüzünde Arafat’ta buluşurlar, batıya doğru yürüyüp Kabe’nin bulunduğu yere gelirler. Bu kutsal bir mekana yapılan, anlamlı bir yolculuktur. Burada Hz. Adem, şükür amacıyla Rabbine ibadet etmek ister ve cennette iken tavaf ettiği nurdan sütunun tekrar kendisine verilmesini diler. O nurdan sütun tecelli eder ve Hz. Adem, onun etrafında

tavaf ederek ibadetini yapar. Hz. Ademle başlayan bu kadim gelenek, yüz yıllar geçtikçe her peygamber, her yol gösterici, her toplum ve halk için de farklı mekanlar üzerinden ve farklı şekillerde devam eder. Hz. İbrahim'in adı, Kabe'yi ikinci kez inşa eden isim olarak, inanç turizmi bağlamında önemli bir yer tutuyor. Hz. İbrahim de El Halil'den Kabe'ye kadar gider, El Halil'e geri döner. Bu ziyaretler inşa süreci başlamadan gerçekleşir.

Kabe dışında tutulmalı

İnanç turizmi açısından en kutsal mekan olarak kabul edilen yer Kabe olsa da, mahiyeti itibarıyla bu kategorinin dışında tutulması eğilimi ağır basıyor. Sabahattin Zaim Üniversitesi'nde Tarih ve Medeniyet doktorası yapan turizmci Musa Bıçkıoğlu, "Kişinin inancı gereği bir tura çıkması tanımına göre hac da bu kategoriye giriyor ama bunun üzerinde bir yeri var. İlahi bir emirle yola çıkıldığından dolayı bütün teknik taraf geride kalır" diyor. Hac ve umre ziyaretlerini incelersek, 90'lı yılların sonundan itibaren mukaddes belde Mekke ve Medine'ye olan ziyaretler hızla katlanarak arttı. 2000'li yılların başında kayıt olmayanların bile gidebildiğini ancak bugün yedekte bekleyenlerin sayısının hiç yeni

kayıt alınmasa bile ancak 30 yıl sonra bitirilebileceğini hatırlatan Bıçkıoğlu, umre sayılarının da o tarihlerde 10 bin bile değilken yakın geçmişte 400-500 binlere ulaştığını kaydediyor.

Hangi destinasyonlar var?

Peki, inanç turizmi kapsamında kutsal mekanlara gidenlerin bu yöndeki hareketliliğini neler tetikledi? Dünyanın küçülmesi, teknolojik imkanların ve ekonomik gücün artması; televizyonlar, sosyal medya, arkadaşlar hepimizin bildiği etkenler. Ancak Musa Bıçkıoğlu'na göre, "gidip gelenler" artışta en etkili grup; bunlar evlatlarına, akrabalarına, mahallelisine tesir ediyor ve seyahatlere ön ayak oluyor. Ülke sınırları içerisinde İstanbul başta olmak üzere, Hz. İbrahim'den dolayı Urfa Balıklıgöl, Danyal Peygamberin kabri nedeniyle Tarsus, Konya'da Mevlana, Siirt Baykan'da Veysel Karani, Ankara'da Hacı Bayram Veli önemli ziyaretgahlar. Maverünnehir'e uzanacak olursak; Peygamber Efendimizin (sav) amcasının oğlu Kusam bin Abbas'ın kabri Semerkant'ın en önemli ziyaretgahı. Yine Buhara'da Şahı Nakşibendi, Semerkant'ta İmam Buhari ve İmam Maturidi, Kazakistan'da Ahmet Yesevi, Bağdat'ta İmamı Azam, Kerbela'da Hz. Hüseyin, Necefte Hz. Ali

sık ziyaret edilen mekanlar arasında yer alıyor.

Endülüs'ün peşine düşeceğiz

İspanya'da 8 asra yakın İslam varlığı, ziyaret anlamında bu topraklara yönelim için büyük bir etken. İslam dünyasının farklı iki siması Muhiddin Arabi Mürsiye'de, İbn Rüşd ise Kurtuba'da doğdu ama ikisi de o sıralardaki Endülüs başkenti, Sevilla'da bir araya geldi. İbn Hazım, İbn Tufeyl, İbn Bacce, Kurtubi gibi ismi sayılmaya değer birçok filozof, ilim ve bilim adamlarımız var. İmkanların artması ve eğitimin seviye atlamasıyla nasıl Balkanlar'a gidilmişse Maverünnehir ve Endülüs'e gidenlerin de artacağını belirten Musa Bıçkıoğlu, "Bizim buralarda dünyaya medeniyet bağlamında tesir etmiş önemli değerlerimiz var. Bunlar; ilime, bilime, sanata, siyasete, eğitime ve Rönesans'a etkide bulunmuştur. Bizim için bir rüyadır Kurtuba Camii, Elhamra Sarayında nakşedilen "La Galibe İllallah" ifadesini her gördüğümüzde Endülüs'ü hatırlamamak mümkün değil. Endülüs'ü bizim mefkure itibarıyla daha derinlerde aramamız gerekir. Entelektüel olarak daha derinlere inince biz Endülüs'ün peşine daha çok düşeceğiz" ifadelerini kullanıyor.

Kadınlar ve gençlerin rotası Kudüs'e

Kültür ve inanç amacıyla yurt dışına yapılan gezilere daha çok gençler rağbet ediyor. Kudüs ziyaretlerinde ise katılımcıların büyük kısmını kadınlar oluşturuyor. En popüler üç şehir Kudüs, Bosna ve Endülüs. Son zamanlarda Semerkant-Buhara ziyaretlerinde hareketlenme yaşanıyor. Daha önce yoğun ziyaretlerin yapıldığı Şam, Halep ve Kahire ise bu alandaki kayıplarımız arasında yer alıyor. Kutsal mekanlara gittiklerinde insanlarda hangi duygu ağır basıyor? Bu soruya da Musa Biçkioğlu, "Ben genelde ziyaretçilerde pişmanlık gözlemliyorum. Ziyaretlerden sonra, 'Şimdiye kadar neden gelmedim, bu değerden neden mahrum oldum?' şeklinde ifadelerle önemli pişmanlıklara şahit oldum" cevabını veriyor. Ona göre ziyaret sonrasında bir aidiyet geliyor ve tarihsel manada bir bağ inşa oluyor. Bu geziler sonrasında çoğunlukla kişilerin kendi şehri veya kendi ülkesiyle sınırlı olan ufku da okyanusları aşıyor.

Vatikan, Kerbela, İnka tapınakları...

Kültür ve tarih turizmcisi Mustafa İsmet Saraç, inanç turizmi bağlamında iki tür geziden bahsetmenin mümkün olduğunu belirterek, inançları doğrultusunda kut-

sal yerleri sevap kazanma amacıyla ziyaret ve farklı inançları tanıma anlamıyla gerçekleştirilen ziyaretleri sayıyor. Kitlesel inanç turizminin hac çağrısıyla yani Hz. İbrahim'le başladığını aktaran Saraç, Hz. Musa, Hz. İsa ve Hz. Peygamberin göçlerini ve ziyaretlerini de bu kapsamda değerlendiriyor. Hinduizm'de kutsal mekanlara yürüyüşler, Haçlı Seferleri, Vatikan'a senenin belli döneminde yapılan yolculuklar, Portekiz'de Fatima'ya seyahatler, Habeşistan'da Tinkat Festivaliyle yapılan yolculuklar, rüku ve secdelerle Laşey'e ulaşan yol da bunun çeşitli din ve inançlardaki karşılığı. Yine Şia mensuplarının Kerbela ve Meşed'e yaptıkları toplu ziyaretler, Hz. Alinin kabrine ziyaretler bu çerçevede. Münferit de olsa kendi coğrafyaları dışında Yahudilerin de yapmış oldukları ziyaretler var. Güney Amerika'da da İnka ve Aztek tapınaklarına, Afrika'da totemlere yapılan yolculuklar sözkonusu.

Kıyaslamalı dinler tarihi

Türkiye'de hac ve umre dışındaki ilk operasyonlarını 1996-1997 yıllarında Prof. Dr. Haluk Dursun ile yaptıklarını aktaran Mustafa İsmet Saraç, bu yıllarda Mısır üzerinden Kudüs ziyaretlerine başladıklarını söyledi. İslami hususiyetleri biraz daha ağır basan bir ziyaret konsepti

içindeki turları yaptıkları gibi, daha geniş kapsamlı bir anlamda kıyaslamalı dinler tarihi konsepti içindeki Kenan ülkesi turları düzenlediklerini aktardı. Kudüs'ün dışında Balkanlar ve Bosna turlarının kültür ve tarih turizmi olarak sayılabileceğini belirten Saraç, Yemen, Habeşistan, Fas, Marakeş ve Mısır turlarını ekliyor. Ziyaretlere yüzde 60'ın üzerinde kadınların iştirak ettiğini belirterek bunu da mistik dünyanın daha zengin olmasıyla ve somutlaştırma merakıyla açıklıyor. Kudüs'e heyecan oluşturmaya dönük ziyaretlerin yapıldığını ve fetih mantığıyla gidildiğini söylüyor ve sözlerine şöyle devam ediyor: Bunlar bizim istifade edebileceğimiz şeyler değil. Ben kökü mazide olan ama maziye ileriye taşıma cehdinde olan bir insanım. Cumhur nesliyim ama içimde bir Osmanlı kültürü var, bu benim için çok büyük bir değer.

Hz. Ömer'in hassasiyeti

Eleştirilerini, "Siz oraya giderken Arap coğrafyasını, Asur medeniyetini, Küfe şehrini, Beni Ümeyye'yi ne kadar tanıyorsunuz? Filistinliler, M.Ö. 1500 yılında Girit'ten gelmiş bu topraklara yerleşmiş. O insanları ne kadar tanıyoruz?" sözleriyle aktaran Saraç, Hz. Ömer'in Kudüs fethinde camiye çevrilmesin diye Beytül Makdis'te

BU GEZİLERE TOPLUMUMUZDAKİ İLGİ KONUSUNDA, MAALESEF "İLGİ ÇOK İYİ" CEVABINI GÖNÜL RAHATLIĞIYLA VEREMİYORUZ. HER YIL SAYI BİR ÖNCEKİ YILA GÖRE ARTIŞ GÖSTERİYOR ANCAK BU YETERLİ DEĞİL. MESELA 2017 YILINDA KUDÜS'E GİDEN TOPLAM HRİSTİYAN HACI SAYISI 4 BUÇUK MİLYONKEN, MÜSLÜMAN SAYISI 40 BİNİ BİLE BULMADI.

namaz kılmadığını ve orada bir ahitname hazırladığını hatırlatıyor: Bizim dünya üzerinde tesis ettiğimiz Pax Ottamana yani Osmanlı Barışı var. Osmanlı'nın orada bir barış tesis ettiğini ve herkesin rahat rahat yaşadığını biliyoruz. Bu dönemin şartları açısından baktığınızda oraya fetih mantığıyla gittiğinizde oraya faydanız dokunacaksa da onu minimize ediyorsunuz ve yolları kapatıyorsunuz. Bunu yaparken de şu anda Kudüs'teki statüyü tanımaktan bahsetmiyoruz. Slogana yönelik işler, ajitatif hareketler her zaman bize zarar veriyor.

Batılı kaşif, doğulu fatih

İnanç turizmi kapsamındaki gezilerin kişilerin tarih ve kültür şuuru kazanmasına yönelik etkisi üzerine değerlendirme yapan Mustafa İsmet Saraç, insanların gittikleri yerleri çok yönlü olarak anlarsa çok büyük bir kazanım sağlayacağına dikkat çekerek, "Aksine Kudüs'te sadece

Mescid-i Aksa'ya gidip gelirse dünyası dar olarak kalır. Dünyada kendisinden çok daha fazla geniş perspektifte düşünen insanların elinde oyuncak olur" diyor. Bir seyahatlerinde Horan bölgesinde bir grup genç araştırmacı gördüklerini aktaran Saraç, "Orada ne yapıyorsunuz diye sorduk. Şam'daki Anadolu Araştırmaları Enstitüsünün öğrencileriyiz, burada saha araştırması yapıyoruz dediler. Sizin mesleğiniz ne dedik. Doktor, mühendis, fizikçi... Avrupa'dan geliyorsunuz, yazın sıcaklığında burada ne yapıyorsunuz dedik. Keşif ruhu dediler. Evet; batılı kaşiftir, doğulu fatihtir. Bunu unutmamak lazım" ifadelerini kullanıyor.

Her destinasyon kendine özgü

Kudüs rehberi ve turizmci Numan Balcı da, inanç turizmine yönelik talebin artmasını, "Toplumun kendi öz benliğiyle yüzleşmesi bunda etkili. Tarihini, inanç köklerini

keşfetmeye başlayan insanımız bu köklere uzanan mekanları da merak etmeye başladı" sözleriyle anlatıyor. "İslam ümmetinin Kudüs ve Mescid-i Aksa'yı tanınması ayrıca Filistinlilere uygulanan zulmün ayyuka çıkması inançlı ve şuurlu kitlenin Kudüs'e adeta akın etmesine sebep oldu" değerlendirmesini yapan Balcı, Bosna Hersek, Karadağ, Arnavutluk, Makedonya ve Kosova'yı içine alan Balkan turlarının öne çıkmaya başladığını; Endülüs, Özbekistan ve İran turlarının da bu kapsamda olduğunu söylüyor. Bu gezilere katılanlar inançları doğrultusunda ilgili coğrafyayı tanımak istiyor ancak her destinasyonun kendine has merak konuları var. Örneğin Kudüs'te hem Peygamber tarihi, Osmanlı tarihi ve yakın tarih, hem de direniş ön plana çıkarken, Bosna'da yakın tarih ve doğal güzellikler, Özbekistan'da ise tasavvuf ilgi odağı olarak ortaya çıkıyor.

Rakamlar; 4 milyona 40 bin

Bu gezilere toplumumuzdaki ilgi konusunda, maalesef "İlgi çok iyi" cevabını gönül rahatlığıyla veremiyoruz. Özellikle bilet fiyatlarındaki yüksek rakam maalesef tur fiyatlarını bütçeleri zorlayacak duruma getiriyor" değerlendirmesini yapan Numan Balcı, her yıl sayının bir önceki yıla göre arttığını ancak yeterli

olmadığını söylüyor. Bunu bir örnekle de açıklıyor: Mesele 2017 yılında Kudüs'e giden toplam Hristiyan hacı sayısı 4 buçuk milyonken toplam Müslüman sayısı 40 bini bile bulmadı. Türkiye'den giden toplam sayı ise 20 bini geçti. Yani düşünüldüğü gibi inanç turlarına toplumuzun olağanüstü bir talebi bulunmuyor. Yoğun olarak hanım kardeşlerimizin talep gösterdiği Kudüs turlarında bizi en çok mutlu eden katılımcıların neredeyse yüzde 70'inin genç kardeşlerimizden oluşması. Özellikle üniversite

öğrencilerinde bu oranın yüksek olduğunu bilmek bizleri ayrıca mutlu ediyor.

Gitmediğin yer senin değil

Bu turlarda özellikle ifade ettikleri bir husus olduğunun altını çizen Numan Balcı, "Diyoruz ki 'Orada bir köy var uzakta gitmesek de görmesek de o köy bizim köyümüzdür' dizeleri tamamen bizlerin duygularını törpülemek için kullanılıyor. Halbuki gitmediğin, gelmediğin köy senin köyün değildir. Ondan dolayı bizim mutlaka tarihimiz, geçmişimiz

olan bu toprakları ziyaret etmemiz gerekiyor" diyor. Bu programlarda sadece bir tarihi ziyaret yerine şurulanma turları yaptıklarını kaydeden Balcı, "Yani siz Mescid-i Aksa'nın her taşının tek tek tarihini, Kubbet'üs Sahra'nın her bir fayansının önemini anlatsanız, Kudüs'ün ve Mescid-i Aksa'nın manevi anlamını ve burada yapılan direnişi anlatmazsanız yaptığınız turun diğer turlardan bir farkı kalmaz" ifadelerini kullanıyor. Özellikle Gazze ile Kudüs'ün çokça karıştırıldığını, oradaki savaş ortamı

algısının da Müslümanlar buraya gitmesin diye oluşturulduğunu söylüyor.

AYŞEGÜL YILDIRIM KARA YÖNETMEN

Kudüs merakı nereden geliyor, nasıl başladı?

Hız peygamberin ziyaret edilmesini tavsiye ettiği 3 mescitten biri olan Mescid-i Aksa'yı ziyaret ederek, aslında bir sünneti ihya etme duygusuydu ilk motivasyonum. Umreye giderek Mescid-i Haram ve Mescid-i Nebevi'yi ziyaret etmiştim, geriye Mescid-i Aksa kalmıştı. Onu ziyaret ederek üçlemeyi tamamlamak niyetindeydim ancak Mescid-i Aksa'yı ziyaret edenin ondan bir daha kopamayacağını henüz bilmiyordum. Gittim ve geri dönemedim.

-İlk nasıl gittiniz, tereddütleriniz var mıydı?

Benim tereddüdüm yoktu ancak etrafımın çekinceleri vardı. Özellikle küçük kızım çok endişelenmişti. Sonrasında herhangi bir sıkıntı olmadığını tıpkı Avrupa ülkeleri ya da dünyanın diğer ülkelerini ziyaret etmek gibi, turistlere özgü kurallara uyduğunuzda bir problem olmadığını herkese anlatmaya başladım. Hatta sonrasında kızım ve yeğenlerimle de gittim, şimdi tekrar götürmem için baskı yapıyorlar.

-Sonra birkaç ayda bir yani sık sık gitmeyi kendinize görev mi bildiniz nasıl oluştu bu duygu?

Bedenim Kudüs'ten döndü ancak ruhum ve kalbim orada kaldı. Bulduğum her fırsatı değerlendirmeye, gitmek için bahaneler üretmeye başladım zira hasretine dayanamıyordum. Kudüs'ün maneviyatı, gözünüzü çevirdiğiniz her noktada bir Peygamberin ayak izinin bulunması, dünyadaki bir çok insan için kutsal olması, hatta şunu ifade edebilirim akşam yatsı arasındaki gökyüzünün lacivert rengi bile beni tarifsiz bir Kudüs'e gitme isteğiyle dolduran sebepti.

-Kudüs Platformu'nun kuruluşu da bu duyguda birleşen kişiler tarafından gerçekleştirildi, anlatabilir misiniz?

Kudüs'ten ilk dönüşüm gerçek bir sarhoşluk etkisi altındaydı. Herkese Kudüs'e neden gitmemiz gerektiğini anlatıyordum. Akabinde medya mensubu arkadaşlarımızla birlikte Kudüs'e gittik ve onlar da benim ne demek istediğimi anladı. Ardından platformu kurduk, Kudüs'ü hakkıyla anlatabilmek için çalıştık. Cumhurbaşkanımızın himayesinde akademik, kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler düzenledik. Kudüs'le ilgili zihniyet dönüşümüne ve merak duygusu oluşmasına katkı sunduğumuzdu düşünüyorum.

-Başka gittiğiniz kutsal mekanlar var mı, nerelere gidersiniz?

Dini açıdan kutsal mekan ziyareti olarak umreye gittim. Onun etkisi çok sarsıcıydı, orayı da çok özlüyorum fakat Kudüs ziyaretimden sonra, ailenin zor durumda kalmış üyesine daha çok yardımcı olmaya benzer bir güdüyle Kudüs'e gitmek hep daha ağır bastı. Kudüs'e gidince diğer dinlerin kutsal mekanlarını da merak etmeye başlıyorsunuz. Vatikan'a gittim mesela.

-Pandemi döneminde uzak kalmak sizi üzdü mü, neler yaşadınız?

Sınır kapılarının açılmasını heyecanla ve hasretle bekliyorum.

BİR VEFA FİLMİ:
**ELLİ
KELİMELİK
MEKTUPLAR**

GÜLCAN TEZCAN

Sadık Yalsızuçanlar'ın "Vefa Apartmanı" kitabından uyarlanan 50 Kelimelik Mektuplar filmi, 1960 İhtilalinin olduğu gecedan başlayarak Tevfik İleri'nin vefatına kadar geçen zamanda yaşananları konu ediyor. Filmde, Tevfik İleri'nin Celalettin Ökten'e destek verip İmam Hatip Okulları'nın kuruluşu için attığı adımlar da beyazperdeye yansıyor."

İmam Hatip Okulları ve İlahiyat Fakülteleri açısından dönüm noktası sayılabilecek adımlar atan Demokrat Parti Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri'nin 1960 İhtilali ile birlikte yaşadıkları 50 Kelimelik Mektuplar filmiyle beyazperdeye taşındı.

Sadık Yalsızuçanlar'ın "Vefa Apartmanı" kitabından uyarlanan film, Yassıada'da kurulan düzmece mahkemeyi, iftira ve yalan haberlerle darbeye nasıl meşruiyet kazandırıldığını özenli bir sinema diliyle anlatıyor. Yönetmenliğini Emir

Khalilzadeh'in yaptığı, Gizem Karaca, İlker Kızmaz, Tekin Temel, İlhan Şeşen, Derya Alabora ve Zafer Kırşan'ın rol aldığı TRT Ortak Yapımı "Elli Kelimelik Mektuplar", sinemamızda 1960 İhtilali'ni konu alan ilk yapım olma özelliğini taşıyor.

Elli Kelimelik Mektuplar ismi, yargılamalar devam ederken Demokrat Partililere reva görülen eziyet ve işkencelerden sadece birine atıfta bulunuyor. Cuntaçılar Yassıada'da tuttukları DP'li bakan ve milletvekillerine aileleri ile haberleşmeleri için sadece 50 keli-

melik mektuplar yazmalarına izin veriyor. Tevfik İleri de mahkemeler boyunca her gün eşine ve çocuklarına kaleme aldığı mektuplarla moral vermeye çalışırken onlardan gelen mektuplarla da teselli buluyor. Demokrat Partilileri itibarsızlaştırarak halk nezdinde darbeyi meşrulaştırmaya çalışan Yassıada Mahkemeleri'nde yaşananları Tevfik İleri ve ailesi özelinde anlatan film, darbecilerin 'devrim' adı altında bu millete nasıl bir kabûs yaşattığını da gözler önüne seriyor.

DEMOKRASİ TARİHİMİZİN KARA LEKESİ

Türk siyasi tarihinin en karanlık sayfalarından biri olan 1960 İhtilali, sadece millet iradesine vurulmuş bir darbe olmakla kalmadı. Dönemin

başbakanı Adnan Menderes ve bakanları Fatih Rüştü Zorlu ile Hasan Polatkan'ın idamıyla kara bir leke olarak hafızalara kazandı.

1960 İhtilali sonrası cuntaçılar tarafından Yassıada'da kurulan sözde mahkeme, yalanlar üzerine kurulu suçlamalarla Demokrat Parti Hükümeti'ni yargıladı. Kazananı en başından belli bu dava sonucunda 592 sanıktan 123'ü beraat etti. 5'i hakkında açılan dava düştü. 15'i idam, 31'i müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Geriye kalan 418 sanık hakkında ise muhtelif hapis cezaları

verildi. 15 idam cezasından üçü Milli Birlik Komitesi tarafından onaylandı.

Yassıada'da yargılanan isimlerden biri de Demokrat Parti iktidarında Ulaştırma, Bayındırlık ve Milli Eğitim Bakanlığı görevinde bulunan, önemli projelere imza atan Tefvik İleri'ydi.

Tefvik İleri İmam Hatip Okulları'nın açılmasında da kritik bir rol üstlenmiş, Celalettin Ökten'i Adnan Menderes ile görüştürerek projenin hayata geçirilmesini sağlamıştı.

YASSIADA GERÇEKLERİ FİLME YANSIDI

50 Kelimelik Mektuplar, darbenin olduğu gecedен

başlayarak Tefvik İleri'nin vefatına kadar geçen zamanda yaşananları konu ederken Yassıada Mahkemeleri'nde İleri'ye yöneltilen suçlamaları ve genç avukatının onu kurtarmak için verdiği mücadeleyi anlatıyor. Dönemin gerçekleri, belgeler ve tanıklıklardan hareketle kaleme alınan senaryo başarılı kurgu karakterlerle de birleşince

ortaya darbe atmosferini doğru biçimde yansıtan bir iş çıkmış.

İdealist ve geleceği parlak bir hukukçu olan Güzide, asistanı olarak çalıştığı Anayasa Profesörü Belkıs Türkkan'ın cuntacılarla işbirliği yaparak DP'lilerin hukuksuz bir biçimde yargılanmasını

İMAM HATİPLER İÇİN AĞIR BEDELLER ÖDENDİ

Filmin en etkileyici bölümleri ise şüphesiz yargılama sahneleri. Darbeciler tarafından Tevfik İleri'ye yöneltilen suçların başında köy enstitülerini kapatmak, ODTÜ'de yabancı dille eğitime izin vermesi, bazı öğrencileri yabancı öğretmenlerle irtibatlandı-

FİLMİN EN ETKİLEYİCİ BÖLÜMLERİ İSE ŞÜPHE SİZ YARGILAMA SAHNELERİ. DARBECİLER TARAFINDAN TEVFİK İLERİ'YE YÖNELTİLEN SUÇLARIN BAŞINDA KÖY ENSTİTÜLERİNİ KAPATMAK, ODTÜ'DE YABANCI DİLLE EĞİTİME İZİN VERMESİ, BAZI ÖĞRENCİLERİ YABANCI EĞİTİMENLERLE İRTİBATLANDIRARAK AJANLIK FAALİYETLERİNE KATKIDA BULUNMASI GELİYOR.

istememesi üzerine görevinden istifa eder. Sonra da Tevfik İleri'nin avukatlığını üstlenir. Filmin en önemli kırılma noktalarından biridir bu. Gazeteci Celal de Yassıada'da yaşananları, cuntacıların her şeyi nasıl oldubittiye getirmek istediğini açığa çıkarmaya çalışmaktadır. İki gencin yolları kesişir ve büyük bir adalet mücadelesi için harekete geçerler.

rarak ajanlık faaliyetlerine katkıda bulunması geliyor. İleri, mahkemede kendini savunup yaptığı hizmetleri anlatırken Yassıada savcısı Ömer Altay Egesel,

“Hizmet dediği memleketi ölü yıkayıcı yobazlara teslim etmekse evet bu konuda büyük hizmetleri olduğuna şüphe yok” sözleriyle İmam Hatip Okullarına verdiği desteği gündeme getiriyor. Tam bu noktada flashbacklerle Celalettin Ökten'in Ankara'da İmam Hatip Okulları ile ilgili

görüşmeleri hakkında Tevfik İleri ile yaptığı istişareler hatırlatılıyor seyirciye. Ökten, veda etmek için gittiği İleri'ye, müsteşarın İmam Hatip Okulları'nın açılması konusuna sıcak bakmadığını, bir ay boyunca yaptığı görüşmelerden netice alamadığını söylüyor. İleri, hemen Adnan Menderes'i arayarak Başvekil'e durumu anlatıyor. Böylece Adnan Menderes başkanlığında kurulan bir komisyonda İmam Hatip Okulları'na neden ihtiyaç duyulduğu, nasıl bir müfredatla açılması gerektiği konuşuluyor. Komisyon üyelerinden biri “Felsefe, psikoloji hatta sosyoloji dersi bile var. Bir imam bunları bilse ne bilmesene ne? Ölü yıkamak için tefekküre ne ihtiyaç var?” diyerek itiraz edince Tevfik İleri, “Siz belli ki sadece bu derslere değil külliye bu okula ve münevver, müte-deyyin insanlara da karşısınız. Ama çağın gereklerine ayak uydurabilmek için bazı şeyleri tanzim etmek gerekir.” diyerek gerekli cevabı veriyor. Menderes de Celalettin Ökten'in projesini memnuniyetle karşılayarak İmam Hatip Okullarının açılmasına dair kararı imzalıyor.

KENDİ HİKÂYEMİZE SAHİP ÇIKMA ZAMANI

Bu görüşmeler pek çok ta-nığın anlatımları ile ÖNDER

İmam Hatipliler Derneği tarafından, İmam Hatip Neslinin Önderleri adlı sözlü tarih çalışmasında da kayda alınmıştı. Uzun yıllardır bilhassa medyada İmam Hatip Okulları hakkında yürütülen menfi kampanyalara, karalama

çokça düşünmesi gereken bir film 50 Kelimelik Mektuplar.

Hem bu ülkedeki darbeci zihniyetin kodlarına işaret eden hem de memleket sevdalısı nesillerin yetişmesi için hangi bedellerin ödendiğini hatırlatan bu tür yapımların

Fakültelerinin açılması, Köy Enstitülerine yerli bir kimlik kazandırılması Cumhuriyet rejiminin tehdit olarak algılandığı adımlardı hiç şüphesiz. Bu yüzden halkın oyları ile iktidara gelen Demokrat Parti'ye en ağır ceza verildi. Sonraki darbelerde de

haberlerine, bu okulları 'rejim tehdidi' olarak işaret eden yayınların aksine İmam Hatip gerçeğinin sinema aracılığıyla anlatılması, Tefik İleri'nin hayatı vesilesiyle İmam Hatip Okullarının kuruluş hikâyesinin beyazperdeye taşınması çok anlamlı ve değerli bir adım. Bu bakımdan özellikle gençlerin izlemesi ve üzerine

devamı gelmeli. İmam Hatip Okullarının hangi şartlarda, ne zorluklarla açıldığı, öncülerin nasıl fedakârlıklarla bu yolu yürüdüğü daha çok filme, romana, hikâyeye konu olmalı.

Demokrat Parti döneminde ezanın aslına döndürülmesi, İmam Hatip Okulları ve İlahiyat

dindar halk üzerinde baskı kuruldu; inancını yaşamak isteyenler 'laiklik' gerekçesi ile suçlu ilan edildi. Ancak 2000'ler sonrası doğanlar yakın tarihin tüm bu sancılı devirlerinden bîhaber. Tarihi doğru okumaları için de Elli Kelimelik Mektuplar ve benzeri yapımlar girizgâh olacaktır inşallah.

önder
1958
İMAM HATİPLİLER DERNEĞİ

5. HER KİTAP *Yeni Bir Hayat*

KİTAP OKUMA YARIŞMASI

ÖDÜL
TÖRENİ

19 HAZİRAN CUMARTESİ

HACI BEŞİR AĞA MEDRESESİ
Alemdar, Hükümet Konağı Cd. No:7 Fatih/İstanbul

Hazırlayan:
Sinan Özyurt

Katmandu'ya Yol Arkadaşı Aranıyor

-Abdullah Kibritçi-

Ketebe

Katmandu'ya Yol Arkadaşı Aranıyor, Abdullah Kibritçi'nin ilk kitabı. Abdullah Kibritçi uzun yıllar İHH İnsani Yardım Vakfı'nda yayın koordinatörü olarak görev yapmış. Şimdilerde belgesel ve sinemayla ilgilendiğini kitabın başındaki kısa biyografiden öğreniyoruz.

Kibritçi gerek insani yardım gerekse de belgesel çekimi için çokça seyahat etmek durumunda olan biri. Bu kitap da bütün o seyahatlerinin bir mahsulü. Yazar bir önsöz yazmak yerine "Yolda Anlatırım" diyerek başlıyor kitabına. Yirmi iki yazıda on dokuz farklı bölgeyle ilgili anı, anekdot ve gezi notları yer alıyor. Kitabın başından sonuna kadar sıcak ve samimi bir üslup

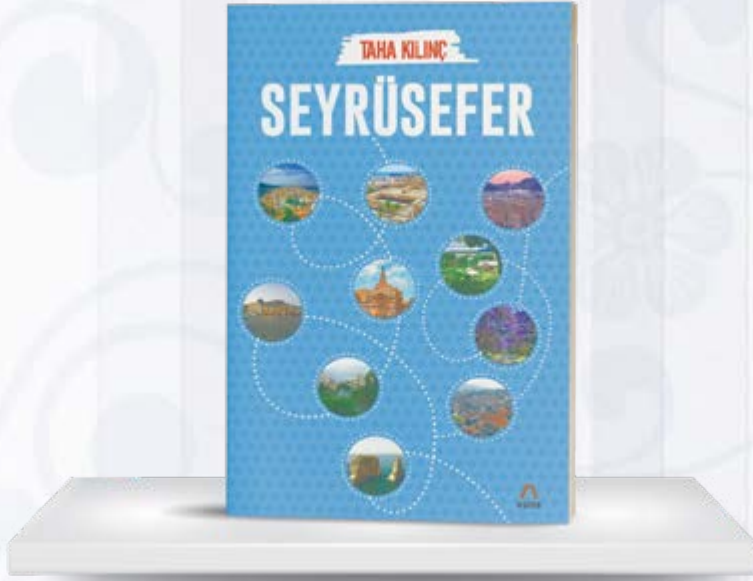
hâkim. Yazar çoğu zaman zor şartlar altında tanık olduklarını, hayretlerini, sevinçlerini ve kederlerini bütün içtenliğiyle okurla paylaşıyor. Dört kıtada onlarca bölgeye yapılan gezilerden süzölmüş metinleri okurken, bir dostunuzun oralardan yazdığı mektupları okuduğunuzu hissediyorsunuz.

Haiti depreminden Yemen'deki savaşa, Suriye'deki katliamlardan Filipinler'e, Zanzibar'dan Küba'ya kadar dünyanın dört bir yanından izlenimler ve insan hikayeleri aktarıyor yazar. Aradığı yol arkadaşı siz oluyorsunuz adeta ve keşke ben de böyle

bir yolculukta bulunsaydım diye içinizden geçiriyorsunuz.

"Beni Yola Düşüren Şaşkınlık" başlıklı yazı yazarı daha yakından tanımamıza ve ondaki yola tutkunluğu anlamamıza vesile oluyor. Şu cümle bir yönüyle kitabın bütün hikayesini özetliyor: "8 yaşında Esenler'den Bağcılar'a yaptığım yürüyüşle başlayan yolculuk beni önce İstanbul'un bütün semtlerine sonra da dünyanın başka ülkelerine taşıdı."

Peki, Katmandu'ya yol arkadaşı olmak isteyenlerin nelere ihtiyacı var? Merak ve hayret duygusunu kaybetmemiş olmak, yolun zorluklarına sabredebilmek ve bir de gerçekten istemek yeterli. Tabii ki gerisi nasip.

Seyrüsefer -Taha Kılınç- *Aşına*

Taha Kılınç'ı bundan on beş yıl önce yayınlanan "Şam Kitabı" isimli eseriyle tanımıştım. Kendine has güzel üslubuyla bizi Şam sokaklarında gezdirmişti. O kitabın lezzetini daha geniş bir coğrafyada Seyrüsefer ile yaşıyor okuruna. On farklı ülkeye yaptığı seyahatlerinde kaleme aldığı notları ve ilgi çekici ayrıntıları fotoğraflarla birlikte sunuyor bu güzel eserde.

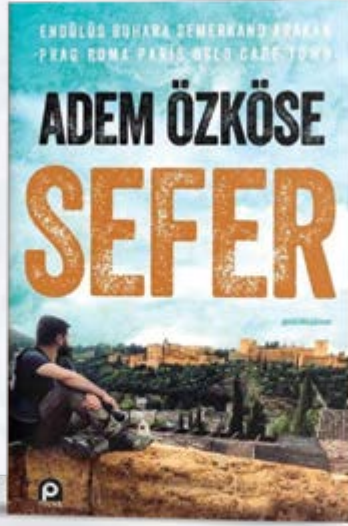
Taha Kılınç genç yaşlarda dünyayı gezmeye başlayanlardan. Seyahati hem seviyor hem de Kur'an-ı Kerim'in Müslümanlara yüklemiş olduğu bir sorumluluk olarak görüyor. Her Müslümanın yeryüzünde seyahat edebilme becerisi edinmesi gerektiğini sürekli vurguluyor. Kendi ço-

cuklarına bu beceriyi kazandırmayı hedeflediği için ailece seyahat etmeyi de önemsiyor. Çocukların eğitiminin önemli bir parçası olarak görüyor seyahati. Yeme içme, barınma gibi hususlarda yapılan tercihlerin öğreticiliği yanında nerede nasıl davranılması gerektiğinin ve gezilen yerlerle ilgili bilgilerin öğrenilmesini çok önemsiyor. Bütün bu bilgi ve görgünün insanın ufkunu açtığını, zihnini geliştirdiğini, önyargı ve taassuplarını yok ettiğini ve şahsiyetini olgunlaştırdığını ifade ediyor.

Kitapta, Afrika'dan Fas, Tunus ve Güney Afrika, Avrupa'dan Bosna ve Makedonya, Ortadoğu'dan Yemen, Filistin, Katar ve Lüb-

nan seyahatleri yanında Uzak Doğu'dan Japonya gezisine yer veriliyor. Kitapta kolaylıkla ulaşılabilecek kuru bilgiler yerine yer yer öznel diyebileceğimiz değerlendirmelerin eşlik ettiği izlenimler yer alıyor.

Kendisini iyi yetiştirmiş, dengeli ve makul bir Müslüman yazarın eşliğinde bu ülkeleri görmek isteyenler için mutlaka okunması gereken lezzetli bir kitap Seyrüsefer. Okumaya ve sefere niyetlenenlere şimdiden mübarek olsun.

Sefer
-Adem Özköse-
Pınar

Gazeteci ve belgeselci olarak tanınan Adem Özköse aynı zamanda tam bir seyyah. Alışkanlıklara ve rutine teslim olmayı hayatiyeti kaybetmek olarak görüyor. Yola çıkmayı ve yolda olmayı bir yenilenme ve ihya vesilesi biliyor. Kaleme aldığı eserlerinin hemen hepsi de seyahatin mahsulü diyebiliriz.

Sefer, yazarın daha önce kaleme aldığı Ümmet Coğrafyası, Seyyah, Rotamız Âlem-i İslam, Kaçak Yolcu kitaplarının bir devamı niteliğinde. Cennete Otostop'ta bu seyahatlerinde tanıştığı sonradan İslam'a kavuşmuş Müslümanlarla yapılan röportajlar yer alırken Söz Direnişçilerde isimli eserde de direniş hareketleri içinde yer

alan isimlerle gerçekleştirdiği röportajlar yer alıyor.

Sefer kitabında sadece İslam dünyasından ülkelere ve şehirlere yapılan seyahatler yer almıyor. Bir yandan Orta Asya'dan Kafkaslar'a, Kıbrıs'tan Balkanlar'a gönül coğrafyamızı adımlayan yazar, Endülüs'ten İskandinav ülkelerine Avrupa'yı da geziyor ve notlarını, izlenimlerini bizlerle paylaşıyor. Yaptığı seyahatlerin kendi ufkunu açtığından ve seyahatin her açıdan iyileştirici taraflarından bahseden Özköse, bu eserinde aynı zamanda düşünsel anlamda bir seyahate de bizi ortak ediyor.

Kitap, ziyaret edilen şehirlerin tarihe mal olmuş büyük şahsiyetleriyle tanışma imkânı

da veriyor okuyucuya. Orta Asya'nın kadim şehirlerinde İmam Buhari, Şahı Nakşibend, İbn Sina, Harezmi ve Biruni gibi isimlerle karşılaşırken Güney Afrika'da Ebubekir Efendi ve Nelson Mandela ile karşılaşılıyorsunuz. İlerleyen satırlarda Aliya'dan Garaudy'e batıda yetişmiş önemli fikir adamlarımızla buluşabildiğiniz gibi Batı edebiyatının zirvelerinden Balzac, Dostoyevski ve Kafka gibi isimler de karşınıza çıkabiliyor.

Sefer bizi Malcolm X'in su sözünden ilhamla seyahate, yola çıkmaya ve yolda olmaya davet ediyor: "Dar düşünceli insanların her şeyi ne kadar berbat edebildiklerini gördüğümden beri ufkumu genişletmek için seyahat ediyorum."

Önden Gidenlerin AZİZ HATIRALARINA

İmam Hatip okullarının inişli çıkışlı tarihinde gün oldu askeri darbelerle kapılarına kilit vuruldu, gün oldu öğrencilerin yolu kesintisiz eğitim, katsayı uygulamasıyla kesildi. Bütün bunlara rağmen mücadeleye devam edildi. Bu süreçte siyasetçi, bürokrat, hoca, talebe, vakıf-dernek gönüllüsü, vakıf insan pek çok öncü isim geldi geçti.

Milletin okulu İmam Hatipler, kutlu bir sefer ve bire binleri katan bir adımdı.

Şimdi o kutlu seferin yolcularını tanıma vakti.

Detaylı
Bilgi:

önder
1958
İMAM HATIPLİLER DERNEĞİ

Hazırlayan: Süleyman Dulkar

TATİL SİZİN İÇİN NE İFADE EDİYOR?

Farklı yaş ve cinsiyetlerde 10 kişiyeye tatilin kendileri için ne ifade ettiğini sorduk. İşte cevaplar:

Soru: Sizin için tatil nedir? Ne yapmak size tatil gibi gelir?

*Ahmet Talha Dulkar, 6,
İlkokul Öğrencisi*

Tatil deyince aklıma valizler, güneş şemsiyeleri, oyun topları ve güneşte yatılan yataklar geliyor. Şişme havuzlar, kumlu sahil ve deniz geliyor aklıma. Tatil bence denizde yapılır, ormanda yapılmaz. Ormanda belki vahşi hayvanlar olabilir. Hem soğuktur. Ama deniz kenarında çadır falan kurulabilir, güzel olur. Güneş kremi sürersin, güneşlenirsin. Yani ben aslında hiç denize gitmedim ama çizgi filmlerde izliyorum, güzel. Ben de babamla, annemle ve abimle köye gidiyorum ama. Orada ağaçtan topladığımız kayısıyı yiyoruz. Anneannemi, teyzelerimi, dayılarımı görüyorum. Orada Hacer ablam var, kuzenim. Onunla ve diğer kuzenlerimle oynuyoruz. Deniz kenarındaki gibi kumlar var, onlarla oynuyoruz. Bu yıl gittiğimde orada bir şişme havuz yapmayı düşünüyorum. Tatil benim için bunlar demek. Bu arada köye gidince akrabalarımı görüyorum, böylece sevinmiş oluyorum ama tatil demek eğlenmek demek. Yani ziyaret ayrı, tatil ayrı şey.

*Saliha Nil Özyurt, 8,
İlkokul Öğrencisi*

Tatil bana köyümüzü hatırlatıyor. Genellikle her yaz köye gideriz. Ninemi ziyaret ederiz. Akrabalarımızla buluşuruz. Oradaki arkadaşlarımla oyunlar oynarım. Sarı isminde mahallemizin bir köpeği var. Oynarken hep yanımda olur. Onu çok seviyoruz. Kediler var. Hem köpeklere hem de kedilere yiyecek veririz. Sabah dışarıya çıkarız ve akşam geç vakte kadar arkadaşlarımızla oynarız. En çok köyde mutlu oluyorum. Çünkü İstanbul'da sokakta oynayamıyorum ama köyde hep sokakta, bahçedeyiz. Ayrıca köyümüzdeki bahçede bazen fındık topluyoruz. Taze fındık çok lezzetli oluyor. Biz tatilde aynı zamanda denize de gideriz. Orada da birçok arkadaşım var. Tatillerde kuzenlerimle buluşurum. Beraber piknik yapar, çok eğleniriz. Benim için tatil hep güzeldir.

*Dilek Nur Çift, 12,
Ortaokul Öğrencisi*

Her insanın tatil anlayışı farklıdır, bazıları evde dinlenmeyi sever, yani sakin ortamlardan hoşlanır. Bazıları içinse tatil eğlenmektir. Ben genelde kendi kendime olmayı, dinlenmeyi ve kalabalıktan kaçmayı tercih ediyorum. Benim için tatil demek hem bedenimin hem de ruhumun dinlenmesidir. Günlük hayatta insanlarla çok muhatap oluyoruz, okul derslerimin yoğunluğu olabiliyor. Onun için ben sakin yerlerde, doğanın içinde, kalabalık olmayan yerlerde tatil yapmayı seviyorum. Yani tatil aynı zamanda benim için kendimi, çevremi ve doğayı tanımak demektir. Böylece daha rahat ve sakin düşünebiliyorum. Öbür taraftan, tatilde resim ve kara kalem çalışmalarını yapmayı, film izlemeyi severim. Normal zamanda da sakin ortamlarda bunları yapmak bana tatil gibi gelir, rahatlatır. Köye gitmek de açıkçası benim için bir tatil anlamına gelir. Otobüsle müzik dinleyerek köye gitmekten keyif alırım. Köyde de kuzenlerimle vakit geçiririz, piknik yaparız. Onları gördüğüm zaman mutlu olurum. Yani yılda birkaç kez köye gidip akrabalarımı görmek ve normal zamanlarda da kafamı dinleyeceğim yerlere gitmek bana iyi gelir, tatil ihtiyacımı giderir.

*Mehmet Kocaman, 20,
Üniversite Öğrencisi*

Tatilin kişiden kişiye göre çok farklı bir anlamı vardır. Kişilerin tatil anlayışı o insanın yaşadığı çevreye, kültürüne, düşüncesine, inancına göre şekillenir. Kimilerine göre deniz kıyısına gidip yüzmek, otellerde konaklamak tatilken kimilerine göre sürekli uyumak bir tatil olabilir. Kimilerine göre ise tarihi mekanları gezip hem eğlenip hem öğrenmek tatil olabilir.

Bana göre tatil, iş anlamında, bir boşluğa çıktığımızda iş harici yapılabilecek her türlü sosyal etkinliği, hareketi kapsamaktadır. Özellikle üniversite dönemindeki derslerden, vizelerden ve finallerden sonra bir denize gitmek, şehirleri gezmek benim için en anlamlı tatildir. Çünkü bu yaptığımız sosyal faaliyetlerde iş anlamında tamamen boşluğa düşmüş ve sadece kendime vakit ayırma anına gelmiş bulunmaktayım. Bu sebeple de kendimi rahatlatabileceğim, enerjimi sarf edebileceğim bu tip sosyal faaliyetler benim tatil anlayışına tam uymaktadır.

*Ali Karakoç, 31,
İmam Hatip*

Anadolu insanının tatil anlayışı okul ile daha bağlantılı ilerdirdi. Bu anlayış ve davranış, okullar tatil olunca zaman kaybetmeden memlekete, yani dede nine yanına gitmek şeklinde olurdu. Ama maalesef her konuda değişen kültürel değerlere tatil anlayışı da ayak uydurdu. Tenha yerlerde tek başına kafa dinlemek veya aileden uzaklaşıp tatil zamanını farklı tatil mekanlarında değerlendirmek diye bir şey girdi hayatımıza. Benim için de tatil, yaşam koşulları yüzünden birbirinden uzak kalan geniş ailelerin bir araya gelip hasret gidermeleri, beraber memleket havası alıp kısa süre de olsa sıla-ı rahimi yerine getirmeleridir. Yoğun şehir yaşantısında bunalan zihinlerimizi, yorulan bedenlerimizi, memleketimize giderek hem dinlendirmek hem de bağ bahçe işlerinde bir miktar zaman geçirmektir tatil. Yani doğayla ve aileyle özlem gidermektir benim için tatil. Ata yurdumuzda, anne babamızın doğduğu-büyüdüğü evlerde, çoluk çocuk bir araya gelip dedelerimiz ve ninelerimizden onların geçmişini dinlemektir. Onların hikâyesine ortak olmak, neşeli hikâyelerine gülmek

ve hüzünlü hikâyelerinde onlarla beraber aynı hüznü yaşamaktır tatil. Sonuç olarak iş, yoğunluk ve mesafe yüzünden yeterince zaman ayıramadığımız ailemizle birlikte zaman geçirmek, gezmek, doğada dolaşmak ve çocuklarımla oyunlar oynamaktır benim için tatil.

*Elif Gültekin, 36,
Doktor*

Benim için tatil ülkemizdeki ve dünyadaki tarihi-kültürel varlıkları, doğal güzellikleri keşfedebileceğim gezi imkanlarıdır. Ben öğrencilik yıllarımdan beri mutlaka tatilimin bir bölümünü gezilerle geçirmeye çalışıyorum. Fotoğraf çekmeyi, tarihteki önemli olayların yaşandığı mekanları bizzat görmeyi, doğal güzellikler arasında uzun yürüyüşler yapmayı çok seviyorum. Benim en keyif aldığım etkinlik her tatilde gezi rotamı belirleyip yola çıkmak. Artık bu tatillere ailecek çıkıyor olmak da ayrı bir güzellik. Yaptığımız gezilerde oğluma içinde bulunduğumuz mekanların önemini anlatmak, onunla beraber ayrı ayrı her mekanı fotoğraflamak ve sonra hangimiz daha güzel fotoğraflar çekmişiz diye bakmak bana mutluluk veriyor. Tatillerin benim için bir diğer ifade ettiği şey yarım kalmış akademik

çalışmaları tamamlama fırsatı olması. Tatiller bana mesailerin yoğunluğunu bir kenara bırakarak makalelerime de odaklanabilme imkanı sunuyor. Tüm bunların yanında, anne ve babamın yaşadığı bahçeli evimizde tüm aile bir araya gelmek tatillerimizin vazgeçilmezlerinden. Tüm aile birlikte uzun sohbetler etmek, bahçemizde kendi yetiştirdiğimiz ürünler ile güzel sofralar kurmak... Hem çocuklarımız hem de bizler için tatilin bizleri hem ruhen hem bedenen dinlendirdiği en özel zamanları oluyor.

*Fatih Durğut, 42,
Okul Müdürü*

Benim için tatil demek ailemizin yanına giderek onlar hayattayken birlikte vakit geçirmektir. Aynı yerlerdeyiz, köye gidip onları görmek benim için en iyi tatildir. Anne, baba, çocuklar, akrabalar bir araya gelerek vakit geçirsek mutlu olurum. Öte yandan, metropol hayatı, iş hayatı, okul, trafik, evin ihtiyaçları, geçim derdi filan derken stresli bir hayat yaşıyoruz. Belli vakitlerde bunlardan sıyrılıp köyde tarla, bağ, bostan ile uğraşmak da kendimi iyi hissetmemi sağlıyor. Yoğunluktan uzaklaşarak ailemle vakit geçirmek iyi hissettiriyor. Ailemizin ve yaş

grubumuzun da bu şekilde düşündüğüne inanıyorum. Bizim hayatımızda otellere gitmek, deniz kenarlarında güneşlenmek gibi bir şey yok. Biz memleketimize gideriz ve akraba ziyareti yaparız. Yani daha sıla-i rahim odaklı bir tatil anlayışımız var. Zaten işlerimizden dolayı çok fazla tatil için vaktimiz de olmuyor. Kısıtlı vaktimizi bahsettiğim şekilde değerlendirerek hem tatil ihtiyacımızı gideriyoruz, hem de ailelerimizle bir araya geliyoruz.

*Nurten Dedeoğulları, 54,
Edebiyat Öğretmeni*

Benim için tatil yaşadığım yerden uzaklaşıp yeni yerler görmektir öncelikle. Farklı coğrafyaları, tarihi kimliği olan beldeleri ziyaret etmek en ideal tatildir benim için. Ülkemizin tabii ve kültürel güzelliklerini keşfetmek önceliğimizdir elbette ancak imkan bulduğumuzda yurt dışına çıkmak, özellikle de atalarımızın izlerini taşıyan yerleri görmek, Türk-İslam medeniyetinin izlerini bulabileceğimiz mekanları dolaşmak da doğrusu en güzel tatil olur benim için. Çok yıldızlı otellerde “her şey dahil” tatiller çok uzak ve soğuk gelir bana. Termal suların olduğu kaplıca tesislerini bunlardan ayrı tutuyoruz tabii ki. Bizim

yaşımıza gelince bu tip yerler tatilin ötesinde biraz ihtiyaç oluyor sağlık için. Bir de “memleket ziyaretleri” var, olmazsa olmazımız. Gerek eşimin gerekse benim doğup büyüdüğümüz yerleri ziyaret etmek, sıla-i rahim yapmak da hem görev hem de zevkli bir tatildir hâlâ bizim için. Ancak bizim çocuklarımız ne yazık ki bizim gibi düşünmüyor tatil konusunda. Evet bizimle birlikte memleket ziyaretlerine katılıyorlar ama biraz mecburiyetten. Onlar için tatil deniz demek, otel demek... Yani toplumun genelindeki tatil algısı onlarda da var maalesef. Son olarak şunu da söylemek isterim ki insanın sağlığı ve huzuru yerindeyse evde oturup kitap okumak da kaliteli bir tatil yerine geçer bence.

*Fatma Kapçak, 77,
Ev hanımı*

Bizim için tatil diye bir şey olmadı. Hayat boyunca hiç tatil yapmadık. Hatta çocuklarımızı doğurduğumda dahi hiç dinlenemedim. Hemen tarla işine, gündeliğe gidip günebakan toplardık. Hayvanlarımız vardı, onlarla uğraşırdık. Bizim için en güzel tatil huzurlu bir yuvadır. Mesela, evimiz yapıldığında çok paramız yoktu. Ustaların karnını mercimek çorbası ile doyururduk. Bizse akşam

kalan bir tabaklık çorbayı evde bulunan tek bir kaşıkla yerdik. Ama asla şükürden ve kanaatten geri durmadık. Huzurluyduk. İlk defa tatil diyebileceğim günlerimi 2000 yılında Adalar'da ameliyat olduğum zaman yaptım. Ameliyat dolayısıyla 2 ay kadar yattım, dinlendim. Eşim her gün işten sonra yanıma geldi ve beni asla yalnız bırakmadı. Bizim için en güzel tatil yeri, o günlerde birlikte akşam yemeği yediğimiz hastane bahçesinde bulunan ağaçların altıydı. Şimdi torunlarıma ya da gençlerin haline bakıyorum herkes bolluktan ne yapacağına şaşırılmış durumda. Denizler, gezmeler, okulların dahi özellikleri, telefonların güzelleri ile mutluluğa kavuşmaya çalışan bir nesil var önümüzde. Son sözlerim ise huzura kavuşabilmek için gerçek ve kalıcı şeylerin peşinden koşulması gerekiyor. Mallar ile para ile ben gerçekten mutlu olabilen bir insan göremedim. Ömrümde ne doyan bir zengin ne de çok açım diye dolaşan bir fakir gördüm. Bu vakitten sonra da benim için tatil, çocuklarımla ve torunlarımla geçireceğim huzurlu bir yuva demektir.

*Halil İbrahim Sayar, 98,
İş Adamı*

Benim için tatil, çocuklarımla ve torunlarımla bir araya gelmek, onlara nasihat etmek ve onların noksanlarını düzeltmeye çalışmaktır. Böylelikle mutlu oluyorum. Öte yandan bence tatil, işini iyi yapmaktır. Şöyle anlatayım. Ortaokul 2. sınıfta okurken okuldan ayrılmak zorunda kaldım. Nalbur dükkanımızda esnafılık yapıyordum. O sıralar un eleği yapmaya başladım. Herkes bana, "Bunu yapıyorsun ama kaç para kâr edeceksin?" diyordu. Ben hiç kâr düşünmüyordum, işimi güzel yapmayı düşünüyordum. Sonradan öyle günler geldi ki insanlar benden elek almak için sıra oluyordu. İşler büyüdü ve 6 şirket kurdum, o yüzden gençlere parayı sevmeyin işi sevin diyorum. İş sevince kul da Allah da sana yardım ediyor. Gençliğimden beri hep iş meşguliyetim vardı. Konya'da 30'un üzerinde cami, tarihi eser restorasyonu, Yüksek İslam Enstitüsü, imam hatip okulları vb. yapmakla geçti ömrüm. Bunları yapmaya başladığım zaman, "Bunların parasını kim verecek?" diyorlardı. Ben de "Benim ne yapmak istediğimi Allah biliyor." diyordum. İşe giderken biri kendiliğinden geliyor, "Al şu 100 bin lirayı

kullan!" diyordu. İşte teslimiyet. O'na bağlılık her şeyi tamamlıyor. Hayatım bu işlerle yoğun geçti. Bunları yaparken tatile gitmiş gibi neşeleniyordum. Zaten tatil yapmaya zaman kalmıyordu. Bunu da geçtim tatil yapma âdeti yoktu. Her akşam eş dostla beraberdik, her gün çalışmalarımızın muhasebesini yapıyor, noksanlarını çıkarıyorduk. Komşularımızın sıkıntısını sorguluyorduk. Aile gibiydik. Dolayısıyla bir aile gibi yaşamanın zevki ve neşesi tatilde bulunmaz bir şeydir. Bu yüzden ömrümde tatil diye adlandırdığım bir dönem olmadı. Son olarak tekrar demek istediğim Allah'a teslim olacaksın. Para, ilim, rütbe hiçbiri önemli değil. Şu anda da bütün gayretim gençleri İslamî esaslar çerçevesinde nasıl yetiştirmemiz gerektiği üzerinedir. Gençlerimiz İslami terbiye üzerine yetişince oturmasını, kalkmasını, yeri geldiğinde tatil konusunda nasıl davranmaları gerektiğini çok iyi bileceklerdir. Önemli olan İslami inançlar içinde yaşamaları.

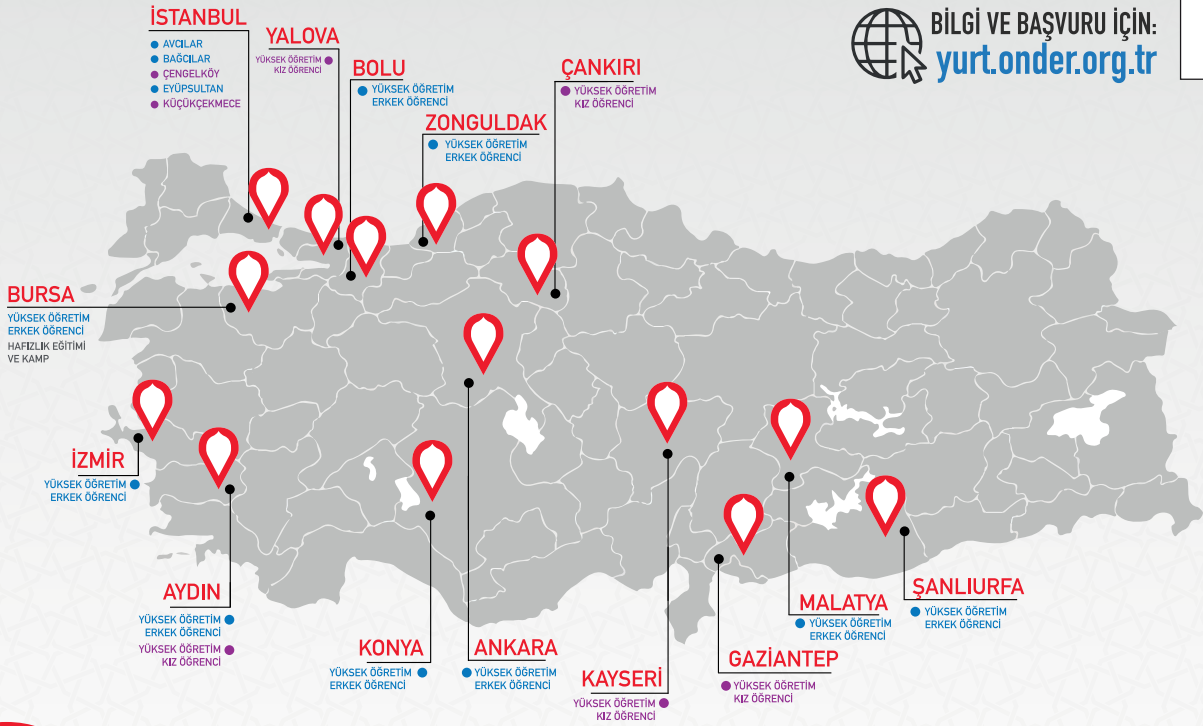

Senin Yurdun

TÜRKİYE GENELİ ÖNDER ÖĞRENCİ YURTLARI

BİLGİ VE BAŞVURU İÇİN:
yurt.onder.org.tr

■ YÜKSEK ÖĞRETİM ERKEK ÖĞRENCİ	■ YÜKSEK ÖĞRETİM KIZ ÖĞRENCİ	■ ORTAÖĞRETİM KIZ ÖĞRENCİ	■ HAFIZLIK EĞİTİMİ VE KAMP
--------------------------------	------------------------------	---------------------------	----------------------------

GENEL MERKEZ

İrtibat Bilgileri:

📍 AKŞEMSEDDİN MAHALLESİ
ŞAİR FUZULİ SK. NO:22
FATİH - İSTANBUL

İyiye açıkça destekle, kötüyü açıkça yeremiyorsan yaratana şikâyet et.

Erol Erdoğan

*** Peygamber Efendimiz “Bana dünyanızdan üç şey sevdirdi” der. Sizin şu yalan dünyadan sevdiğiniz üç şey nedir?**

Sanıyorum sevdiğim üçten fazla. Yine de bir sıralama yapmam gerekirse şöyle diyebilirim: Kıymetli eşim, temiz su, berrak gökyüzü.

*** Şehriniz hangisidir, sizi hep çeken, uzak, yakın, hayalî?**

Kuşların ağaç dallarına ve ev çatılarına rahatlıkla konabildiği, kış mevsiminde karın gökten erimeden inebildiği, sokaklarında çocuklar ve kadınların geceleri bile yürüyebildiği şehir benim şehrimdir. Buna hayali şehrim diyebilirim. Böyle bir şehir olsun ama... Yaratılış toprağım olduğu için Boyabat beni hep çekmiştir. Vakit buldukça giderim memlekete... Hiç gidememiş olsam da Kudüs, Gırnata, Buhara da kalbimde yaşar.

*** Bir tarihi âna şahitlik etme hakkı verilse, hangi olayı tercih ederdiniz?**

Hicret esnasında, Yesrib'in dışına çıkarak, misafirleri Hazreti Muhammed aleyhisselâmı “Taleal Bedru Aleyna” diye karşılayan gençlerin içinde olmak ve o müthiş karşılamaya şahitlik etmek isterdim.

*** Çocukluk arkadaşınızın kim olmasını isterdiniz?**

Çocukluk arkadaşlarımdan memnunum, yine onlar olsun isterdim.

*** En son gördüğünüz rüyayı anlatır mısınız?**

Anlatmak istemem.

*** Hayal bu ya 19 yaşındaki halinizle karşı karşıyasınız, o delikanlıya ne söylerdiniz?**

Seyahat et; görmediğin şehir, aşmadığın dağ, selamını duymadığın lisan kalmasın.

*** Hayat düsturunuz olan cümle nedir?**

Saniyorum yaş ilerledikçe, her on yılda bir hayat düsturu değişiyor. Bir süredir kendime şöyle diyorum: İyiyi açıkça destekle, kötüyü açıkça yemiyorsan yaratana açıkça şikâyet et.

*** Sizi ne sevindirir?**

Güncel bir cevap vereyim. Korona salgının bir an önce keenlem yekün olması...

*** Sizi ne üzer?**

Planını yaptığım kitapları yazamamak. Bir de yalana karşı olanların bile yalana başvurması veya yalanın yayılmasına yardımcı olmaları ben üzüyor.

*** Hakkını asla ödeyemeyeceğiniz kişi/kişiler kimdir?**

Annem ve babam. İlkokul öğretmenlerim başta olmak üzere tüm öğretmenlerim. Yazmaya teşvik eden dostları. Şehitlerimiz.

*** Tarihi şahsiyetlerden huyu huyunuza benzeyen kim?**

Şu huyum şu kişiye, o huyum o kişiye, bu huyum filan kişiye benziyor diye uzun bir liste çıkarmam gerekir.

İnsan biriciktir. Her yönüyle birbirine benzeyen kimse yoktur. Belki bazı huylarımız birbirimize benzer.

*** Kur'an-ı Kerim'de sizi en çok etkileyen ayet/kıssa hangisidir?**

"İkra" diye başlayan ve vahyin başlangıcını oluşturan ilk beş ayet, iki üç yıldır beni olağanüstü etkiliyor. Bu ilk beş ayette eğitim ve bilim anlayışımızın özetini gördüm. En'am Suresi 76-79 arasında anlatılan İbrahim Aleyhisselam hikâyesi de benim için etkileyicidir.

*** Uzun bir seyahate çıkacaksınız, kiminle çıkmak isterdiniz?**

Seyahatin durumuna göre yol arkadaşları değişir. Ailecek çıkacağımız seyahatlerimiz var. Yıllardır yol arkadaşım olan Fahrettin ve Mustafa ile çıkacağım seyahatlerim var. Bir süredir birlikte kısa gezintiler yaptığımız Mustafa ve Abdullah ile çıkacağımız seyahatler var. Ya nasıp!

*** Neyi yaptığınız için pişmansınız?**

Doktora eğitimimi sürdürmek istiyorum dediğimde, başka hedefler göstererek beni bu kararımdan ısrarla

vazgeçiren kişiyi dinlediğime pişmanım. Tabii doktoradan maksadım ilimde derinleşmek, bu derinleşmenin sağlayacağı vukufiyetle insanlığa faydalı olmak, yoksa unvan veya kuru kariyer hevesi değil.

*** Neyi yaptığınız için memnunsunuz?**

Gençleri, çocukları ve kadınları anlama çabamı sürdürdüğüm için memnunum, mutluyum. Bu çaba kendimi anlamam için de güçlü bir iklim sağlıyor.

*** Hayatınızın dönüm noktası/noktaları nelerdir?**

İlkokuldan sonra İstanbul'a gelmek hayatımın en önemli dönüm noktasıdır. İlahiyattan sonra sosyolojide lisansüstü eğitim almak da hayatımın dönüm noktalarından sayılır. Siyasete girmek ve siyasetten kopuş da öyle.

*** Yarın ne olmasını istersiniz?**

Güneşin sakince doğmasını, kararında yağmur yağmasını, güzel bir dostun selam vermesini, bir hediyeleşme vesilesinin oluşmasını...

Kaanlar®

Sevgi dolu kahvaltılar...

Sofranız Size Günaydın Desin!

KAANLAR®

www.kaanlar.com.tr

/KaanlarTR /Kaanlar